

Report No. 39737-XX

Procena siromaštva na Kosovu

Tom I: Ubrzavanje inkluzivnog rasta u cilju smanjivanja raširenog siromaštva

3 oktobar 2007

Svetska banka
Region Evrope i centralne Azije
Služba za smanjenje siromaštva i
ekonomsko upravljanje

Zavod za Statistiku Kosova
Socijalne Statistike
Statistike životnog standarda

VALUTA I EKVIVALENTNE JEDINICE
(od 15. marta 2007.)

Jedinica valute	=	Evro
1 US\$	=	0.756 Evra

SKRAĆENICE

CIS	Komonvelt nezavisnih država
CPI	Indeks potrošačkih cena
Dom.	Domaćinstvo
EAR	Evropska agencija za rekonstrukciju
ECA	Istočna Evropa i centralna Azija
ECAPOV	Baza podataka istočne Evrope i centralne Azije u Svetskoj banci
EO	Ekvivalent odraslog
EU	Evropska unija
EU-8	Češka Republika, Estonija, Mađarska, Latvija, Litvanija, Poljska, Slovačka Republika i Slovenija
IBD	Istraživanje budžeta domaćinstva
IPPD	Istraživanje prihoda i potrošnje domaćinstva
IŽS	Ispitivanje životnog standarda
JIE	Jugoistočna Evropa
JPIP	Javna potrošnja i institucionalni pregled
MMF	Međunarodni monetarni fond
MRSP	Ministarstvo za rad i socijalna pitanja
PA05	Procena siromaštva 2005
PIS	Privremene institucije samouprave
PO	Popisne oblasti
PSRK	Plan i strategija razvoja Kosova
SIDA	Švedska agencija za međunarodni razvoj
TRG	Tehnička radna grupa
UNMIK	Misija UN-a na Kosovu
ZNP	Zemlje sa niskim prihodom
ZSK	Zavod za statistiku Kosova
ZSP	Zemlje sa srednjim prihodom

ZAHVALNOST

Ovaj izveštaj je proizvod zajedničkih napora osoblja službe za istraživanje budžeta domaćinstva Zavoda za statistiku Kosova iz , koji čine Baškim Belaća, Bekim Canolji i Emina Deljiu i tehničkog tima Svetske banke, koji čine Endrju Dabalen i Ana Gueorguieva, uz podršku Sasun Tsirunian i Špenda Ahmetija. Izveštaju je doprinela podrška Odeljenja za međunaradni razvoj Ujedinjenog kraljevstva, koje je velikodušno finansiralo Poverenički fond kao podršku izgradnji kapaciteta i analitičkih aktivnosti Programskog rada na siromaštvu na zapadnom Balkanu.

Ovaj izveštaj ne bi bio moguć bez veoma tesnog uključivanja i podrške Odeljenja za socijalnu statistiku Zavoda za statistiku Kosova.

Tim se ljubazno zahvaljuje na analitičkom radu MMF-u (makro statistika), EAR-u i Ministarstvu za poljoprivredu PIS, ZSK i Vlaznimu Bitićiju (Migracije).

Timu su veliki doprinos predstavljali komentari i smernice dobijeni od Petera Lanjouva (saradnik recenzent), Pierele Paci (saradnik recenzent), Asad Alama, Ardo Hansona, Elizabet Huibens, Feliksa Martina i Kantan Šankar. Tim se zahvaljuje Džuliani Lampieti, Ruslanu Jemcovu, Kinonu Skotu, Gero Karleto, Markusu Goldštajnu, Gabrijelu Demombines, Huanu Munjozu i Johanu Mistiaenu za izvrsne komentare i predloge.

Izradi ovog izveštaja izuzetno su doprinele izvrsne uređivačke sposobnosti Suzan Padila.

SADRŽAJ

Spisak okvira.....	v
POGLAVLJE 1. MAKROEKONOMSKI I SOCIJALNI KONTEKST	1
A. RAST BDP BIO JE SLAB	1
B. POLJOPRIVREDNI RAST BIO JE SPOR	3
C. RAZOČARAVAJUĆE FUNKCIONISANJE TRŽIŠTA RADA	5
D. SLABI IZGLEDI ZA SMANJENJE SIROMAŠTVA.....	6
POGLAVLJE 2. TRENDVI SIROMAŠTVA I RAZGRADNJA	9
A. O KVALITETU PODATAKA I PRISTUPU	9
B. NIJE BILO PROMENE U SIROMAŠTVU.....	11
C. NEPRIHODNE DIMENZIJE SIROMAŠTVA.....	16
POGLAVLJE 3. PROFIL SIROMAŠTVA I RIZIK SIROMAŠTVA.....	19
A. DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE SIROMAŠNIH DOMAĆINSTAVA	19
B. KARAKTERISTIKE TRŽIŠTA RADA SIROMAŠNIH.....	21
C. POSTIGNUTO OBRAZOVANJE I UČESTANOST SIROMAŠTVA	21
D. UČESTANOST SIROMAŠTVA U PROSTORU.....	22
E. ZAŠTO SU LJUDI SIROMAŠNI I KOD KOGA POSTOJI VELIKI RIZIK OD SIROMAŠTVA?..	24
POGLAVLJE 4. JAVNI TRANSFERI, DOZNAKE I SIROMAŠTVO.....	29
A. STRUKTURA I TRENDVI TRANSFERA SOCIJALNE ZAŠTITE.....	29
B. UTICAJ PROGRAMA SOCIJALNE ZAŠTITE NA SIROMAŠTVO	31
C. VELIČINA I RASPODELA DOZNAKA	34
D. UTICAJ MIGRACIJA NA SIROMAŠTVO	35
POGLAVLJE 5. JAČANJE TEMELJA ZA PRAĆENJE SIROMAŠTVA I KREIRANJE POLITIKE NA OSNOVU DOKAZA	39
Dodatak A. TABELE I PODACI.....	43
Dodatak B. PROFIL SIROMAŠTVA.....	49
Dodatak C. STRUKTURA SIROMAŠTVA.....	69
Dodatak D. SOCIJALNI TRANSFERI I DOZNAKE.....	73
Literatura.....	81

Spisak tabela

Tabela i: Predložene politike i njihova cena i uticaj na siromaštvo.....	x
Tabela 1.1: Makroekonomski trendovi.....	2
Tabela 1.2: Alternativne procene BDP za Kosovo.....	3
Tabela 1.3: Makroekonomski i indikatori poljoprivrednog sektora.....	4
Tabela 1.4: Stvarne srednje mesečne plate i broj opservacija.....	6
Tabela 2.1: Analiza siromaštva: 2003/04 u poređenju sa 2005/06.....	14
Tabela 2.2: Stope rasta potrošnje po glavi stanovnika.....	14
Tabela 2.3: Pokazatelji nejednakosti za 2003/04 i 2005/06.....	15
Tabela 3.1: Apsolutne i ekstremne stope siromaštva.....	21
Tabela 3.2: Siromaštvo i nezaposlenost.....	21
Tabela 3.3: Zaposlenje i obrazovanje, 2005/06. Da li je veća verovatnoća da će dobro obrazovani ljudi biti zaposleni?.....	22
Tabela 3.4: Stope siromaštva i doprinosi po regionima na Kosovu, 2002-2006.....	22
Tabela 3.5: Uticaj promena karakteristika domaćinstava na siromaštvo (u procentima). 27	
Tabela 4.1: Penzija i programi socijalne zaštite, zvanični i procenjeni broj korisnika iz IDB i ukupna isplaćena vrednost.....	30
Tabela 4.2: Socijalna pomoć i penzije: Pokrivenost i učestanost prema urbanoj/ruralnoj sredini i prema petinama, u procentima pojedinaca.....	32
Tabela 4.3: Adekvatnost i simulacija transfera socijalne pomoći i penzija.....	33
Tabela 4.4: Migracije i doznake: 2005.....	35
Tabela 4.5: Poklapanje rezultata trendova, rezultati za stope upisa u srednje škole.....	36
Tabela 4.6: Doznake iz inostranstva u 2005. godini po domaćinstvu, u gotovom novcu i u naturi za poslednjih 12 meseci.....	37
Tabela A.1: Razlika u pretpostavkama i prilagođavanjima Svetske banke i MMF-a.....	43
Tabela A.2: Zbirne statistike glavnih skupina prema ciklusu ispitivanja.....	43
Tabela A.3: Prosečna mesečna potrošnja domaćinstva na hranu, u evrima.....	44
Tabela A.4: Prosečni mesečni troškovi domaćinstva koji se ne odnose na hranu (Evri).....	44
Tabela A.5: Udeo prehrambenih i neprehrambenih troškova u ukupnim troškovima.....	45
Tabela A.6: Udeo troškova za različite kategorije hrane u ukupnim troškovima za hranu.....	45
Tabela A.7: Siromaštvo po glavi stanovnika prema lokaciji.....	45
Tabela A.8: Kosovo: Procene MMF-a BDP po trenutnim cenama, 2004–10. (u milionima evra osim ako nije drugačije navedeno), podležu daljoj reviziji.....	46
Tabela A.9: Učestanost siromaštva, raskorak i ozbiljnost, korigovano za potrebe ankete.....	47
Tabela B.1: Siromaštvo brojano po glavi po lokaciji i etničkim oblastima.....	49
Tabela B.2: Doprinos siromaštvu po lokaciji.....	49
Tabela B.3: Doprinos siromaštvu po regionima.....	49
Tabela B.4: Doprinos siromaštvu po etničkim oblastima.....	49
Tabela B.5: Siromaštvo brojano po glavi po kategoriji veličine domaćinstva.....	50
Tabela B.6: Siromaštvo brojano po etničkoj pripadnosti glave domaćinstva.....	50
Tabela B.7: Siromaštvo brojano po polu glave domaćinstva.....	50
Tabela B.8: Udeo starijih u domaćinstvu i siromaštvo.....	50

Tabela B.9: Stopa zavisnosti i siromaštvo brojano po glavi.....	50
Tabela B.10: Obrazovanje glave domaćinstva i siromaštvo brojano po glavi.....	50
Tabela B.11: Glavna aktivnost glave domaćinstva i siromaštvo brojano po glavi.....	51
Tabela B.12: Sektor u kojem je zaposlen nosilac domaćinstva i siromaštvo brojano po glavi.....	51
Tabela B.13: Zakup zemlje i siromaštvo u ruralnim oblastima.....	51
Tabela B.14: Vlasništvo nad stočnim fondom i siromaštvo u ruralnim oblastima.....	51
Tabela B.15: Vlasništvo nad mehanizacijom (traktor ili prikolica) i siromaštvo u ruralnim oblastima.....	51
Tabela B.16: Zaposlenost i obrazovanje, 2002/03. Da li je verovatnije da su dobro obrazovani ljudi zaposleni?.....	52
Table B.17: Nezaposlenost i obrazovanje, 2002/03. Da li je veća verovatnoća da su nezaposleni slabije obrazovani?.....	52
Tabela B.18: Zaposlenost i obrazovanje, 2003/04. Da li je verovatnije da su dobro obrazovani ljudi zaposleni?.....	53
Table B.19: Nezaposlenost i obrazovanje, 2003/04. Da li je veća verovatnoća da su nezaposleni slabije obrazovani?.....	53
Tabela B.20: Zaposlenost i obrazovanje, 2004/05. Da li je verovatnije da su dobro obrazovani ljudi zaposleni?.....	53
Table B. 21: Nezaposlenost i obrazovanje, 2004/05. Da li je veća verovatnoća da su nezaposleni slabije obrazovani?.....	54
Tabela B.22: Zaposlenost i obrazovanje, 2005/06. Da li je verovatnije da su dobro obrazovani ljudi zaposleni?.....	54
Table B. 23: Nezaposlenost i obrazovanje, 2005/06. Da li je veća verovatnoća da su nezaposleni slabije obrazovani?.....	54
Tabela B.24: Siromaštvo i nezaposlenost.....	55
Tabela B.25: Bruto stope upisa za osnovne škole.....	55
Tabela B.26: Neto stope upisa za osnovne škole.....	55
Tabela B.27: Neto stopa upisa za srednje škole.....	55
Tabela B.28: Neto stopa upisa za visoko obrazovanje.....	56
Tabela B.29: Pristup električnoj energiji: Procenat ljudi koji žive u smeštaju sa električnom energijom.....	56
Tabela B.30: Centralno grejanje: Procenat ljudi koji žive u smeštaju sa centralnim grejanjem?.....	56
Tabela B.31: Pristup sigurnom smeštaju: Procenat ljudi koji žive u objektima sa zidovima od cigle, blokova ili cementa?.....	57
Table B.32: Pristup vodi: procenat ljudi koji žive u objektima sa tekućom vodom?.....	57
Tabela B.33: Stope ruralnog siromaštva brojano po glavi i doprinosi siromaštvu.....	57
Tabela B.34: Ruralna etnička raspodela: siromaštvo brojano po glavi i doprinosi.....	57
Tabela B.35: Nivoi obrazovanja u ruralnim oblastima, postignuto obrazovanje.....	58
Tabela B.36: Dostupnost električne energije na selu: Procenat ljudi koji žive u objektima sa električnom energijom?.....	58
Table B.37: Dostupnost sigurnog smeštaja u selu: Procenat ljudi koji žive u objektima sa zidovima od cigala, blokova ili cementa?.....	58
Tabela B.38: Centralno grejanje na selu: Procenat ljudi koji žive u objektima sa centralnim grejanjem?.....	58

Tabela B.39: Dostupnost vode na selu: Procenat ljudi koji žive u objektima sa tekućom vodom u kući?.....	59
Tabela B.40: Nezaposlenost na selu: procenat pojedinaca koji su izjavili da su nezaposleni.....	59
Tabela B.41: Bruto stope upisa na selu za osnovnu školu.....	59
Tabela B.42: Neto stope upisa na selu za osnovnu školu.....	60
Tabela B.43: Ruralne neto stope upisa za srednju školu.....	60
Tabela B.44: Neto stope upisa na selu za visoko obrazovanje.....	60
Tabela B.45: Ugrožena grupa iznad granice siromaštva i mesečna potrošnja ispod 53.7 evra po cenama iz 2002. godine, u procentima pojedinaca.....	61
Tabela B.46: Ugrožene grupe nabrojane ispod granice siromaštva i mesečne potrošnje iznad 32.3 evra po cenama iz 2002.....	62
Tabela B.47: Unutrašnji migranti i njihovo odredište (u procentima od svih pojedinaca).....	64
Tabela B.48: Indeksi nejednakosti za 2002-2006.....	65
Tabela B.49: Korelacije potrošnje po godinama.....	65
Tabela B.50: Upoređenje stopa upisa u regionu i u Evropskoj uniji, 2005.....	67
Tabela B.51: Doprinos siromaštvu prema aktivnosti nosioca domaćinstva.....	67
Tabela B.52: Doprinos siromaštvu prema obrazovanju, u procentima pojedinaca.....	67
Tabela B.53: Demografska distribucija prema etničkoj pripadnosti nosioca domaćinstva i prema regionu.....	68
Tabela B.54: Demografska distribucija prema tipu naselja i regionu.....	68
Tabela C.1: Struktura siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2003/04.....	69
Tabela C.2: Struktura siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2004/05.....	69
Tabela C.3: Struktura siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2005/06.....	69
Tabela C.4: Struktura siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2004/05.....	69
Tabela C.5: Struktura siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2005/06.....	69
Tabela C.6: Pregled urbanog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2003/04.....	69
Tabela C.7: Pregled urbanog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2003/04.....	70
Tabela C.8: Pregled urbanog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2004/05.....	70
Tabela C.9: Pregled urbanog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2005/06.....	70
Tabela C.10: Pregled urbanog siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2005/06.....	70
Tabela C.11: Pregled urbanog siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2005/06.....	70
Tabela C.12: Pregled urbanog siromaštva: 2004/05 upoređujući sa 2005/06.....	70
Tabela C.13: Pregled ruralnog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2003/04.....	71
Tabela C.14: Pregled ruralnog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2004/05.....	71
Tabela C.15: Pregled ruralnog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2005/06.....	71
Tabela C.16: Pregled ruralnog siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2004/05.....	71
Tabela C.17: Pregled ruralnog siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2005/06.....	71
Tabela C.18: Pregled ruralnog siromaštva: 2204/05 upoređujući sa 2005/06.....	71
Tabela D.1: Migracije i doznake: zbirne statistike za 2005, u procentima pojedinaca ...	74
Tabela D.2: Urbana i ruralna domaćinstva sa doznakama i migrantima, u procentima i pojedinaca.....	76
Tabela D.3: Regresija rezultata za dvoetapnu procenu uticaja postojanja migranta na materijalni položaj domaćinstva.....	77
Tabela D.4: Rezultat tendencije uparivanja, Rezultati za potrošnju.....	78

Tabela D.5: Stope siromaštva među domaćinstvima sa migrantima i bez migranata, rezultat tendencije uparivanja	79
Tabela D.6: Dvostepena IV regresija za uticaj postojanja migranta u domaćinstvu na potrošnju, za urbane i ruralne oblasti	80

SPISAK okvira

Okvir 1.1: Da li se siromaštvo povećalo na Kosovu? NE.....	ii
Okvir 2-1: Procena kosovske populacije	9
Okvir 2-2: Izazovi upotrebe IBD podataka u analizi siromaštva.....	10
Okvir 3-1: Tri hipoteze za pogoršanje uslova u srpskim domaćinstvima.....	20

Spisak slika

Slika i: Apsolutne i ekstremne stope siromaštva	i
Slika ii: Siromaštvo na zapadnom Balkanu, prema glavi stanovnika.....	ii
Slika iii: Stope siromaštva po veličini domaćinstva	iii
Slika iv: Stope siromaštva po statusu radne snage.....	iii
Slika v: Trendovi ruralnog i urbanog siromaštva.....	iv
Slika vi: Venov dijagram siromaštva usled nepostojanja prihoda i siromaštva u prihodima	vi
Slika vii: Veza između rasta i smanjenja siromaštva	viii
Slika 1.1: Stope zaposlenosti i nezaposlenosti, 2001-2005	5
Slika 1.2: Registrovana nezaposlenost i stopa rasta BDP	5
Slika 1.3: Vlasništvo nad sredstvima i nivoi prihoda koristeći se podacima IBD	7
Slika 2.1: Apsolutno i ekstremno siromaštvo 2003/04 i 2005/06	12
Slika 2.2: Distribucija potrošnje, 2003/04 i 2005/06	12
Slika 2.3: Krive učestanosti rasta za rast od 2003/4 do 2005/06.....	13
Slika 2.4: Lorencove krive za 2003/04 i 2005/06	15
Slika 2.5: Neto stope upisa	16
Slika 2.6: Pristup vodi: Procenat ljudi koji žive u stanovima sa tekućom vodom, 2003/04 i 2005/06	17
Slika 2.7: Venov dijagram siromaštva na osnovu prihoda i van prihoda	18
Slika 3.1: Stope siromaštva prema veličini domaćinstva	19
Slika 3.2: Trendovi ruralnog i urbanog siromaštva.....	23
Slika 3.3: Pristup uslugama u ruralnim oblastima	24
Slika 3.4: Ukupne stope upisa u ruralnim oblastima.....	24
Slika 4.1: Procenjena godišnja pomoć po domaćinstvu.....	31
Slika 4.2: Potrošnja na socijalnu zaštitu, izabrane zemlje: 2004.....	31
Slika 4.3: Uspešnost usmeravanja programa socijalne pomoći na Kosovu.....	33
Slika 4.4: Udeo doznaka u BDP na zapadnom Balkanu	34
Slika 4.5: Stope upisa za domaćinstva sa migrantima ili bez migranata, 2005	36

Slika C.1: Krive učestanosti rasta.....	72
Slika D.1: Nedovoljna pokrivenost i gubitak socijalne pomoći u urbanim i ruralnim oblastima.....	73
Slika D.2: Prvih 20 zemalja po primljenim doznaka kao udelu uBDP, 2004.....	73
Slika D.3: Tendencija rezultata uparivanja za migracije i u (potrošnji).....	79
Slika D.4: Tendencija rezultata i učestanost za tretirane (domaćinstva sa migrantima) i netretirane grupe	80

Tom II

SADRŽAJ

ZAHVALNOST	Error! Bookmark not defined.
<i>Poglavlje 1:</i> ISTRAŽIVANJE BUDŽETA DOMAĆINSTAVA (IBD) I PRAĆENJE SIROMAŠTVA NA KOSOVU	Error! Bookmark not defined.
A. POSTOJE PROBLEMI UPOREDIVOSTI PODATAKA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
B. TEŽINSKI FAKTORI UZORAKA UNOSE DODATNU NESIGURNOST	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
C. VEROVATNE POSLEDICE: POTROŠNJA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
D. VEROVATNE POSLEDICE: PROCENE SIROMAŠTVA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
<i>Poglavlje 2:</i> SIROMAŠTVO – ALTERNATIVNE PROCENE	Error! Bookmark not defined.
A. POST-STRATIFIKACIJA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
B. POREĐENJE SAMO 2003. I 2005. GODINE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
C. METODOLOGIJA UPOREDIVIH SKUPOVA POTROŠNJE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
D. POREĐENJE SVIH GODINA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
E. UPOREĐIVANJE PODATAKA O SIROMAŠTVU IZ IMŽS I IBD	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
<i>Poglavlje 3:</i> ZAKLJUČCI I PREPORUKE	Error! Bookmark not defined.
A. PREPORUKE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
prilog A: TABELE I podaci	Error! Bookmark not defined.
PRILOG B: REZULTATI dobijeni KORIŠĆENJem RAZLIČITIH definicija godina ISTRAŽIVANJA	Error! Bookmark not defined.
Literatura	Error! Bookmark not defined.

Spisak tabela

Tabela 1.1: Veličina Stanovništva Po Ciklusu Istraživanja I Godini	Error! Bookmark not defined.
Tabela 1.2: Pregled Ograničenja Istraživanja I Njihov Uticaj Na Procene Siromaštva	Error! Bookmark not defined.
Tabela 1.3: Siromaštvo Brojano Po Glavi Po Lokaciji I Etničkim Oblastima, Koristeći Metodologiju Pa05	Error! Bookmark not defined.
Tabela 1.4: Siromaštvo Brojano Po Glavi Po Etničkoj Pripadnosti Nosioca Domaćinstva ..	Error! Bookmark not defined.
Tabela 2.1: Pregled Rezultata Metodologija Za Usporedive Procene Siromaštva.....	11
Tabela 2.2: Pregled Procena Siromaštva Iz Korišćenih Metodologija	12
Tabela 2.3: Stope Siromaštva Sa Sadašnjim Ponderisanim I Ponovno Ponderisanim Vrednostima	13
Tabela 2.4: Postupak Uzorkovanja U Istraživanju Budžeta Domaćinstava Bosne I Hercegovine	14
Tabela 2.5: Stope Siromaštva Korišćenjem Pa05 Metodologija I Usporedivi Ca	15
Tabela 2.6: Robustne Granice Siromaštva Zasnovane Na Doslednim Prehrambenim Artiklima Granica Siromaštva U Hrani Isključuje Sopstvenu Potrošnju.....	16
Tabela 2.7: Stope Siromaštva Dobijene Korišćenjem Metodologije Redukovane Grupe Proizvoda.....	16
Tabela A.1: Uspoređivanje Prethodnih Metodologija	Error! Bookmark not defined.
Tabela A.2: Uspoređivanje Istraživanja.....	Error! Bookmark not defined.
Tabela A. 3: Procenat Promena U Glavnim Artiklima U Uspoređivanju Od Istraživanja Do Istraživanja	Error! Bookmark not defined.
Tabela A. 4: Alternativne Definicije Potrošačkih Kategorija I Stope Siromaštva	Error! Bookmark not defined.
Tabela A. 5: Dosledno Postavljana Pitanja Kroz 4 Istraživanja.....	Error! Bookmark not defined.
Tabela A. 6: Definicija Potrošačkih Kategorija Za Različite Metodologije.....	Error! Bookmark not defined.
Tabela A. 7: Granice Siromaštva U Različitim Metodologijama (U Evrima, Po Ekvivalentu Odraslog Mesečno).....	Error! Bookmark not defined.
Tabela B.1: Uvođenje Novih Upitnika	Error! Bookmark not defined.
Tabela B.2: Statistika Siromaštva Dobijena Korišćenjem Pa05 Metodologije ..	Error! Bookmark not defined.
Tabela B.3: Stope Siromaštva Dobijene Korišćenjem Pa05 Metodologije..	Error! Bookmark not defined.
Tabela B.4: Detaljna Dijagnostika Siromaštva Sa Revidiranim Potrošačkim Kategorijama	Error! Bookmark not defined.
Tabela B.5: Stope Siromaštva Dobijene Korišćenjem Alternativne	Error! Bookmark not defined.
Potrošnje I Metodologijama Granice Siromaštva	Error! Bookmark not defined.

Spisak slika

Slika 1.1: Ukupno stanovništvo u milionima i veličina domaćinstva	Error! Bookmark not defined.
Slika 1.2: Prosečna mesečna potrošnja domaćinstva, u nominalnim cenama	Error! Bookmark not defined.

Slika 1.3: Procene stope siromaštva i uticaj promena u upitniku..**Error! Bookmark not defined.**

Slika 2.1: Kumulativna raspodela i raspodela gustine potrošnje za donjih 50 procenata stanovništva .....**Error! Bookmark not defined.**

Lista okvira

Okvir 2.1: Bosna i Hercegovina IBD: Primer uzorkovanja bez popisa.**Error! Bookmark not defined.**

Okvir 2.2: Analiza promena.....**Error! Bookmark not defined.**

IZVRŠNI SAŽETAK

1. Oko 45 procenata stanovništva Kosova je siromašno, sa dodatnih 18 procenata koje ugrožava siromaštvo. Postojanost nivoa siromaštva u prvoj polovini ove decenije nije iznenađujuća ako se uzme u obzir kontekst preovlađujućih makro-ekonomskih uslova, čija je karakteristika slab rast, nizak prihod i velika ograničenja potrošnje. Bez sigurnosne mreže koja je obezbeđena putem migracija i poslatog novca, dobrobit velikog dela stanovništva bila bi čak i gora. Međutim, dobra vest je da je siromaštvo plitko, u smislu da je mnogo ljudi upravo iznad ili ispod granice siromaštva. Plitkost siromaštva takođe ukazuje da mala pozitivna promena u prihodu, kroz rast generisan zaposlenjem, može da izvuče mnogo ljudi van siromaštva.

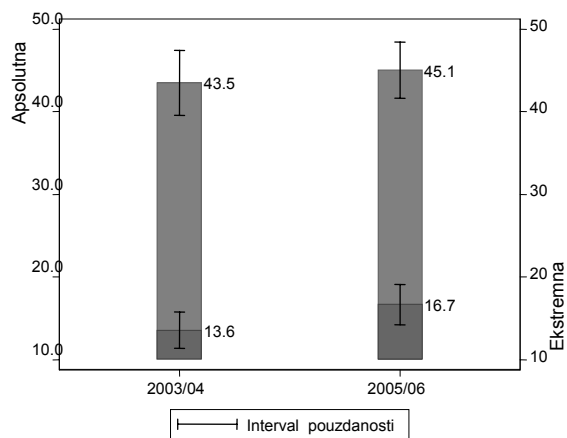
Životni standard stagnira

2. **Sveukupna ekonomska stagnacija se ogleda u nedostatku napretka u poboljšanju životnog standarda.** Procenjuje se da je oko 15 procenata stanovništva ekstremno siromašno, u koje spadaju pojedinci koji imaju poteškoća u zadovoljavanju svojih osnovnih prehrambenih potreba (Slika i). Oko 45 procenata (što je nešto više od 2 od 5 stanovnika Kosova) izjavilo je da im je nivo potrošnje ispod granice siromaštva koja je po cenama iz 2002. utvrđena na 43 evra po ekvivalentu odraslog mesečno. Ove stope siromaštva su veoma velike kada se upoređuju sa susednim zemljama u regionu (Slika ii) i za razliku od mnogih zemalja u regionu nisu se menjale tokom vremena.

3. Samo 20 procenata stanovništva na vrhu ima mali pozitivni rast u potrošnji između 2003. i 2005, dok ostali imaju negativan rast. Među najsiromašnijim grupama, gubici su značajni. Najsiromašnija petina stanovništva iskusila je gubitke u potrošnji od oko 10 procenata. Ispitivanja promena u potrošnji, odvojeno za urbane i ruralne oblasti, pokazuju da potrošnja opada za skoro svo ruralno stanovništvo, dok je u urbanim oblastima samo donja petina stanovništva prijavila smanjenje potrošnje.

4. Pored stagnirajućeg siromaštva, veliki deo stanovništva je ugrožen. Šok koji bi umanjio prihode za 25 procenata mogao bi da utiče da se dodatnih 18 procenata stanovništva nađe ispod granice siromaštva. Slično, pozitivno povećanje u prihodima stanovništva može da izdigne mnoge iz siromaštva. Ovo odražava fenomen da, dok je s jedne strane siromaštvo široko rasprostranjeno, ono je plitko u smislu da je veliki deo stanovništva negde oko granice siromaštva. Za oko 40 procenata ranjivih je procenjeno da žive u Prištini i Prizrenu.

Slika i: Absolutne i ekstremne stope siromaštva

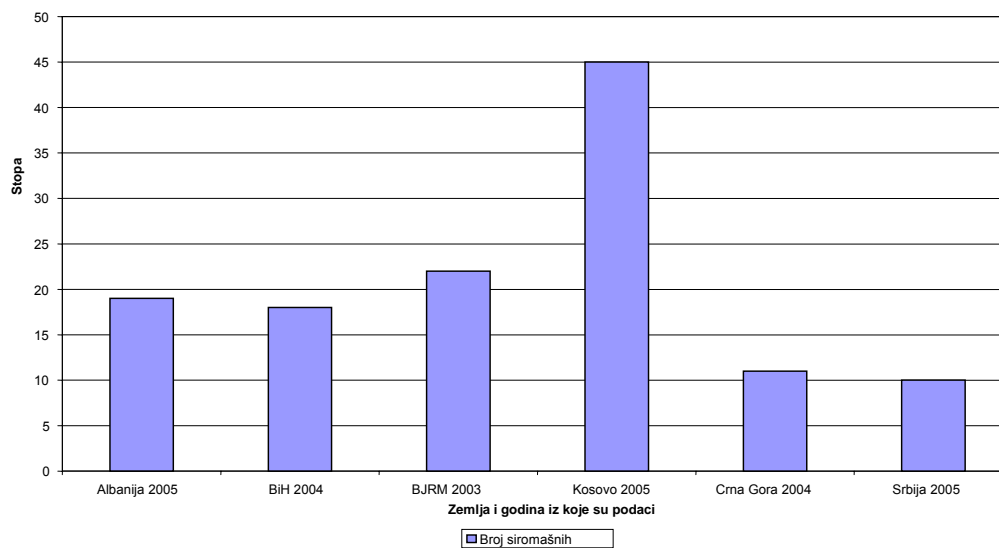

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD podataka.

Okvir 1.1: Da li se siromaštvo povećalo na Kosovu? NE

Ovom izveštaju su prethodile dve procene siromaštva na Kosovu (Svetska banka 2001, 2005). Izveštaj iz 2001. koristi istraživanje merenjem životnog standarda (IMŽS) Kosova i procenjeni udeo stanovništva ispod granice siromaštva bio je oko 50 procenata. Izveštaj iz 2005. koristi istraživanje budžeta domaćinstva, sprovedeno u 2002/03, a procenjena stopa siromaštva je 37 procenata. U ovom izveštaju procenjena stopa siromaštva je oko 45 procenata. Da li ovo znači da se siromaštvo povećalo? Odgovor je NE. Kao što je objašnjeno u Tomu II ovog izveštaja, ova tri paketa podataka nisu uporediva. Posebno, mada izveštaj iz 2005, kao i ovaj, koriste IBD istraživanja, promene u tome (a) kako su domaćinstva pitana da se prisete perioda kada su koristili prijavljene kupljene artikle (dnevno, nedeljno, itd), i (b) o potrošnji artikala koje su sami proizveli, čine da istraživanje iz 2002/03 i naredna IBD istraživanja nisu uporediva. Čini se da je dodatna stvar da je Kosovo usamljen slučaj u regionu u smislu udela stanovništva ispod granice siromaštva. Ovo ne treba da iznenađuje, obzirom da je BDP po glavi stanovnika skoro upola manji od regionalnog proseka.

Slika ii: Broj siromašnih na zapadnom Balkanu

5. **Konačno, nejednakost – mada niska – se povećala.** Sveukupno, nejednakost je na Kosovu niska. Najčešće prijavljena mera nejednakosti (Gini indeks) je oko 30 procenata u 2005. U 2003. godini isti indeks je iznosio 27 procenata. Kao što se očekivalo, nejednakost u urbanim sredinama je veća od one posmatrane u ruralnim oblastima. Međutim, tokom vremena, urbana nejednakost je ostala nepromenjena (31 procenat), dok se ruralna nejednakost povećala sa 25 procenata na 28 procenata. Druge mere nejednakosti takođe potvrđuju opšte nisku, ali rastuću nejednakost. Na primer, jaz između najbogatijih i najsiromašnijih u uzorku od deset, širio se tokom vremena. Rastuća nejednakost u ruralnim oblastima utiče na povećanje u sveukupnoj nejednakosti. Ali u ruralnim oblastima, čini se da doznake predstavljaju glavni razlog za rast nejednakosti, obzirom da je primećeno da bolje stojeća domaćinstva dobijaju značajno više doznaka.

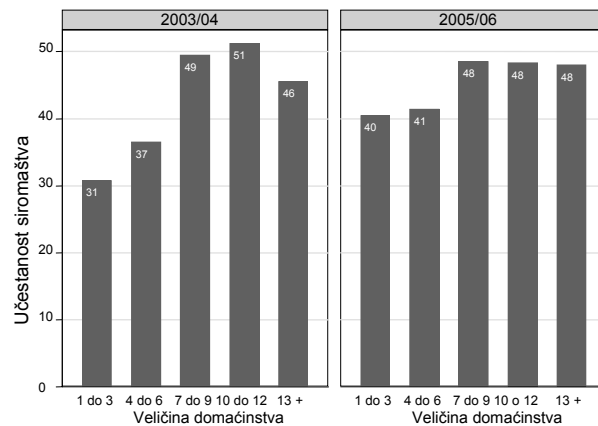
Siromašni su uglavnom koncentrisani u velikim porodicama, među nezaposlenim i onima sa slabim obrazovanjem

6. **Veća domaćinstva su u proseku siromašnija.** Učestanost siromaštva kod domaćinstva sa više od 7 članova je barem 7 procenata veća, nego kod domaćinstva sa 1 do 3 člana (Slika iii).

Pored veličine domaćinstva, sastav domaćinstva predstavlja dodatni teret za poboljšanje dobrobiti. Domaćinstva sa više članova koji zavise od odraslih koji rade imaju veću učestanost siromaštva, u poređenju sa domaćinstvima sa većim brojem odraslih od zavisnih lica.

7. **U domaćinstvima gde je žena glava porodice postoji veća učestanost siromaštva.** Procenjeno je da je učestanost siromaštva veća za 4 procenta za domaćinstva koja vode žene, u poređenju sa domaćinstvima koja vode muškarci. Međutim tokom vremena ovaj jaz se nije širio, što sugerise da uprkos teškoj makroekonomskoj situaciji, domaćinstva koja vode žene nisu izgubila osnov. Procenjena učestanost siromaštva kod domaćinstava koje vode Srbi povećala se tokom vremena, mada pitanje kvaliteta podataka, za koje se čini da je u ovom slučaju ozbiljnije pitanje nego što je to slučaj generalno, ukazuje da veličinu pogoršanja ovih trendova treba uzeti sa oprezom.

Slika iii: Stope siromaštva po veličini domaćinstva

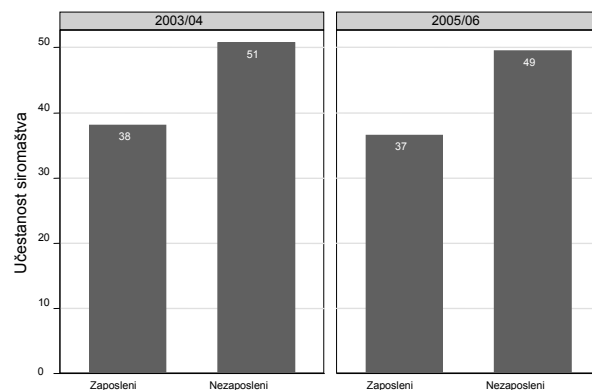

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD podataka.

Procenjena učestanost siromaštva kod domaćinstava koje vode Srbi povećala se tokom vremena, mada pitanje kvaliteta podataka, za koje se čini da je u ovom slučaju ozbiljnije pitanje nego što je to slučaj generalno, ukazuje da veličinu pogoršanja ovih trendova treba uzeti sa oprezom.

8. **Rizik siromaštva je takođe veći za nezaposlene.** Ne žive svi nezaposleni u siromašnim domaćinstvima i nisu svi zaposleni bezbedni od siromaštva. Dokazi iz istraživanja ukazuju da je oko 70 procenata svih siromašnih ili zaposleno ili radno neaktivno. Međutim, upoređivanje učestanosti siromaštva između zaposlenih i nezaposlenih ukazuje da je kod nezaposlenih za 20 procenata veći rizik od zaposlenih (Slika iv). Drugim rečima, dok većinu svih siromašnih čine oni koji rade, verovatnoća da neko bude siromašan je veća ukoliko je on nezaposlen, nego ukoliko ima posao. Većinu siromašnih čine oni koji rade na dnevnicu zaposleni u sektoru rudarstva.

Slika iv: Stope siromaštva po statusu radne snage

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD podataka

9. **Kao što je očekivano, učestanost siromaštva opada sa višim obrazovanjem glave domaćinstva.** Učestanost siromaštva kod glava domaćinstava sa višim obrazovanjem je 20 procenata, ali procenjeno je da 1 od 2 glave domaćinstva sa osnovnim obrazovanjem živi u siromaštvu. Kod obrazovanih je manja učestanost siromaštva, zato što imaju bolje izgleda za zapošljenje i što su bolje plaćeni. Preko 70 procenata ljudi sa stručnim i višim obrazovanjem je izjavilo da su zaposleni i da primaju platu, u poređenju sa 25 procenata pojedinaca sa srednjim obrazovanjem.

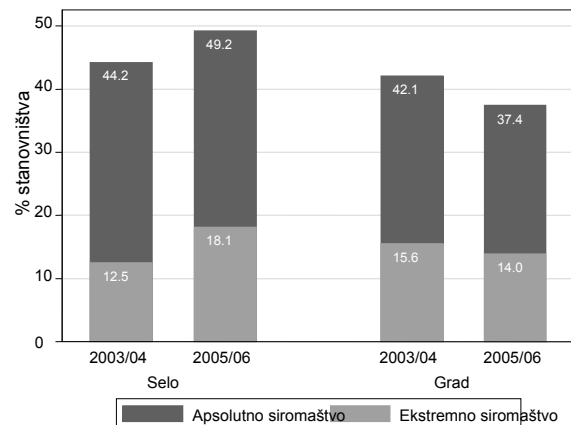
Siromašni su koncentrisani u ruralnim oblastima i u Mitrovici i Uroševcu

10. **Većina siromašnih živi u ruralnim oblastima.** Stanovnici ruralnih i urbanih sredina suočavaju se sa istom verovatnoćom siromaštva od oko 42 procenta u 2003. Međutim, u 2005, urbano siromaštvo je opalo za oko 5 procenata, a ruralno siromaštvo se povećalo za sličan red veličine (Slika v), tako da je više od dve trećine svih siromašnih sada u ruralnim oblastima. Siromaštvo je u ruralnim oblastima tesno povezano sa nedostatkom zemlje, stočnog fonda ili poljoprivredne opreme.

Slika v: Trendovi ruralnog i urbanog siromaštva

11. **Učestanost siromaštva široko varira od regiona do regiona.** U 2003. godini Kosovska Mitrovica, Uroševac, Đakovica i Prizren su imali veću učestanost siromaštva u poređenju sa stopama koje važe za celo Kosovo. U 2005. samo su Kosovska Mitrovica i Uroševac zadržali tu odliku. Priština je, zajedno sa Gnjilanom imala jednu od najnižih stopa siromaštva u 2003. godini Međutim, dok je situacija pogoršana u 2005. godini, stopa je je još uvek niža od proseka za celo Kosovo. Zatim, dok Priština ima učestanost siromaštva koja je niža od kosovskog proseka, ona je rangirana kao neko ko najviše doprinosi siromaštvu. I zaista, 3 od 5 siromašnih ljudi žive u samo tri regiona – Priština, Prizren i Kosovska Mitrovica.

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD podataka.

Neprihodne dimenzije dobrobiti pokazuju bolje rezultate, ali ih pritiskaju nepravdičnosti u pristupu tim dimenzijama i slab kvalitet ključnih javnih usluga

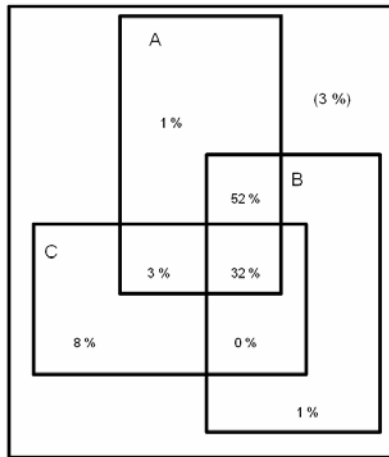
12. Konačno, dok s jedne strane neprihodne dimenzije pokazuju bolje rezultate, one trpe zbog značajnih nepravdičnosti i lošeg kvaliteta. Određenije, postoje značajne razlike u pristupu srednjem i višem obrazovanju između najbogatijih i najsiromašnijih domaćinstava. Osim toga, ruralne porodice imaju značajno niži nivo pristupa centralnom grejanju i vodosnabdevanju iz

vodovoda, u poređenju sa urbanim porodicama. Takođe, poznato je da je kvalitet vode i kvalitet zdravstvenih usluga niži u ruralnim oblastima.

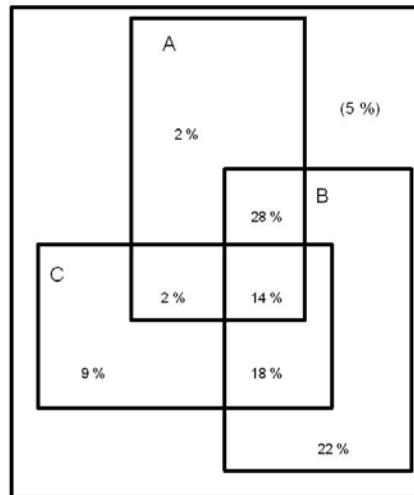
13. Osim toga, veliki deo stanovništva prijavljuje da je obespravljen u više pogleda. Na primer, oko 8 procenata je materijalno siromašno i nema tekuću vodu u kući i odgovarajuću kanalizaciju. Kao i mnogi drugi, tačno 9 procenata, je siromašno i nema telefon ili kupatilo u svom stanu (Slika vi). Ove stope su dosta veće od onih u Rumuniji (ili Gruziji i Rusiji), gde je samo 1 procenat stanovništva izjavio da je obespravljen u više pogleda.

Slika vi: Venov dijagram siromaštva usled nepostojanja prihoda i siromaštva u prihodima

A. Voda, sanitarije i siromaštvo usled siromaštva u prihodima

B. Telefon, smeštaj i siromaštvo usled siromaštva u prihodima

A: Pristup tekućoj vodi u kući
B: Sanitarije: protočni toalet
C: Siromašna domaćinstva

A Telefonski priključak
B Dostupno kupatilo
C Siromašna domaćinstva

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD podataka

14. Ovaj kratak profil siromaštva pokazuje da su se u toku perioda koji je obuhvatio ovaj izveštaj, raznovrsne grupa domaćinstava suočile sa nemaštinom. Ovakvo opšte rasprostranjeno siromaštvo ne predstavlja iznenađenje u kontekstu preovlađujućih makroekonomskih uslova.

Makroekonomski uslovi nisu omogućili masovno smanjenje siromaštva

15. **Trenutni makroekonomski uslovi ne pružaju izgleda za poboljšanje životnog standarda.** Ekonomski rast postignut u periodu neposredno posle sukoba, obeležen je velikim prilivom sredstava za rekonstrukciju. Od tada, i posebno u poslednje 4 godine, rast je zaustavljen. Razlog tome je uglavnom taj što industrijska proizvodnja još uvek nije bila obnovljena, dok je poljoprivreda, koja ima veliki udeo u BDP i na osnovu koje većina stanovništva zarađuje svoje prihode, bila nisko produktivna aktivnost. Poljoprivreda, zasnovana na proizvodnji za sopstvene potrebe, suočava se sa visokim cenama ulaganja i slabom infrastrukturom i funkcioniše u okolnostima slabo definisanih imovinskih prava. Kao posledica toga, prinosi i zasejane površine nisu povećani, kao ni rezultat.

16. **Ovakvo okruženje je dovelo do slabih uslova tržišta rada.** Procenjeno je da je oko 30 procenata radne snage nezaposleno, a uslovi za mlade ljude se pogoršavaju. Preovlađujući loši uslovi tržišta rada bez sumnje takođe delimično objašnjavaju ono na šta se sumnja da je razlog za povećanje udela neformalnih aktivnosti, a verovatno i nivoa nedovoljne zaposlenosti. Pored toga, periodi nezaposlenosti traju dugo a plate su ostale nepromenjene u poslednje 4 godine (Tabela 1.4)

Programi socijalne pomoći su neadekvatni

17. Jedna od posledica teških makro-ekonomskih uslova je poteškoća u uravnotežavanju ogromnih investicionih potreba i socijalnih prioriteta, posebno imajući u vidu restriktivne fiskalne propise i konzervatizam. Ovo je stvorilo poteškoće u zaštiti siromašnih ljudi pružanjem javne podrške. U njihovom sadašnjem obliku programe socijalne pomoći na Kosovu karakteriše jedna poželjna osobina, a to je da koristi od programa koji za cilj imaju siromašne, uglavnom imaju siromašni. Nasuprot ovoj dobroj karakteristici nalaze se tri slabosti.

18. Prvo, program ima nisku pokrivenost, delom zbog ograničenog fiskalnog prostora. Konkretno, preko 75 procenata siromašnih nije obuhvaćeno programom socijalne pomoći. Drugo, vrednost dobiti po domaćinstvu koje dobija pomoć ostala je nepromenjena u periodu od 2002. do 2005. godine. Ovo je razumljivo imajući u vidu teške fiskalne uslove. Osim toga, imajući u vidu da je ukupna inflacija takođe bila mala ili negativna, verovatno nije došlo do opadanja stvarne vrednosti dobiti. Treća, poslednja slabost, slaba pokrivenost i mali nivo dobiti zajedno čine da programi imaju mali uticaj na poboljšanje dobrobiti stanovništva.

... ali migracije i doznake su bili efikasni mehanizmi za smanjivanje siromaštva

19. Trenutno oko 1 od 5 stanovnika Kosova prijavljuje da ima najmanje jednog člana domaćinstva koji je otišao u inostranstvo. Isto toliko ljudi je izjavilo da dobija doznake iz inostranstva. Poređenja radi, samo 2 procenta stanovništva prima socijalnu pomoć koja je usmerena na najsiromašnije grupe. Ona domaćinstva koja imaju članove koji žive u inostranstvu takođe su prijavila veće nivoe potrošnje, pa se procenjuje da su ona manje siromašna. Dokazi iz istraživanja domaćinstava pokazuju da ona domaćinstva koja imaju za 10 procenata većusklonost da odu u inostranstvo, prijavljuju za 2 procenta veću potrošnju. Upoređivanje domaćinstava koja imaju članove u inostranstvu i onih sa sličnim karakteristikama, ali bez članova koji su otišli u inostranstvo, pokazuju da ovi drugi imaju potrošnju ekvivalentnu iznosu od 25 procenata od granice ekstremnog siromaštva. Učestanost siromaštva podpopulacije koja ima članove koji su otišli u inostranstvo je takođe niža za 7 procentnih poena, u poređenju sa opštom populacijom. Veći nivoi potrošnje i niža učestanost siromaštva domaćinstava koja imaju članove u inostranstvu su čak i veći u ruralnim oblastima. Na primer, učestanost siromaštva domaćinstava koja imaju članove u inostranstvu je za 20 procentnih poena niža nego kod sličnih domaćinstava u ruralnim oblastima koja nemaju članove u inostranstvu.

20. Uzeti zajedno, ovi zaključci pokazuju da bi bez migracija učestanost siromaštva bila veća i koncentrisanija u ruralnim oblastima. ***Zato bi bilo koji naponi koji vode drastičnom smanjenju trenutnog šablona migracija imali potencijal da pogoršaju blagostanje stanovništva Kosova, pogoršavajući već postojeće ruralno-urbane disparitete u blagostanju i dovodeći do moguće nestabilnosti, posebno u ruralnim oblastima.***

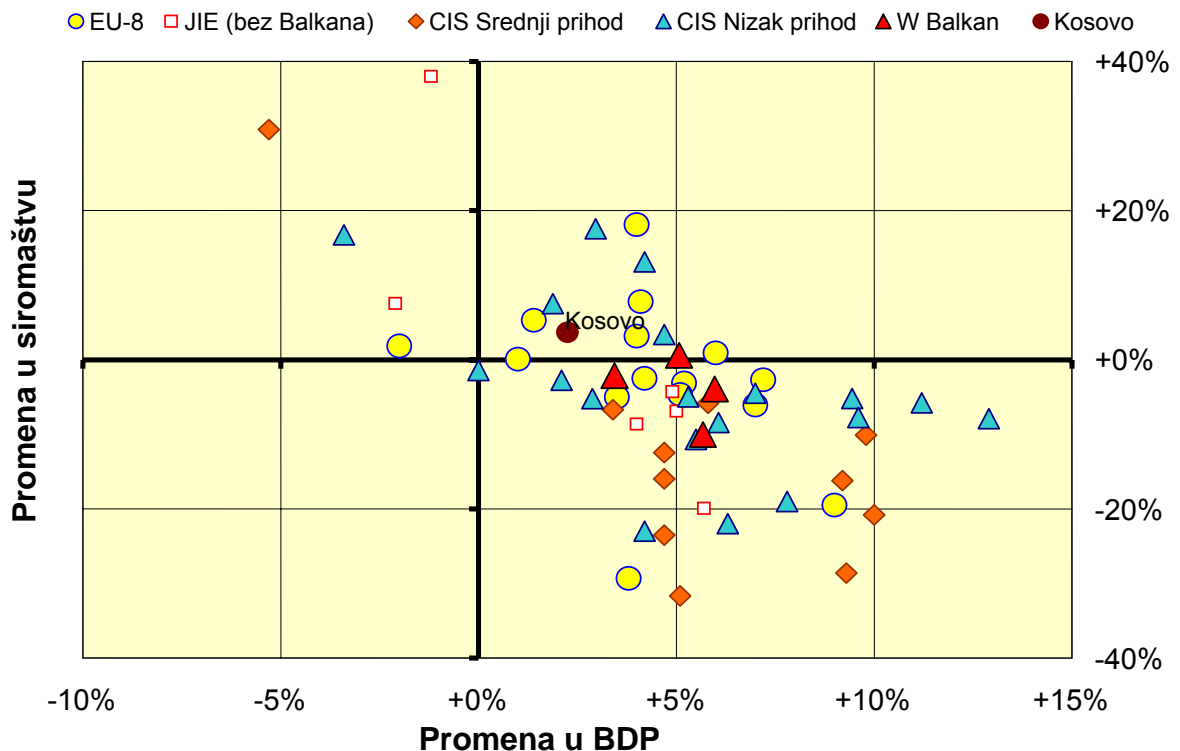
Pogledi u budućnost

21. U skladu sa evropskim težnjama, razvojni ciljevi Kosova imaju za cilj stvaranje inkluzivnog društva kroz bolji životni standard. Ovo znači postizanje napretka u brojnim oblastima kao što su demokratsko upravljanje, efikasna decentralizacija i obuhvatanje sektorskih strategija. Međutim, ovo neće biti lako, zato jer Kosovo nastavlja da se suočava sa izazovima zajedničkim za sve krhke države: ogromni zaostaci investicionih potreba i ograničena vladina sredstva za njihovo ispunjavanje, narušeni društveni odnosi i slaba sigurnost. Biće potrebno da se napravi prioritet akcija koje će voditi rapidnom unapređivanju blagostanja stanovništva u cilju ojačavanja socijalne kohezije i obezbeđivanja održivog mira. Dok s jedne strane sve ovo naravno

zavisi od rešavanja pregovora o konačnom statusu, analize u ovom izveštaju ukazuju na četiri oblasti kroz koje se mogu ostvariti koristi po dobrobit.

22. **Prvo, stvaranje visokog i održivog rasta je od suštinske važnosti.** Kao što je gore pomenuto, siromaštvo je široko rasprostranjeno i postoji mnogo ljudi koje ugrožavaju i mali šokovi. Kada se veliki deo stanovništva nalazi oko granice siromaštva i kada je nejednakost niska, očekivali bismo da će osetljivost siromaštva na rast (elastičnost siromaštva na rast) biti veoma visoka. Na zapadnom Balkanu Albanija predstavlja najjasniji primer koliko visok i održiv rast može da smanji siromaštvo na opštem nivou. Početkom 2000. godine oko četvrtine stanovništva Albanije bilo je siromašno, a nejednakost je bila niska. Međutim, sa stopom rasta od 6 procenata godišnje u periodu od 2002. do 2005. godine, siromaštvo je opalo sa 25 procenata u 2002. godini na oko 18.5 procenata u 2005, što ukazuje na osetljivost siromaštva na rast od -1.5. Pored Albanije, mnoge zemlje u svetu u kojima je situacija u vezi uslova života slična onoj na Kosovu – široko rasprostranjeno, ali plitko siromaštvo i niska nejednakost – bile su u mogućnosti da značajno smanje siromaštvo kada su bile u mogućnosti da generišu viši i inkluzivni rast. Na slici vii prikazane su takve zemlje. Da bi se postigao očekivani rast kosovskih izgleda za smanjenje siromaštva, treba znati da bi održivi rast od 5 procenata u BDP za sledećih 5 godina, uz postojanje osetljivosti siromaštva na rast koja je slična onoju Albaniji, doveo do smanjenja siromaštva od 38 procenata, ili pad u apsolutnom siromaštvu sa 45 procenata na 28 procenata. Sa ovakvom stopom rasta i osetljivošću siromaštva na rast koja je jednak onoj koja je procenjena za CIS zemlje sa srednjim prihodom (-3.1), siromaštvo bi opalo za 75 procenata, ili sa 45 procenata na 11 procenata u tih 5 godina.

Slika vii: Veza između rasta i smanjenja siromaštva

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz baze podataka Svetske banke ECAPOV

23. Dok je rast od suštinske važnosti, on će imati velikog uticaja samo ako je inkluzivan. Bilo bi logično da se postavi pitanje u vezi izvora takvog rasta. Dok je s jedne strane ovakva analiza van okvira ovog izveštaja, zajedničko iskustvo mnogih zemalja koje su uspešno u velikoj meri smanjile siromaštvo putem rasta, predstavlja sprovođenje strategija koje su vodile visokom rastu uz otvaranje radnih mesta. U slučaju Kosova, ključni sektori u kojima bi moglo da se očekuje otvaranje velikog broja radnih mesta, što bi doprinelo smanjenju siromaštva, obuhvataju transportnu i komunikacionu infrastrukturu, izgradnju, usluge i poboljšanje investicione klime za mala i srednja preduzeća, posebno obezbeđivanjem priuštivog i pouzdanog snabdevanja električnom energijom. Ovakav inkluzivan rast je od ključne važnosti zato što simulacije u ovom izveštaju pokazuju da je politika koje generiše otvaranje radnih mesta u visokoj korelaciji sa smanjenjem siromaštva. Na primer, 10 procenata smanjenja kod preovlađujuće nezaposlenosti među stanovništvom odgovara smanjenju siromaštva od 6 procentnih poena. Obzirom da većinu siromašnih čine siromašni koji rade, ovakav rast bi omogućio dvostruku korist po dobrobit ukoliko bi mogao da generiše otvaranje radnih mesta i poveća plate.

24. Pored toga, od suštinskog značaja je poboljšanje **urbane infrastrukture i usluga**. Ovakva akcija priznaje da su urbane oblasti centralne za ekonomski rast. U stvari, dokazi o pravcima internih migracija ukazuju da se siromašni verovatno već kreću ka urbanim oblastima radi traženja boljih mogućnosti. U urbanim oblastima situacija je neznatno bolja uprkos mnogo većem prilivu doznaka u ruralne oblasti. Pored smanjenja pritiska potrebe za međunarodnom migracijom, urbana obnova takođe ide zajedno uz rešavanje nekih upornih problema u ruralnom razvoju. Konkretno, veći tokovi migracija od sela ka gradu mogu da umanje dalju fragmentaciju zemljišta, unaprede produktivnost poljoprivredne proizvodnje i povećaju dobrobit u ruralnim oblastima.

25. Održiv rast, pre ili kasnije, mora da bude poduprt dobro obrazovanom, adaptabilnom i zdravom radnom snagom. Dokazi poazuju da je uspeh Kosova kada se radi o pristupu osnovnom i srednjem obrazovanju razumno visok. Skoro 9 od 10 dece u uzrastu za osnovnu školu i oko 3 od 4 dece u uzrastu za srednju školu je upisano. Međutim, ovi rezultati maskiraju tri potencijalne prepreke za postizanje dobro obrazovanog stanovništva. Jedan problem je postojanje velikog dispariteta u stopama upisa, posebno u srednjem i visokom obrazovanju, između najsiromašnijih i najbogatijih, sa jedne strane i između urbanih i ruralnih domaćinstava sa druge. Druga prepreka je da tradicionalne vrednosti koje ograničavaju obrazovanje žena još uvek preovlađavaju u ruralnim oblastima. Primećeno je da je zbog toga stopa upisa u srednje obrazovanje za devojke za 20 procentnih poena niža od stope za dečake kod dece u uzrastu za srednju školu u ruralnim oblastima. Polednji problem je široko rasprostranjeno mišljenje da dok su s jedne strane stope upisa razumno visoke, kvalitet školovanja je sa druge strane generalno slab. Kao posledica toga rezultati učenja mnoge dece su često tako slabi da oni odustaju dosta rano. Jednostavne simulacije u ovom izveštaju pokazuju da je visoko obrazovanje u korelaciji sa manjim siromaštvom. Prema tome, opšte poboljšanje kvaliteta obrazovanja i pristupu srednjem i visokom obrazovanju, posebno za siromašne i devojke iz ruralnih oblasti, moraće da bude razmotreno kao dugoročna strategija za održivi visok rast.

26. **Drugo, u skoroj budućnosti, održavanje migracionih tokova je od suštinske važnosti za zaštitu životnog standarda i stabilnosti.** Glavni razlog koji podupire ovaj argument je generisanje visokog i održivog rasta – to jest, rasta koji stvara visoku zaposlenost – koji može da omogući velikom delu stanovništva da zaradi za svoj izlazak iz siromaštva, i prema tome da služi kao efikasna strategija za masovno smanjenje siromaštva, mada je malo verovatno da će ovo biti postignuto u kraćem roku. Na primer, da bi se trenutna stope nezaposlenosti smanjila na pola (sa 40 na 20 procenata) u narednih 10 godina, ako pretpostavimo godišnju stopu rasta učestvovanja radne snage od 1.9 procenata i rast elastičnosti zapošljavanja u proizvodnji od 1.6, Kosovo bi

trebalo da ima rast od oko 6 procenata godišnje. Imajući u vidu postojeću investicionu klimu i potrebe za investicijama u infrastrukturu koje su potrebne da bi započeo visoki rast, ovakva strategija će verovatno biti realizovana samo na srednji ili duži rok.

27. Poređenja radi, migracije su i dalje u velikoj meri jedan od najefikasnijih mehanizama za smanjenje siromaštva na Kosovu. Osim toga, za razliku od rasta, efekat je trenutni. Potreba za održavanjem migracija kao mehanizma za zaštitu rednjoročnog nivoa blagostanja može da zahteva da vlada Kosova preduzme smele korake i uđe u okvir za kontinuirani tok migracija sa ključnim zemljama primaocima. Ovakav okvir može da bude bilateralan ili regionalan (recimo sa nekoliko zemalja, ili sa svim zemljama članicama EU). On može da uključi podsticaje za migrante da se eventualno vrate kući uz mogućnost prenošenja penzija i ostalih prinaldežnosti (Svetska banka 2006c).

28. Sve dok traje tok migracija, Kosovo može da se osloni na doznake povezane sa migracijom u cilju zaštite značajnog dela svog stanovništva od siromaštva. Međutim jasno je da razvojna strategija koja se previše oslanja na doznake nije ni poželjna niti održiva. Razlozi su brojni, ali su tri vredna pomena. Jedan taj što se migranti menjaju. Vremenom, kada se migranti stacioniraju u svojim zemljama domaćinima, veze sa njihovim 'matičnim zemljama' imaju tendenciju opadanja. Ovo opadanje "povezanosti" se rapidno ubrzava u narednim generacijama. Drugi razlog je taj što se menja politika u zemljama domaćinima. Ovo posebno pogađa Kosovo obzirom da je više zemalja Evropske unije koje su bile glavni primaoci migranata sa Kosova ili zatvorilo svoje granice, ili preti da će to učiniti. Poslednji razlog je taj što doznake, koje u principu predstavljaju privatne transfere, ne mogu da budu efikasna zamena za pouzdanije resurse generisane kod kuće za finansiranje javnih investicija u infrastrukturu, ljudski kapital, socijalne usluge i tako dalje. Ovo znači da konačno postoji potreba, pre ili kasnije, za tranzicijom koja će voditi izlasku iz velike zavisnosti od migracija i doznaka.

29. **Treće, poboljšano usmeravanje programa socijalne pomoći doprineće uspehu, mada u maloj meri.** Programi socijalne pomoći su skromni po veličini, što je razumljivo obzirom na postojeću fiskalnu situaciju. Pored toga program socijalne pomoći je dobro usmeren: oko 50 procenata fondova ide najsiromašnijoj petini stanovništva. Međutim, oko 25 procenata nesiromašnih prima pomoć. Ne radi se o tome da svi ovi nesiromašni nemaju pravo na pomoć, imajući u vidu visoku ugroženost stanovništva. Međutim, ukoliko su ovo zaista pojedinci koji nemaju pravo na pomoć, to je prostor u kojem može da se postigne marginalni uspeh. Vremenom kada fiskalna ograničenja popuste, takođe će biti potrebno da se proširi pokrivenost socijalnom pomoći u cilju obezbeđivanja značajnije zaštite.

30. Rast će dovesti do popuštanja fiskalnih ograničenja i to je očigledno poželjna opcija za proširenje programa socijalne zaštite. Ali to nije jedina opcija. Kosovo trenutno priprema svoj srednjoročni okvir potrošnje koji će biti predstavljen za finansiranje na donatorksoj konferenciji kasnije u toku godine. Logično pitanje koje se postavlja je, ukoliko se budžet poveća i ukoliko postoji više sredstava koja će se potrošiti na socijalnu zaštitu, koji program bi vlada trebalo da proširi. Da bi dobili ideju, posmatrali smo veličinu smanjenja siromaštva koju impliciraju tri moguće akcije: a) povećanje iznosa penzija (uglavnom osnovnih penzija) za 10 evra mesečno, b) povećanje iznosa socijalne pomoći za 5 evra mesečno za postojeće korisnike i c) proširenje programa socijalne pomoći za sve ekstremno siromašne i davanje svakom novom korisniku srednje vrednosti trenutnog iznosa socijalne pomoći. Treba primetiti da nije pokušano da se slična politika primeni na penzije zato jer penzije već primaju skoro svi oni koji na to imaju pravo. Rezultati (Tabela i) pokazuju da bi proširenje programa socijalne pomoći na ekstremno siromašno stanovništvo smanjilo ekstremno siromaštvo za pola (sa oko 15 na 8 procenata). Postoje dve dodatne stvari koje se primećuju u vezi sa rezultatima iz Tabele i. Jedna je da bi procenjene

troškove trebalo smatrati manje vezanim obzirom da je verovatno da dodatni administrativni troškovi nisu uključeni. Druga je ta da uticaj sve tri akcije na apsolutno siromaštvo nije veliki. Ovo znači da, kao dodatak ekspanziji, nivoi pomoći možda moraju da porastu da bi bio postignut veliki uticaj na siromaštvo.

Tabela i: Predložene politike i njihova cena i uticaj na siromaštvo

Predložena politika	Cena		Stopa apsolutnog siromaštva		Stopa ekstremnog siromaštva	
	Proc. broj korisnika	Marginalna cena (evra mesečno)	Korisnici (procentni poeni)	Proc. broj korisnika	Korisnici (procentni poeni)	Proc. broj korisnika
Socijalna pomoć						
Povećani transfer za 5 eura	43,356	216,780	-0.8	-0.1	-2.3	-0.3
Proširenje na sve ekstremno siromašne	37,076	2,345,328	-1.6	-0.4	-34.2	-8.3
Penzije						
Povećani transfer za 10 evra	127,742	1,277,423	-3.6	-1.1	-2.1	-0.7

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD podataka. 100 procenata sklonosti ka potrošnji iz pretpostavljenog prihoda od transfera. Procenjeni broj korisnika socijalne pomoći (kolona 2) odnosi se na domaćinstva. Kada se radi o penzijama to su pojedinci.

Zaključak

31. Siromaštvo je na Kosovu široko rasprostranjeno i dalje opstaje u prvoj polovini ove decenije. Dokazi pokazuju da je siromaštvo veće među onima koji žive u velikim porodicama, koje imaju dosta nezaposlenih članova i koje imaju niže nivoe obrazovanja. Siromašni su takođe geografski koncentrisani u ruralnim oblastima i u samo nekoliko regiona. Glavna poruka ovog izveštaja je da je spor i nestalan rast imao dvostruke posledice. Prva posledica bila je što nije omogućeno značajnom delu stanovništva da pronađe put iz siromaštva. Druga posledica bila je ograničavanje prihodne osnove vlade, što je stvorilo poteškoće mnogim porodicama da dobiju adekvatnu javnu zaštitu od šokova. Prema tome, da bi se postiglo poboljšanje dobrobiti u budućnosti, izveštaj predlaže fokusiranje na stvaranje visokog i održivog rasta - poboljšanjem urbanih usluga i infrastrukture i usmeravanjem na nejednakosti u pristupu srednjem i visokom obrazovanju za najsiromašnije stanovništvo – odstupajući od prevelikog oslanjanja na migracije, kao i poboljšavanjem usmeravanja i proširenjem programa socijalne pomoći ukoliko se prihodna osnova vlade poboljša tokom vremena.

POGLAVLJE 1. MAKROEKONOMSKI I SOCIJALNI KONTEKST

Prosečna godišnja stopa rasta realnog BDP u periodu od 2002. do 2006. procenjena je na manje od jednog i po procenta. Potencijalni izvori rasta, posebno u rudarstvu, energetici i poljoprivredi imali bi izuzetnu korist od novih i modernih tehnologija. Međutim, neefikasno nasleđe i neodređena imovinska pravai i dalje ometaju priliv direktnih stranih investicija. Prema tome, srednjoročna perspektiva za ekonomiju ne izgleda svetla.

1.1 Od prestanka neprijateljstava u 1999. godin, na Kosovu je učinjen napredak u unapređivanju infrastrukture, pružanju javnih usluga i postavljanju temelja za jačanje državnih institucija. U 2006. godini počeli su razgovori o rešavanju statusa Kosova. Dok se razgovori o statusu nastavljaju i u iščekivanju konačnog rešenja, vlasti Kosova su započele sa pripremama Strategije i plana razvoja Kosova (SPRK) u cilju rada na viziji i koordinaciji sektorskih strategija, koji pokriva ruralni sektor i sektore poljoprivrede, zdravstva, obrazovanja, infrastrukture, polova i vodosnabdevanja i kanalizacije. Obzirom da bi sveukupan razvojni plan trebalo da poboljša dobrobit stanovništva, očekuje se da će smanjenje siromaštva biti integralni deo svake od ovih sektorskih strategija. Fokus na smanjenje siromaštva je od suštinskog značaja u sektorskim strategijama, zbog toga što nedavna procena siromaštva ukazuje da je siromaštvo na Kosovu široko rasprostranjeno i utiče na nesrazmeran broj stanovnika u ruralnim oblastima, decu, starije, domaćinstva koja vode žene i na nesrpske manjine. Osim toga rezultati u obrazovanju i zdravstvu su niski, dok je izlaganje zdravstvenim rizicima široko rasprostranjeno, Čak šta više, Kosovo nastavlja da se suočava sa izazovima zajedničkim za sve krhke države; ogromne nagomilane investicione potrebe i ograničena vladina sredstva za njihovo ispunjavanje, narušeni društveni odnosi i slaba sigurnost. da bi ojačala socijalnu koheziju i osigurala održivi mir, javna politika stvara potrebu za fokusiranjem na razvojne strategije za smanjenje siromaštva kao na stvar od najveće hitnosti. SPRK može da ima značajnu korist od unošenja zaključaka takvih procena u svoje sektorske strategije.

1.2 Ovaj izveštaj daje procene trendova u siromaštvu i nejednakosti korišćenjem podataka iz istraživanja budžeta domaćinstva koje vrši Zavod za statistiku Kosova svake godine. Istraživanje ažurira informacije o veličini, opsegu i determinantama siromaštva, a ono je poslednji put urađeno koristeći podatke sakupljene 2002. godine. Ovo poglavlje daje kratak opis makroekonomskog razvoja. Poglavlje 2 razmatra trendove siromaštva i daje analitički prikaz. Poglavlje 3 predstavlja profil siromašnih i faktore koji određuju rizike za siromaštvo. Poglavlje 4 sadrži diskusiju o sistemu socijalne zaštite i njegovom uticaju na siromaštvo. Ono takođe ispituje uloge koje imaju migracije i doznake u zaštiti domaćinstva od siromaštva. Poglavlje 5 daje preporuke za praćenje siromaštva.

A. RAST BDP BIO JE SLAB

1.3 **Rast je u poslednje vreme bio nizak, ali problem je i u kvalitetu podataka.** U kratkom periodu od završetka sukoba rast je povećan usled masivnih rekonstrukcionih napora, finansiranim iz ogromnog priliva sredstava od donatora i kosovske dijaspore. Rast BDP je procenjen na 21 procenat u 2000, uglavnom usled velikog priliva strane pomoći za aktivnosti rekonstrukcije i privatnih investicija, kao odgovor na značajne trgovinske reforme. Ali procenjeni

stvarni rast BDP u periodu od 2002. do 2005. bio je spor i nestalan. Stvarni rast BDP bio je negativan u 2002. i 2003. godini. Ovo je bilo praćeno pozitivnim preokretom u 2004. Usled ekspanziona fiskalne politike. Revidirane procene utvrđuju rast u 2005. blizu nule (na 0.5 procenata) i 3 procenta u 2006. godini. Predviđeno je da će rast opasti na 2.3 procenata u 2007. godini (Tabela 1.1). Prosečan stvarni rast BDP bio je oko 1.5 procenata u periodu od 5 godina, između 2002. i 2007. godine. Ovaj spori rast je posledica kombinacije malih investicija i tekućeg povlačenja međunarodne zajednice sa Kosova.

Tabela 1.1: Makroekonomski trendovi

	2002e	2003e	2004r	2005r	2006r	Proj. 2007p
Nacionalni računi						
Stvarni rast BDP	-0.1	-0.5	2.5	0.5	3.3	2.3
BDP po glavi stanovnika (u 2002. u evrima)	1141	1147	1156	1143	1161	1168
Investicije (u 2002. u milionima evra)	634	594	635	627	677	772
Spoljni računi						
Trenutno stanje salda (% BDP) ²	-50.1	-41.6	-39.5	-40.7	-42.2	-40.5
Strana pomoć (% BDP) ³	42.7	32.4	25.5	22.6	20.7	16.2
Radničke doznake (milion evra) ⁴	35	125	215	262	300	342
Cene						
Inflacija IPC	3.6	1.3	-1.4	-1.4	1.5	2.0

Izvor: MMF (2007) i Svetska banka i procene MMF osoblja. *Napomene:* e = procena, r = revizija u 2007., p = projekcija. 2/ Pre donacija od strane donatora. 3/ Ukupna strana pomoć, isključujući kapitalne transfere. 4/ Uključujući penzije iz inostranstva.

1.4 Trenutno, MMF i EAR obezbeđuju procene BDP. Brojne revizije procena odražavaju neadekvatnost podataka i metodološke razlike. Ključna razlika je da li treba tretirati UNMIK kao domaćeg doprinosioca BDP-u. MMF procene tretiraju UNMIK kao domaćeg, dok EAR daje procene koje tretiraju UNMIK i kao domaću i kao stranu organizaciju. Kao rezultat toga, procene BDP koje tretiraju UNMIK kao domaćeg doprinosioca bile su za 21 procenat i 16 procenata veće u 2002. i 2003. godini od onih procena koje tretiraju UNMIK kao stranu organizaciju. Tretiranje UNMIK-a kao strane organizacije takođe objašnjava negativne stope rasta u ranijim godinama, obzirom da UNMIK smanjuje svoj obim rada. Problemi sa izračunavanjem CPI doprinose kompleksnosti. U Tabeli 1.2 prikazan je obim različitosti.

1.5 Promene u potrošnji takođe mogu da budu pogođene pretpostavkama datim u pogledu rasta stanovništva i dodatnim prilagođavanjem koje je izvršeno sa određenim potrošačkim stavkama. Na primer, u projektovanju dela BDP koji se odnosi na privatnu potrošnju, MMF računa sa rastom stanovništva od 1.7 procenata godišnje. On takođe uključuje kupovinu automobila kao potrošnju i vrši dodatna prilagođavanja u odnosu na struju i hranu na osnovu izveštaja iz ispitivanja domaćinstava. U ovom izveštaju nisu izvršena prilagođavanja za troškove za struju i hranu, a kupovine automobila koje nisu česte i od kojih se koristi u dužem periodu nisu uključene (videti Tabelu A.1). Takođe postoje razlike u odnosu na ranije procene potrošenja koje je dao ZSK: na primer, u izveštaju ZSK (2006b) procenjeno je da su troškovi domaćinstava rasli za oko 5% godišnje. Do ove razlike su dovele alternativne metodologije procena: u ZSK (2006b) troškovi domaćinstava obuhvataju polutrajne i trajne proizvode, dok su

te robe u ovom izveštaju isključene pošto godišnja potrošnja koristi koja se ima od njih ne može da bude procenjena.

Tabela 1.2: Alternativne procene BDP za Kosovo

	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>
BDP u sadašnjim cenama (miliona evra)			
Uključujući donatorski sektor: EAR	2 589.9	2 505.0	?
Procene MMF-a	2423.9	2414.7	2434.3
Bez donatorskog sektora	2 139,2	2 157,4	2 008,2
BDP po glavi stanovnika u postojećim cenama (evro)			
Uključujući donatorski sektor	1 363,1	1 296,4	1239,0
Procene MMF-a			1294
Bez donatorskog sektora	1 125,9	1 116,5	1021,9
Stvarni rast BDPe (%)			
Uključujući donatorski sektor		-5.9	+2.8
Procene MMF-a		-0.6	+4.1
Bez donatorskog sektora		-1.9	+ 7.1
Promene CPI (%)			-1.6

Izvor: Kosovski nacionalni računi, Konsultantski izveštaj. Mart 2006.

B. POLJOPRIVREDNI RAST BIO JE SPOR

1.6 **Slabi rezultati delom se objašnjavaju sporim poljoprivrednim rastom.** Poljoprivreda ostaje glavni sektor i najveći poslodavac na Kosovu. U 2004. godinipoljoprivreda je ostvarila 25 procenata od kosovskog BDP, 16 procenata od vrednosti ukupnog izvoza i zapošljavala je između 25 i 35 procenata svih zaposlenih, uglavnom u neformalnom sektoru (AMP, 2006.). Dok je zabeleženi udeo poljoprivrede u BDP opao na 19 procenata u 2005. godini, ne veruje se da je ovo refleksija produktivnosti u sektoru. Čini se da dokazi ukazuju na opravak u drugim sektorima, posebno u sektoru usluga. Spor poljoprivredni rast je delom posledica ratne štete, kao što je uništenje infrastrukture, mehanizacije i stočnog fonda i gubitak tradicionalnih izvoznih tržišta. Kao rezultat toga, procene poljoprivrednih rezultata pokazuju oštar porast uvoza hrane u periodu od 2000. do 2003. godine, koji je neznatno opao u periodu od 2004. do 2005. godine, dok je izvoz porastao sa veoma niske osnove u periodu od 2004. do 2005. godine.

1.7 Zemlja namenjena poljoprivrednoj proizvodnji ostala je na istom nivou. Prema istraživanju poljoprivrednih domaćinstava koje je sproveo ZSK, korišćenje poljoprivrednog zemljišta ostalo je na istom nivou od oko 360,000 hektara u 2004. i 2005. godini. Vlasništvo nad stočnim fondom takođe nije pokazalo povećanje. Kosovskom poljoprivredom dominiraju žitarice (49 procenata obradivog zemljišta namenjeno je žitaricama) i karakterišu je male farme (oko 65 procenata svih farmi su manje od 3 hektara), nedostatak savetodavnih usluga i niska produktivnost, što sve doprinosi ograničenjima u rastu. Obradive površine dostigle su maksimum 2004. godine (ovo je takođe jedina godina u kojoj je procenjeni rast BDP bio veći od proseka za dati period), ali je opala za oko 14 procenata u 2005. godini (Tabela 1.3).

Tabela 1.3: Makroekonomski i indikatori poljoprivrednog sektora

	2001	2002	2003	2004	2005
Poljoprivredni učinak²					
Uvoz hrane	283	300	330	193	
Izvoz hrane	1.5	3.8	7.6	10.3	
Ukupne obradive površine ³	209,058	196,883	n/a	220,506	190,479
Površine pod pšenicom	75,070	70,000	n/a	77,783	80,127
Površine pod kukuruzom	75,038	69,000	n/a	100,970	74,079
Površine pod povrćem	28,000	28,220	n/a	14,419	14,140
Indikatori tržišta rada¹					
Registrovana nezaposlenost		282.3	282.3	302	319.7
Radničke doznake		341	341	345	347
Istraživanje poljoprivrednih domaćinstava 2004. i 2005.^{4,5}					
Veličina domaćinstva				7.7	7.8
Poljoprivredno stanovništvo (mil)	1.3			1.3	1.3
Poljoprivredno zemljište (000)			291	264.9	260.1
Prosečni prinos (000) ⁶					
Žitarice				3.1	3.4
Povrće				16.2	12.6
Stočna hrana				4.5	5.8
Voće				9.7	5.1
Broj grla stočnog fonda					
Stoka (u hiljadama)		347	318	351.8	335.2
Živina (u milionima)		2.2	3.1	2.6	2.2

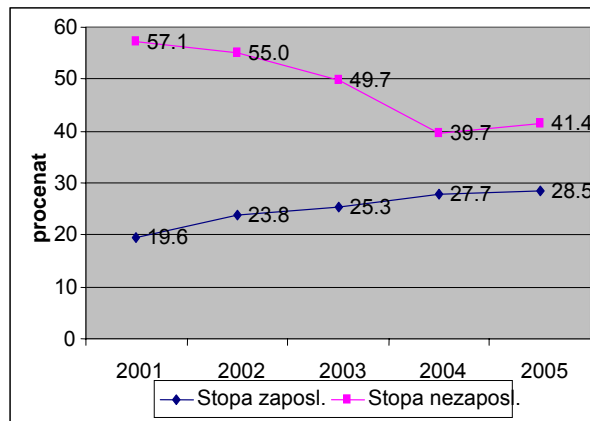
Izvor: ¹ SB Privremena strategija 2006; ² AMP Poljoprivredni razvojni plan; ³ Poljoprivredna statistička kancelarija-MAFRD (total isključuje stočnu hranu i voće). ⁴ Istraživanje ZSK poljoprivrednih domaćinstava, 2005. Veličina domaćinstva za 2004. je iz izveštaja za 2004., pa prema tome nije prilagođena za promene u postupku ponderisanja. ⁵ Podaci iz Istraživanja poljoprivrednih domaćinstava za poslednje dve godine nisu uporedivi sa podacima za 2001. i 2002. zbog promene u metodologiji. ⁶ Prosečan prinos bio je izračunat uzimajući neponderisan prosečan prinos prikazan u Tabelama 4.1 i 12 u istraživanju ZSK poljoprivrednih domaćinstava, 2005. Prinosi su u kg/hektaru, dok je zemlja u hektarima.

1.8 Pored toga, prinosi ne ukazuju na poboljšanje u protekle dve godine. Poljoprivredni prinosi su opali ili ostali relativno isti u periodu od 2004. do 2005. godine, mada mora biti zabeleženo da je dve godine previše kratak period da bi se izvukli zaključci, dajući važnost meteorološkom riziku po poljoprivredu. Dok su prinosi žitarica ostali isti, najveći pad bio je posebno zabeležen kod voća i povrća (Tabela 1.3). Kada su farmeri upitani zašto su ostavili zemlju neobrađenom, oko 30 procenata je izjavilo da je razlog niska ekonomska profitabilnost, što ukazuje na nisku produktivnost poljoprivrede. Nije iznenađujuće što je poljoprivredna proizvodnja još uvek uglavnom orijentisana na proizvodnju za sopstvene potrebe, tako da su mali farmeri izjavili da je 70 procenata prinosa namenjeno potrebama domaćinstava u 2005. Čak i farme na gornjem kraju lestvice farmi prema viličini još uvek posvećuju preko 50 procenata svoje proizvodnje domaćim potrebama (ZSK, 2005a). Kada se to kaže važno je imati na umu da postoji nekoliko problema u poljoprivredi na Kosovu, tako da je ono što se pojavljuje izgrađeno na uporednoj prednosti.

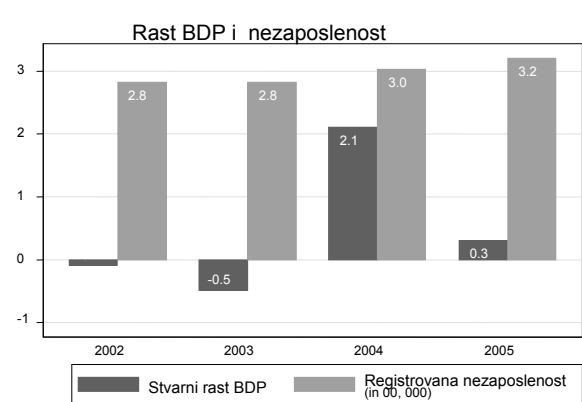
C. RAZOČARAVAJUĆE FUNKCIONISANJE TRŽIŠTA RADA

1.9 **Spori rast je za rezultat imao i slabo funkcionisanje tržišta rada u poslednje dve godine** (Slika 1.1 i Slika 1.2). Sveukupna stopa nezaposlenosti porasla je sa oko 40 procenata u 2004. na 42 procenata u 2005. (ZSK, 2006.). Prema Istraživanju radne snage koje je sproveo Zavod za statistiku Kosova (ZSK, 2006, 2005b), stope nezaposlenosti među muškim radnicima ostale su na oko 30 procenata u obe pomenute godine, ali su među ženskim radnicima one iznosile 60 procenata. Broj registrovanih nezaposlenih porastao je sa 282,000 u 2002. na 319,000 u 2005. godini, prema zvaničnim administrativnim podacima registrovane nezaposlenosti (Svetska banka, 2006.). Posmatrajući prema starosnim grupama, najveća nezaposlenost je bila među omladinom (15-24 godina starosti) – 67 i 65 procenata u 02/03 i 04/05. Konačno, trajanje nezaposlenost je dugo – to jest, preko 80 procenata nezaposlenih su u takvom statusu godinu dana ili više.

Slika 1.1: Stope zaposlenosti i nezaposlenosti, 2001-2005

Slika 1.2: Registrovana nezaposlenost i stopa rasta BDP

Izvor: IRS 2001-2005, izračunavanja ZSK. Privremena strategija Svetske banke 2006.

1.10 **Konačno, plate su ostale nepromenjene tokom ovog perioda.** Realne prosečne plate koje su prijavili zaposleni u domaćinstvima, ostale su nepromenjene u periodu od 2002. do 2005. godine. Situacija je ista bilo da se posmatraju odvojeno plaćeni profesionalni ili industrijski radnici (Tabela 1.4).

Tabela 1.4: Stvarne srednje mesečne plate i broj opservacija

	<u>2002/03</u>	<u>2003/04</u>	<u>2004/05</u>	<u>2005/06</u>
Ukupno	218.4	214.7	219	209.4
Broj opservacija	(1184)	(1590)	(1689)	(1820)
Muškarci	220	219.8	225.7	213.2
Žene	211.2	197.2	195.5	193.9
Plaćeni zaposleni	218.6	214.4	222.6	219.5
Broj opservacija	(1124)	(1566)	(1577)	(1577)
Profesionalci	229.6	239.6	249.9	232.3
Proizvodni radnici	204.3	204.6	196.4	210.6
Ostali	234.6	206.9	204.3	213.1
Nadničari	215.5	227.6	168.1	153.5
Broj opservacija	60	24	112	243

Izvor: Izračunavanja osoblja svetske banke iz podataka IBD. *Napomena:* Uključene su samo gotovinske plate i nadnice, bez poreza, samo za stalno zaposlene radnike i nadničare. Definicija plate se promenila u 2005. kada je ograničena samo na zarade na Kosovu, a broj kategorija prihoda u upitnicima je povećan sa 8 na 13 od 2002. do 2005.

D. SLABI IZGLEDI ZA SMANJENJE SIROMAŠTVA

1.11 **Preovladavajući makroekonomski uslovi ne obezbeđuju platformu za značajno smanjenje siromaštva.** Izgledi za povećanje rasta su neizvesni. Prema MMF-u, očekuje se da će slaba baza privrede i kontinuirano povlačenje donatora usporiti rast u nekom narednom periodu. Očekuje se da će slaba infrastruktura i energetska situacija biti glavna uska grla. Gledano sa pozitivne strane, moguće rešavanje statusa može dati pozitivan signal za jasnija imovinska prava i poboljšati investicionu klimu.

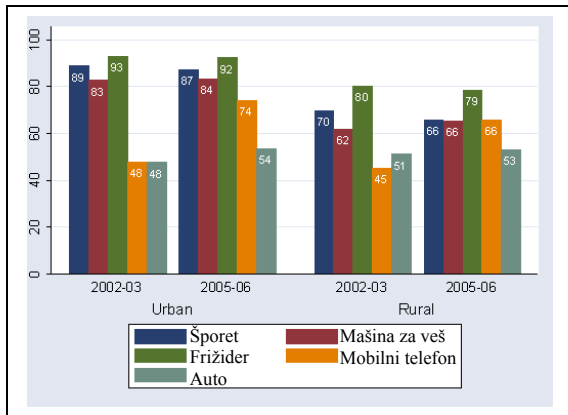
1.12 **Osim toga, kratak pogled na vlasništvo sredstava u domaćinstvima ne daje jasne dokaze o pozitivnim promenama u dobrobiti.** Udeo domaćinstava koja poseduju automobile i mobilne telefone porastao je tokom vremena (Slika 1.3). Rast je očigledan u ruralnim i urbanim oblastima, ali je bio brži u urbanim oblastima. Dodatno zapažanje je to da relativno veliki udeo domaćinstava izjavljuje da poseduje trajna dobra kao što su frižider, automobil, mobilni telefon i mašina za pranje veša, što dodatno potvrđuje da je siromaštvo na Kosovu opšte rasprostranjeno, ali plitko. Čini se da su nivoi prihoda domaćinstva porasli između 2002. i 2005. godine u urbanim oblastima, a opali u ruralnim¹. Ovaj pokazatelj je mešoviti i nedovoljan za zaključivanje kada se radi o pravcu u kojem se kreću promene stopama siromaštva na Kosovu, obzirom da veliki deo stanovništva živi u ruralnim oblastima.

¹ Ove podatke treba uzimati sa oprezom, zbog zabrinutosti oko težine uzoraka za IBD.

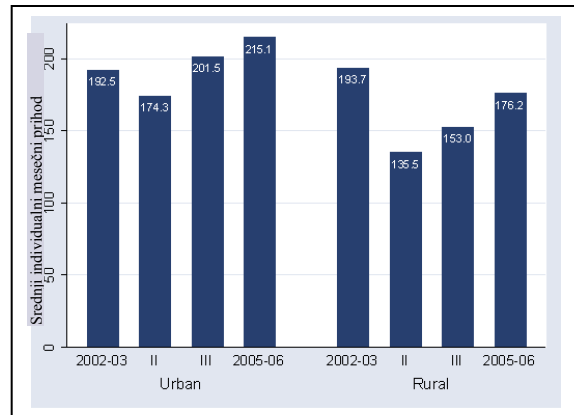

Slika 1.3: Vlasništvo nad sredstavima i nivoi prihoda koristeći se podacima IBD

A. Procenat domaćinstava sa vlasništvom nad sredstvima

B. Nivoi prihoda pojedinaca.

Izvor: Izračunavanje osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Napoemene: Prihod je definisan kao plata u gotovom novcu bez poreza, plata u naturi, prihod iz dnevnica, dividenda, kamata, dobit od socijalne pomoći, penzije na Kosovu.

1.13 **Kao zaključak možemo da kažemo**, da se nakon povećanog rasta usled finansiranja rekonstrukcije u ranoj fazi posle sukoba rast značajno usporio. Oporavak industrije je još uvek neizvestan a poljoprivreda, gde mnogi zarađuju za život, je postala dominantna orijentacija za opstanak. Kao rezultat toga, izgledi na tržištu rada za mnoge porodice bili su slabi. Nedostatak mogućnosti da se nađe put iz siromaštva vodi u široko rasprostranjeno i stagnirajuće siromaštvo, kao što to naredno poglavlje dokumentuje.

POGLAVLJE 2. TRENDVI SIROMAŠTVA I PREGLED PO STAVKAMA

Okolo 45 procenata stanovništva Kosova je živelo u siromaštvu tokom posmatranog perioda. Dodatnih 18 procenata je bilo ugroženo od siromaštva. Pored toga, 15 procenata stanovništva je ocenjeno kao ekstremno siromašno. Dok je ukupna skala siromaštva ostala nepromenjena, izmereno je opadanje siromaštva u gradskim sredinama, dok je u seoskim sredinama uočen porast siromaštva. Podaci govore da u gradskim sredinama u rastu potrošnje učestvuje šire stanovništvo, dok je u seoskim sredinama pozitivnim rastom potrošnje obuhvaćena svega gornja petina stanovništva. Kao rezultat tog procesa izmerena je povećana nejednakost u stanovništvu kao i u seoskim sredinama.

A. O KVALITETU PODATAKA I PRISTUPU

2.1 Ovaj izveštaj oslanja se najvećim delom na podatke dobijene istraživanjem budžeta domaćinstva (IBD). Istraživanje budžeta domaćinstva je ključno istraživanje Zavoda za statistiku Kosova (ZSK). Ono predstavlja dovoljan početak za posmatranje siromaštva i nejednakosti. Međutim, korišćenje 4 poslednja izveštaja IBD za analizu siromaštva i nejednakosti dovodi do izvesnih praktičnih problema. Zbog toga je korisno započeti analizu razmatranjem izazova i načina na koji im ova analiza pristupa.

2.2 **Prva velika neizvesnost tiče se reprezentativnosti uzoraka.** Kosovo nije imalo validan popis od 1981. godine. Zbog toga sadašnji izveštaji još uvek koriste podatke o stanovništvu iz 1981. godine kao polazište za odabir oblasti, a time i domaćinstava koja će biti uključena u uzorak. Međutim, mnogo toga se promenilo od tada. Neke oblasti koje su bile gusto naseljene možda sada nisu, a neke koje su bile retko naseljene mogu sada da imaju mnogo više stanovnika. Ukoliko se ništa ne preduzme, u prvom slučaju to dovodi do velike greške u uzorku, a u drugom slučaju do pristrasnosti. Na primer, procenjena populacija iz izveštaja pokazuje dramatičan pad sa 2 miliona iz 2002/03 na 1.5 miliona u 2005/06, što nije u skladu sa podacima iz drugih izvora. (Okvir 2.1). Pošto nema jasnih podataka o istraživanoj populaciji, ove probleme nije jednostavno rešiti. Zbog toga je moguće da podaci iz uzoraka, kao i iz njih dobijenih statističkih podataka sadrže proizvoljnosti.

Okvir 2-1: Procena kosovske populacije

Ne postoji niti jedan izvor koji sadrži tačne podatke o broju stanovnika. Mi se oslanjamo na dva izvora prilikom procene kako ukupne populacije, tako i na relaciji selo-grad. Kao prvo, koristimo podatke o pohađanju škole prilikom procene ukupnog broja populacije. Između 2002/03 i 2005/06, osnovnu i srednju školu je ukupno pohađalo između 410,000 i 422,000. Oko 380,000 od ovog broja odnosi se na osnovnu školu, uzrasta 6-14 godina. Koristeći populacionu piramidu susedne Albanije i koristeći relaciju ove starosne grupe u odnosu na ukupnu populaciju Albanije, procenjujemo da ukupan broj populacije iznosi oko 2 miliona. Ove podatke kombinujemo sa procenama seoske populacije u istraživanju seoskih domaćinstava (AHS) vođenom od strane ZSK radi procene primenjene ruralne i urbane raspodele. Ovo istraživanje je prvo navelo svih 1400 sela na Kosovu. Nakon toga je uzet uzorak od ovih sela i navedeni su svi stambeni objekti. Na taj način ruralna populacija je procenjena na 1.3 miliona. Ukupno uzev, udeo ruralne populacije iznosi oko 65 procenata, a urbane oko 35 procenata.

2.3 **Drugi izazov tiče se uporedivosti istraživanja.** Prvo istraživanje u nizu, vođeno tokom 2002/03, tražilo je od domaćinstava da beleže dnevnu potrošnju u dnevniku otvorenog tipa, bez rokova. U narednim godinama, domaćinstvima je davan spisak koji je obuhvatao troškove navedene u prvom istraživanju. Međutim, od njih je takođe traženo da beleže nedeljne a ne dnevne troškove. Takođe, spisak se vremenom uvećavao, mada za samo nekoliko stavki. Druga značajna promena bila je u tome kako se prijavljivala potrošnja sopstvenih proizvoda. U prvom istraživanju bilo je ostavljeno domaćinstvima da sama beleže svaku stavku. U narednim istraživanjima sažete su u nekoliko kategorija. Umesto da prijave koliko su žita proizveli za sopstvene potrebe, od domaćinstava je traženo da prijave žetve, ili voće i voćne proizvode itd. Dalje, umesto da prijave količinu potrošene robe, od njih je traženo da prijave vrednost u evrima onih proizvoda koje su sačuvali za sopstvene potrebe. Takođe, za potrošnju sopstvenih proizvoda beleženje je promenjeno sa dnevnog u prvom istraživanju na mesečno u narednim istraživanjima. Značaj ovih promena je u da tome beleženje na duži vremenski rok pokazuje tendenciju da umanjí potrošnju, a naglasi stopu siromaštva (Okvir 2.2).

Okvir 2-2: Izazovi upotrebe IBD podataka u analizi siromaštva

Istraživanje budžeta stanovništva Kosova (IBD) započeto je u junu 2002 i od tada se podaci obrađuju na mesečnom nivou od strane Zavoda za statistiku Kosova. Ono je postalo ključno istraživanje u kosovskim naporima da se izgradi dugoročni sistem posmatranja i procenivanja i u potpunosti je finansirano od strane vlade. Međutim, podaci istraživanja postavljaju nekoliko praktičnih problema prilikom relevantne procene opšteg stanja kosovskog društva u prvoj polovini 2000-ih. Dva pitanja zahtevaju pažljivo korišćenje rezultata:

1. Zastareli okviri uzoraka dovode do velikih grešaka u uzorcima.

Kao i bilo koje drugo mikro istraživanje, IBD se oslanja na reprezentativan populacioni uzorak kako bi se došlo do pouzdane procene populacione statistike. Kako bi se to ostvarilo, potreban je pouzdan okvir gde bi se pronašao potreban uzorak. Poslednji relevantni popis na Kosovu izvršen je 1981. godine. Okvir uzoraka (spisak popisnih oblasti (PO)) obezbedio je ZSK, a uzorke je obradila Švedska međunarodna agencija za razvoj i saradnju (SIDA) (Anderson, 2002b). Pouzdanost samog spiska popisnih oblasti (EA) je sumnjiva: razlika između urbanog i ruralnog je čisto administrativna; klasifikacija nacionalne pripadnosti nije u potpunosti po pravilima, a i opis geografskih granica PO je zastareo (Anderson, 2002a). Konačno, organizovanje istraživanja kako bi se obezbedio kvalitet u velikoj meri je bilo ograničeno nedostatkom sredstava u Zavodu za statistiku Kosova i zbog toga su pogrešno klasifikovane popisne oblasti preskočene (Anderson, 2002c), pravljenje novih spiskova velikih popisnih oblasti (PO) je bilo nekompletno, a nedostaje i kontrola popisivača na terenu. Postavlja se i pitanje tajnosti. Zbog toga IBD demografske statistike svake godine treba da bude iz drugih ciljanih populacija. Na primer, procena ukupnog broja stanovnika zasnovana na IBD je 2.1 miliona u 2002-03 i 1.5 u 2005-06. Takav pad nije realan i protivreči administrativnim podacima o pohađanju škola, po kojima je populacija ostala relativno stabilna.

2. Problem uporedivosti podataka.

Otkriti kako se siromaštvo menjalo na Kosovu koristeći IBD podatke nije jednostavno. Dve promene u istraživanju čine podatke neuporedivim i zahtevaju posebne metodologije da bi se uporedivost poboljšala, koje su razmatrane u Tomu II. Prva promena je prelazak sa beleženja dnevne potrošnje na metod beleženja dugoročne potrošnje, počevši od 2003. godine. Druga promena u sistemu istraživanja je redefinisavanje potrošačkih dobara, bilo da se spisak smanjuje ili povećava. Jedna takva promena, treća promena, jeste zbir potrošnje sopstvenih proizvoda sa duge liste (85 proizvoda) na kratku (12) i istovremeno promena perioda beleženja sa dnevnog na mesečno. Sabiranje potrošenih dobara dovodi do toga da ispitanici zavise od toga čega se ispitanik seća, a i prelazak sa dužeg spiska na kraći spisak će verovatno dovesti do manjih vrednosti prijavljene potrošnje, a samim tim i do povećanog stepena siromaštva.

2.4 **Ova pitanja rešavamo u tri etape.** Prvo, koristimo najbolje proračune drugih istraživanja i administrativnih podataka o distribuciji stanovništva da bismo dobili tačniji uzorak.

Podešavamo podatke tako da odnos ruralnog i urbanog ostane stabilan i tako podešene podatke nazivamo post-stratifikovanim podacima.

2.5 Drugo, donosimo tri odluke u vezi sa pitanjem uporedivosti. Prva odluka je da poredimo samo podatke iz 2003/04 i 2005/06 radi proučavanja trendova. Ne računamo 2002/03 jer je najmanje uporediva sa ostala tri istraživanja. Na primer, koristi otvoreni dnevnik , sadrži značajno više dobara i ima najopširniju definiciju domaćih proizvoda. Takođe isključujemo 2004/05, ali je odluka daleko teža. U svim oblastima istraživanje je uporedivo sa 2003/04 i 2005/2006. Snabdelo je domaćinstva jednakim spiskovima prehrambenih i neprehrambenih proizvoda, definisanom potrošnjom sopstvenih proizvoda na istovetan način i koristilo je isti vremenski period za beleženje. Nalazimo da je potrošnja znatno veća u 2004/05 u poređenju sa godinom pre ili posle. Tačnije, potrošnja neprehrambenih proizvoda je za oko 30, odnosno 18 procenata viša u poređenju sa 2003/04 i 2005/06 (Tabela A1). Kao posledica toga, stopa siromaštva je znatno niža i trend pokazuje veću promenljivost. Nema jasnog objašnjenja za ovaj veliki skok potrošnje u 2004/05. Zbog toga isključujemo ovo istraživanje iz analize trendova.

2.6 Prva odluka implicira uspostavljanje granične linije siromaštva na osnovu podataka dobijenih 2003/04. Bilo bi idealno dobiti liniju siromaštva na osnovu cena osnovnih namirnica koristeći isto istraživanje. Međutim, istraživanja nakon 2002/03 prestala su sa prikupljanjem podataka o količini što je preduslov za izračunavanje linije siromaštva. Stoga je druga odluka bila da se koristi linija siromaštva dobijena 2002/03 i najnoviji izveštaj o siromaštvu (Svetska banka 2005), prilagođeni promenama cena.

2.7 Konačna odluka uključivala je izradu više analiza osetljivosti. U pokušaju da se iskoriste sva istraživanja, nekoliko metoda upoređivanja neuporedivih podataka koje postoje u literaturi primenjeno je na podatke sa Kosova. Ukupno su korišćena četiri različita metoda. Detaljno razmatranje ovih metoda i rezultata dobijenih njihovom primenom na kosovske IBD podatke predmet je Toma II ovog izveštaja. Sa takvom osnovom, ostatak ovog izveštaja posmatra pokazatelje siromaštva koristeći grupe podataka iz 2003/04 i 2005/06.

B. NIJE BILO PROMENE U SIROMAŠTVU

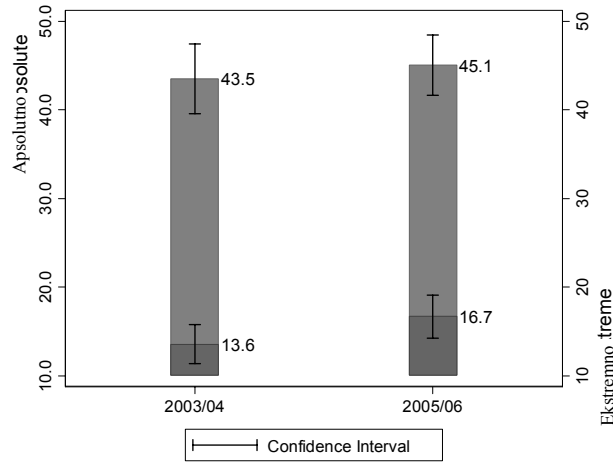
2.8 U skladu sa slabom ekonomskom aktivnošću, činjenice iz izveštaja o budžetu domaćinstava pokazuju da nema promena u stopi siromaštva. Stopa siromaštva je oko 45 procenata i u 2003/04 i 2005/06 (Slika 2.1). Rezultati iz nekoliko metodologija (v. Tom II), koje pokušavaju da isprave brojne slabosti u podacima, takođe podržavaju nepromenjenju stopu siromaštva. Iznenađujući je vrlo veliki pad stope siromaštva između 2003 i 2004, ali je neverovatno da je obuhvaćena realna promena generalnog stanja stanovništva. Verovatnije je da su problemi prilikom prikupljanja uzoraka (administracija istraživanja) doprineli uočenom padu (v. Okvir 2-2 radi detalja). Ostala merenja siromaštva podržavaju stagnaciju u siromaštvu. Granično siromaštvo je ostalo na oko 12 do 13 procenata, dok je stepen ozbiljnosti siromaštva bio na oko 5 procenata (Tabela A.9).

2.9 Takođe nije bilo promene u grupi ekstremno siromašnih. Ekstremno siromašni, definisani kao osobe koje imaju poteškoća u obezbeđivanju osnovnih potreba za kalorijama, činili su 13 procenata populacije u 2003, ali oko 16 procenata u 2005. Očevidan porast je uzrokovan gotovo u potpunosti ogromnim i neverovatnim porastom broja ekstremno siromašnih među domaćinima koji su se deklarirali kao Srbi. (Okvir 3.1). Stopa ekstremno siromašnih među domaćinima koji su Albanci porasla je sa oko 13 na 15 procenata tokom ovog perioda, dok je stopa među srpskim domaćinima porasla sa 9 na 44 procenata tokom istog perioda (Tabela 3.1))

2.10 Pored široke rasprostranjenosti siromaštva, ugroženost je visoka.

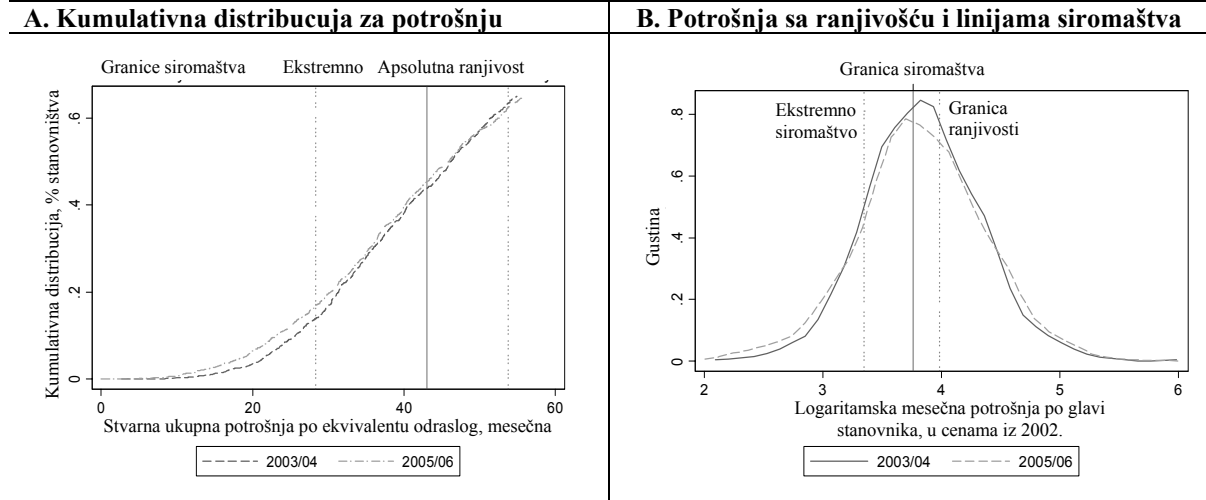
Iako široko rasprostranjeno, siromaštvo na Kosovu je plitko. Jedan način za merenje toga je da posmatramo druge načine merenja siromaštva koji su osetljivi na položaj siromašnih u raspodeli mera pomoći. Na primer, granično siromaštvo je osetljivo na distancu između siromašnih i linije siromaštva. Ono meri manjak potrošnje po glavi siromašnih, kao deo linije siromaštva, i izmereno je oko 12 do 13 procenata u ovom periodu, što je nisko. Ozbiljnost siromaštva koja je osetljiva i na udaljenost od linije siromaštva i na nejednakost među siromašnima, takođe je niska i procenjena je na oko 5 procenata. Drugi način da se izmeri dubina siromaštva je da se proceni onaj deo stanovništva koji se nalazi negde oko linije siromaštva. Na slici 2.2 (deo A) prikazano je da bi šok smanjenja potrošnje onih koji sada spadaju u nesiromašne, a kojih je oko 25 procenata, poslao dodatnih 18 procenata populacije u siromaštvo. Odnosno, ako bi linija siromaštva bila za 25 procenata viša, stopa siromaštva bi bila 63 procenta a ne 45 procenata.

Slika 2.1: Apsolutno i ekstremno siromaštvo 2003/04 i 2005/06

Izvor: Procene osoblja Svetske banke i interval pouzdanosti u IBD podataka.

Slika 2.2: Distribucija potrošnje, 2003/04 i 2005/06

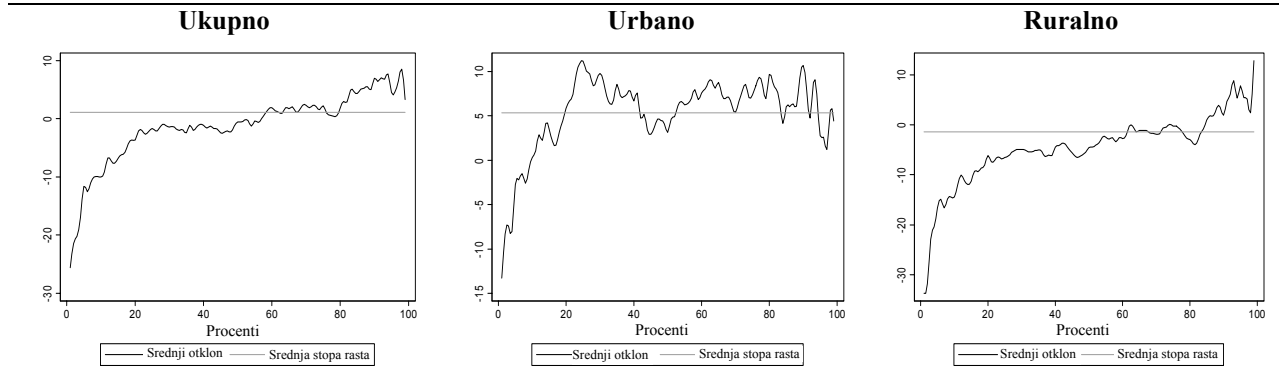

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Granice siromaštva su proseki izmereni u stanovništvu za dve godine istraživanja.

2.11 Rast potrošnje je bio negativan za većinu populacije. Promene u potrošnji za svaki postotak (rangirane grupe domaćinstava prema potrošnji po glavi) raspodele potrošnje na donjoj liniji pokazuju negativan rast kod donje četiri petine između 2003 i 2005. Štaviše, vizuelni pregled gornjih linija pokazuje skromnu stopu rasta, negde oko 5 procenata u proseku.

2.12 **Međutim, urbano stanovništvo je poraslo i rast je bio ravnomernije raspoređen.** Na Slici 2.3 (Deo B) prikazane su promene u potrošnji za svaki postotak. Prikazuje porast svih urbanih grupa, osim možda najnižih 5 postotaka. Pokazatelji sugerišu da je veličina rasta posmatrana u postocima koja je rasla u donjoj polovini raspodele bila približno iste magnitude kao i rast koji su imali oni iz gornje polovine raspodele. Odnosno, porast (tamo gde ga ima) je bio između 5 i 10 procenata, nezavisno od nivoa postotaka.

Slika 2.3: Krive učestanosti rasta za rast od 2003/4 do 2005/06

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

2.13 **Međutim, u ruralnim oblastima samo je gornja petina populacije u porastu.** Rast je za prve tri petine (do 60-og postotka) bio negativan, dok je za četvrtu petinu (Skujka 2.3, deo C) bio na nuli. Opadanje potrošnje se javlja kao vrlo značajno za petinu sa dna. Oni beleže pad veći od 10 procenata. Primećujemo takođe pad veći od 20 procenata kod nekih populacionih grupa sa donje lestvice postotaka. Grafikon takođe pokazuje zašto primećujemo opadanje siromaštva u urbanim sredinama, a ne u ruralnim. U prethodnom, dve od četiri desetine koje su smatrane siromašnim imale su pozitivan rast, što je omogućilo nekim od ovih grupa da izbegnu siromaštvo, dok je u ruralnim oblastima primećena erozija potrošnje kod siromašnih. Pošto je barem 60 procenata kosovske populacije još uvek ruralno, sveukupna stagnacija u siromaštvu ne iznenađuje.

2.14 **Analiza promena u siromaštvu sugeriše da je redistribucija igrala bitniju ulogu u primećenim trendovima siromaštva nego rast.** U Tabeli 2.1 prikazan je odnos posmatranih trendova na osnovu rasta, promena u distribuciji i ostatka. Analiza je urađena za popis, granicu siromaštva i kvadrat granice siromaštva. Obratite pažnju da je između 2003 i 2005 procenjeno prebrojavanje poraslo za oko 1.6 procenata. Podaci iz Tabele 2.1 sugerišu da ukoliko je vid distribucije ostao isti, što znači da se nejednakost nije menjala između 2003 i 2005, onda bi popis siromaštva opao za 0.8 procenata zbog rasta prosečne potrošnje. To znači da je oko 16,000 ljudi moglo izbeći siromaštvo. Umesto toga, primećujemo porast siromaštva zbog redistribucije unutar populacije koja vodi ka porastu od 2.5 procenata u popisanom siromaštvu, što je premašilo očekivane koristi od rasta. Drugačije rečeno, tabela sugeriše da je uz porast siromaštva, takođe primećen i rast nejednakosti na Kosovu tokom ovog perioda.

Tabela 2.1: Analiza siromaštva: 2003/04 u poređenju sa 2005/06

	<u>Promena</u>	<u>Rast</u>	<u>Redistribucija</u>	<u>Interakcija</u>
<u>Ukupno</u>				
Popis Siromaštva (P0)	1.6	-0.8	2.5	-0.1
Granica siromaštva (P1)	1.4	-0.4	1.7	0
Ozbiljnost siromaštva (P2)	1.2	-0.2	1.3	0
<u>Urbano</u>				
Popis Siromaštva (P0)	-4.7	-3.3	-0.1	-1.3
Granica siromaštva (P1)	-1.2	-1.5	0.2	0.1
Ozbiljnost siromaštva (P2)	-0.2	-0.7	0.5	0
<u>Ruralno</u>				
Popis Siromaštva (P0)	5	1.4	3.7	-0.1
Granica siromaštva (P1)	2.8	0.5	2.3	0
Ozbiljnost siromaštva (P2)	1.9	0.2	1.6	0

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

2.15 U Tabeli 2.2 prikazane su sumirane promene u celoj distribuciji. Pokazuje da je između 2003 i 2005, prosečna potrošnja po glavi porasla za oko 1 procenat, ali oni u sredini gotovo da nisu zabeležili nikakav rast. U stvari, prosečan rast potrošnje po glavi za svaki postotak je bio negativan (Tabela 2.2, red 3). Još važnije, potrošnja po glavi 44 postotka grupe – a to je deo populacije koja je označena kao siromašna u 2003 – pokazuje neke od najvećih padova, smanjenje od 5.8 procenata.

2.16 **U urbanim oblastima rast se odnosi na znatno opadanje siromaštva, dok se u ruralnim oblastima redistribucija odnosi na porast siromaštva.** Oko 3.3 procenta smanjenja u posmatranom opadanju urbanog siromaštva označeno je kao porast. Štaviše, bilo koja primena redistribucije čini se da nema negativnog uticaja na siromaštvo. Naprotiv, gotovo 4 od 5 procenata pokazuje porast ruralnog siromaštva, što je posledica promene oblika distribucije (Tabela 2.1)

Tabela 2.2: Stope rasta potrošnje po glavi stanovnika

Stopa rasta u sredini	1.13
Srednja stopa rasta	-0.50
Srednji procenat stope rasta	-1.28
Granica siromaštva	43
Odgovarajući procenat	43
Stopa pro-siromašnog rasta	-5.78

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD

2.17 **Pored stagnirajućeg siromaštva javio se blagi porast nejednakosti.** Kao što je već prethodno rečeno, dva su načina na kako posmatrana redistribucija može voditi ka većoj nejednakosti. Prvo, dok većina urbane populacije pokazuje pozitivan rast, većina ruralne populacije pokazuje negativan rast. Drugo, u ruralnim oblastima, gde živi barem dve trećine populacije, oni koji su svrstani na dno distribucije potrošnje pokazuju znatan pad, dok je gornja petina imala pozitivni rast. Krajnji rezultat bi bio porast nejednakosti, što možemo i videti (Tabela

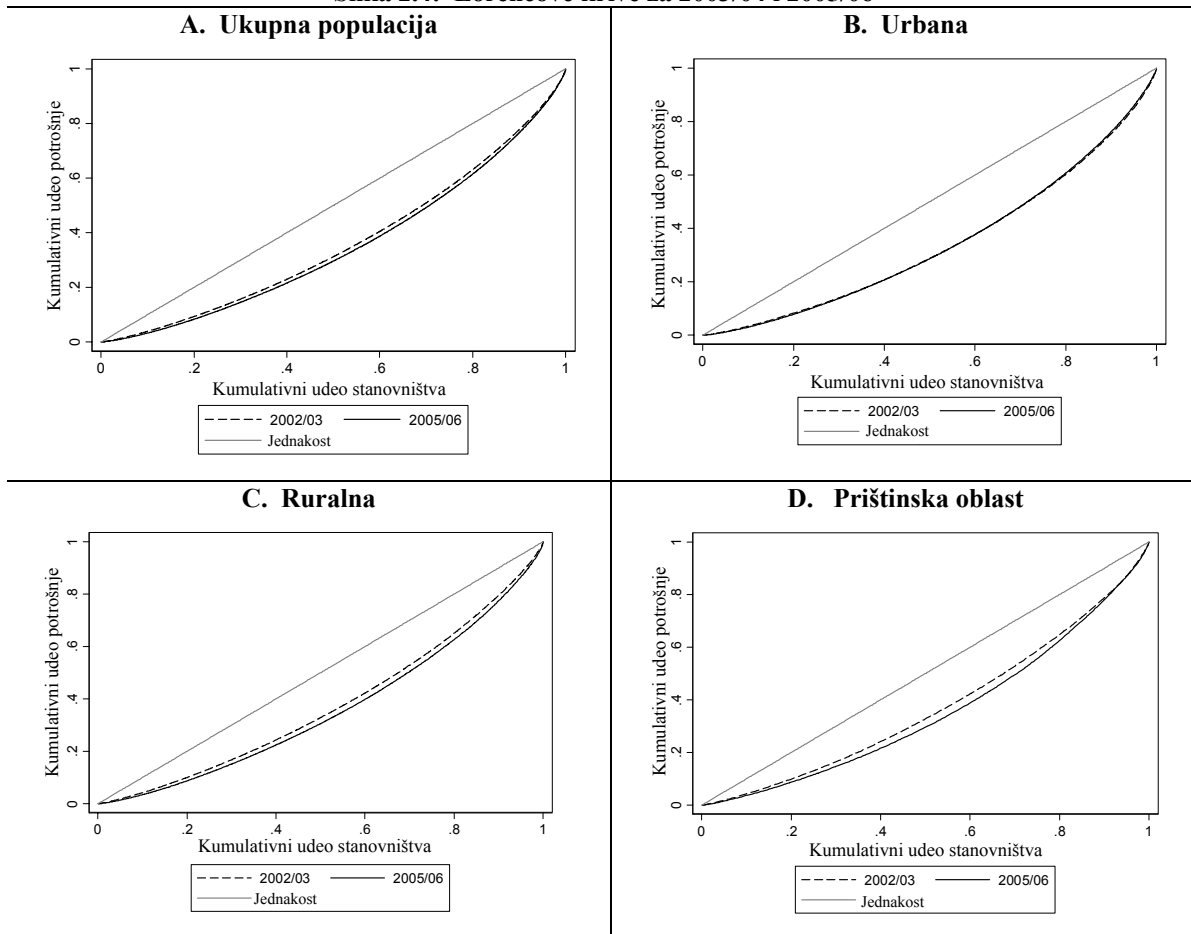
2.3 i Slika 2.4). Rezultati pokazuju da je Gini koeficijent porastao za oko 4 procenta u periodu od 2003. do 2005. godine. Druge mere nejednakosti takođe pokazuju porast. Štaviše, nejednakost u ruralnim oblastima porasla je više nego u urbanim oblastima. Posebno, što se može videti u prikazu dobitaka i gubitaka (Slika 2.3), raspon između najbogatijih i najsiromašnijih domaćinstava pokazuje oštar rast u seoskim domaćinstvima (Tabela 2.3).

Tabela 2.3: Pokazatelji nejednakosti za 2003/04 i 2005/06

	<i>Ukupno</i>		<i>Urbano</i>		<i>Ruralno</i>	
	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>
Raspon u postocima p90/p10	3.33	3.96	4.05	4.42	3.09	3.68
p75/p25	1.89	1.97	2.14	2.06	1.78	1.9
Generalizovana entropija, GE(0)	0.12	0.15	0.16	0.17	0.1	0.14
GE(1)	0.13	0.16	0.17	0.16	0.1	0.14
	0.27	0.3	0.31	0.31	0.25	0.28

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Slika 2.4: Lorencove krive za 2003/04 i 2005/06

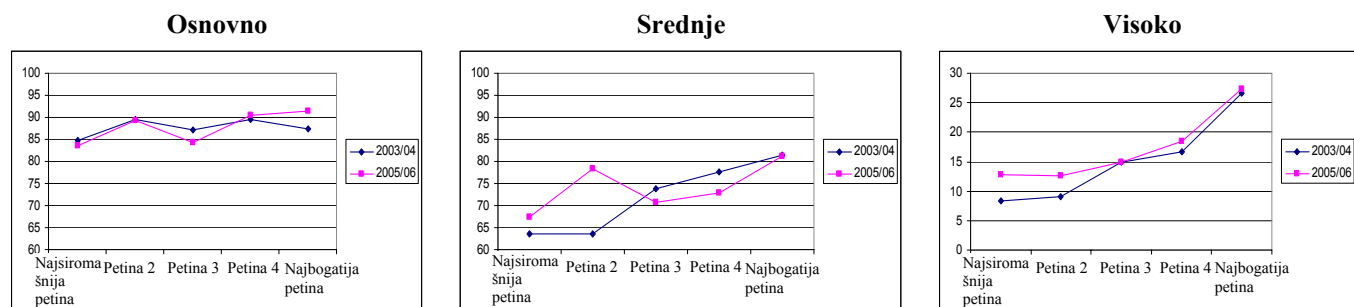

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

C. NEPRIHODNE DIMENZIJE SIROMAŠTVA

2.18 **Neprihodne dimenzije dobrobiti pokazuju poboljšanje.** Iako su trendovi siromaštva na osnovu prihoda loši, primetan je značaj osnovnog obrazovanja. Nema značajne muško-ženske podele u osnovnom obrazovanju, a i razlike na liniji siromašni ii nesiromašni su takođe zanemarljive. Upis u srednje škole je takođe u okviru stopa koje su procenjene za zemlje u regionu. Ipak, stope upisa u tercijalno obrazovanje su malo niže od procenjenih stopa za zemlje u regionu, osim Albanije. Na primer, neto stopa upisa za lica starosti od 20-24 godine bila je oko 17 procenata 2005. godine. U Bosni je ta stopa 24 procenta. Upis lica starosti od 20-29 godina je 10 procenata na Kosovu, dok je u Albaniji 13 procenata. (Tabela B.50). Pored toga, relativno veliki deo populacije prema izveštajima živi u sigurnim stambenim prostorima (sa zidovima od cigle, blokova ili cementa) (Tabela B.31), objektima sa strujom i tekućom vodom (Slika 2.6 i Tabela B.29).

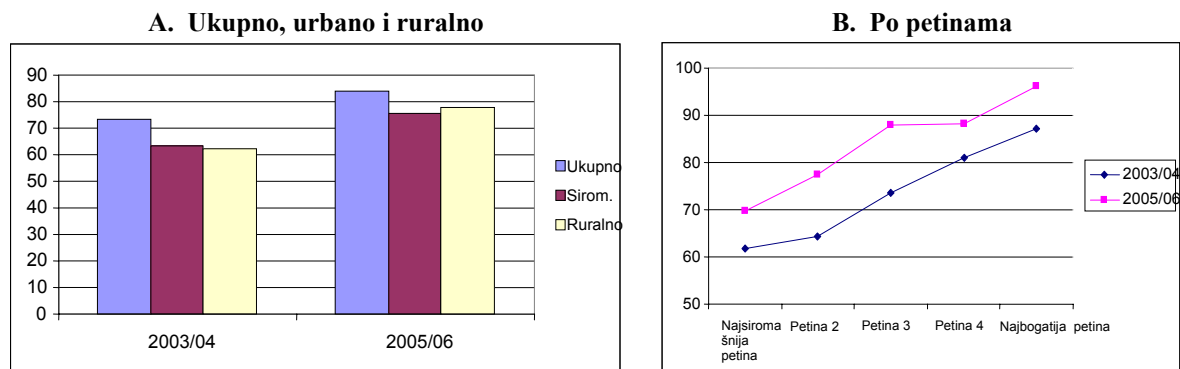
Slika 2.5: Neto stope upisa

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Stope učešća u obrazovnoj mreži = Ukupno učešće učenika starosti 6-14 godina u toj starosnoj grupi. U upitniku iz 2002/03, pitanje o učešću se odnosilo na decu iznad 7 godina. U kasnijim istraživanjima ovo je promenjeno na uzrast od 6 godina. Korišćene starosne grupe su: osnovno 7-14 u 2002/03, osnovno 6-15 počev od 2003/04; srednje 16-18; visoko 20-24.

2.19 **Uprkos pozitivnim pokazateljima, postoje dve glavne oblasti slabosti osnovnih usluga. Prvo, značajna nejednakost postoji u pristupu osnovnim uslugama.** U obrazovanju je učestvovanje u obrazovnom sistemu u proseku oko 70 procenata. Međutim, procenat učestvovanja najbogatije petine je za oko 20 procenata više od najsiromašnije petine. Disparitet u učestvovanju je znatno viši na nivou višeg obrazovanja, gde je procenat učešća najbogatije petine duplo veći od najsiromašnije petine. U zdravstvu, imunizacija dece i neadekvatna ishrana imaju vrlo loše pokazatelje, naročito u manjiskim grupama (Romi, Aškalijske, Egipćani) (Svetska Banka, 2006a). Sličan raskorak u posedovanju tekuće vode unutar stanova uočen je između najbogatije i najsiromašnije petine (Slika 2.6).

Slika 2.6: Pristup vodi: Procenat ljudi koji žive u stanovima sa tekućom vodom, 2003/04 i 2005/06

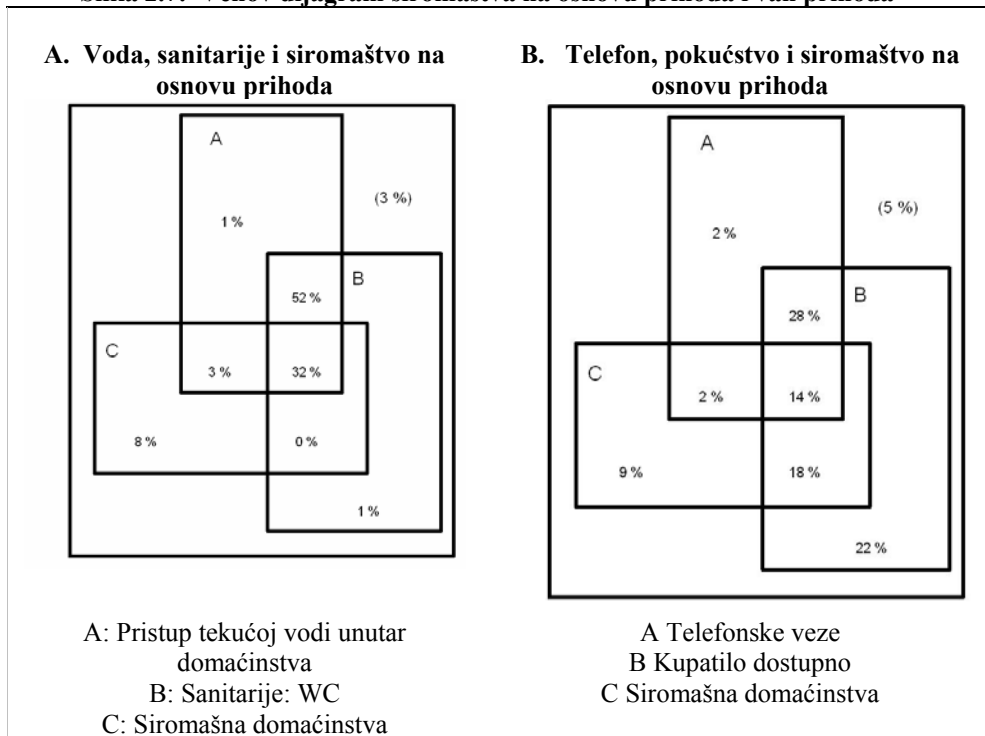

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Pitanja o pokućstvu nisu ista kao u istraživanjima iz 2002/03 i kasnije. Broj kategorija opada sa 20 na 9.

2.20 Drugo, takoreći univerzalni pristup nije usaglašen sa poednako dobrim kvalitetom usluga. Iako IBD istraživanja nisu mogla da obrade ova pitanja, očigledno je da je kvalitet osnovnih usluga loš. U oblasti obrazovanja čine se napori za modernizaciju nastave i podizanja ugleda obrazovne profesije. Ipak, prekobrojnost, naročito u gradskim školama je uobičajena, veliki deo nastavnika nije profesionalno kvalifikovan i ne postoje standardi ili kontrola sa strane (Svetska Banka, 2006a). Zbog toga, nema načina da se sazna šta deca uče u školama. Što se tiče struje, poznati su problemi sa neredovnim snabdevanjem, posebno tokom povećane potražnje, dok je kvalitet vode nejednak zavisno od nivoa zemljišta i ruralno/urbanih podela. Što se tiče vode, razlike u kvalitetu su naročito oštre između ruralnih i urbanih oblasti. U 2003, 70 procenata uzoraka vode iz ruralnih oblasti bilo je bakteriološki kontaminirano, dok je samo 8 procenata uzoraka iz gradskih oblasti bilo kontaminirano. Dodatno, hemijska kontaminacija je primećena kod 46 procenata uzoraka iz ruralnih oblasti u poređenju sa 4 procenta iz urbanih oblasti (Svetska Banka, 2006a).

2.21 Konačno, oko 9 procenata populacije je višestruko uskraćeno. Oko 32 procenta populacije je siromašno i poseduje tekuću vodu unutar stanova kao i odgovarajuće sanitarije. To znači da preostalih 15 procenata siromašnih poseduje ili tekuću vodu ili odgovarajuće sanitarije, ali ne oboje. Međutim, najviše su lišeni oni koji su suštinski siromašni i ne poseduju tekuću vodu ni odgovarajuće sanitarije. Pokazatelji iz IBD sugerišu da je oko 8 procenata siromašnih i da nemaju tekuću vodu unutar stanova ili odgovarajuće sanitarije (WC). Slično tome, 9 procenata populacije je siromašno i nema pristup telefonskim vezama ili kupatilo (Slika 2.7). Radi poređenja, nedavna studija pokazala je da je samo 1 procenat stanovništva Rusije, Gruzije i susedne Rumunije višestruko uskraćeno (Svetska Banka, 2005b).

Slika 2.7: Venov dijagram siromaštva na osnovu prihoda i van prihoda

2.22 Da zaključimo, podaci prikazani u ovom poglavlju ukazuju da je siromaštvo iskazano prihodom i dalje široko rasprostranjeno i konstantno između 2003 i 2005. Trend dekompozicije siromaštva pokazao je da su promene u nejednakosti imale znatno veći uticaj na posmatrane pokazatelje siromaštva nego rast. Dodatno, ove promene u nejednakosti takođe delimično objašnjavaju primećene razlike između urbanih i ruralnih oblasti. Takođe smo otkrili da dok vanprihodske dimenzije siromaštva pokazuju bolje rezultate, nejednaki pristup i loš kvalitet i dalje su uobičajeni. Konačno, otkrili smo daje veliki deo populacije višestruko uskraćen.

POGLAVLJE 3. PROFIL SIROMAŠTVA I RIZIK SIROMAŠTVA

Učestanost siromaštva je veća za veća domaćinstva, posebno za ona sa mnogo zavisnih i porodice sa mnogo nezaposlenih članova. Takođe postoje dokazi da srpska domaćinstva i domaćinstva koje vode žene imaju veći rizik od siromaštva, mada je razlog za brigu, kvalitet prethodnih podataka. Kao u mnogim drugim situacijama, viši nivoi obrazovanja su povezani sa nižim nivoima siromaštva. Konačno, zaključili smo da je geografski gledano učestanost siromaštva veća za stanovnike ruralnih oblasti i da to stanovništvo živi u Kosovskoj Mitrovici i Uroševcu.

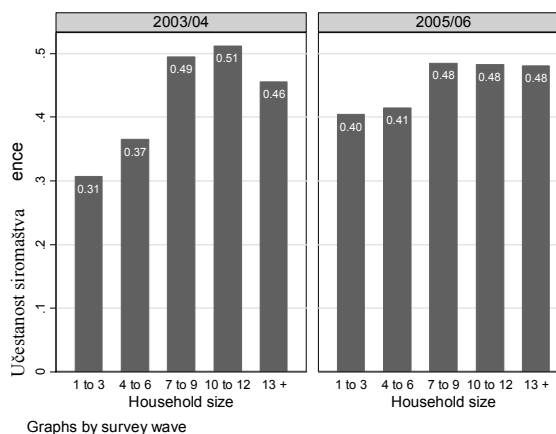
3.1 Ovo poglavlje daje kratak opis primetnih karakteristika siromašnih. Ono se fokusira na njihov ljudski kapital, demografsku strukturu, njihovu lokaciju u prostoru i njihovu uspešnost na tržištu rada. Ono poklanja posebnu pažnju siromašnima u ruralnim oblastima. Diskusija se najpre fokusira na učestanost siromaštva. Zatim, posmatra faktore koji određuju rizike od pada u siromaštvo.

A. DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE SIROMAŠNIH DOMAĆINSTAVA

3.2 **Veća domaćinstva su u proseku siromašnija.** Domaćinstva koja imaju preko 6 članova porodice imaju učestanost siromaštva od oko 50 procenata, u poređenju sa 30 procenata učestanosti za domaćinstva koja su upola ili više manja (1 do 3 člana). Tokom vremena je stopa za veća domaćinstva ostala nepromenjena, dok se stopa za manja domaćinstva povećala, reflektujući slabe izgleda za celo stanovništvo tokom vremena. (Slika 3.1 i Tabela B.5).

3.3 **Pored veličine, struktura domaćinstva predstavlja na svoj način prepreku unapređenju dobrobiti.** Domaćinstva koja imaju samo zavisna lica, to jest, ona sastavljena samo od dece i starijih, imaju učestanost siromaštva od 40 procenata u 2003. Poređenja radi domaćinstva bez zavisnih imaju učestanost siromaštva od 29 procenata. Vremenom, učestanost siromaštva za domaćinstva sa više starijih ili više zavisnih se pogoršala. Na primer, u 2003, stopa siromaštva za domaćinstva sa uglavnom starijim članovima, definisana kao domaćinstva sa više od polovine svojih članova koji su stariji, bila je skoro jednaka kosovskom proseku ili proseku za domaćinstva bez starijih. Međutim u 2005. godini primetili smo značajno veću stopu siromaštva za većinu domaćinstava sa starijim članovima. Slično, razlika u učestanosti siromaštva između domaćinstava sa višim ili nižim stopama zavisnosti, vremenom se povećala (Tabela B.8 i Tabela B.9).

Slika 3.1: Stope siromaštva prema veličini domaćinstva

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IRI podataka.
Veličina domaćinstva Veličina domaćinstva

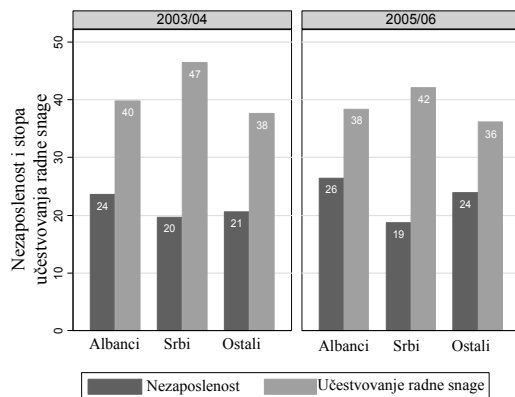
Dijagrami prema ciklusima istraživanja

3.4 **Učestanost siromaštva je takođe veća među domaćinstvima koje vode žene, u poređenju sa domaćinstvima koje vode muškarci.** Učestanost siromaštva među domaćinstvima koje vode žene bila je 47 procenata u 2003, dok je kod domaćinstava koje vode muškarci taj procenat bio 43. Tokom vremena učestanost siromaštva je porasla u oba slučaja, tako da je razlika među njima ostala nepromenjena (Tabela B.7).

Okvir 3-1: Tri hipoteze za pogoršanje uslova u srpskim domaćinstvima

Čini se da stope siromaštva među domaćinstvima koja su klasifikovana kao srpska pokazuju oštar rast u siromaštvu između 2003. i 2005. Postoje tri moguće hipoteze za ova povećanja. Prva je da su srpske oblasti postale enklave sa izolovanim ekonomijama koje se suočavaju sa lošijim ekonomskim izgledima unutar uveliko stagnirajuće kosovske ekonomije. Drugo je da su mnoga bolje stojeća srpska domaćinstva otišla u Republiku Srbiju i da su ostala samo ona veoma siromašna. I konačno, postoji mogućnost da je kvalitet podataka iz većine statističkih srpskih oblasti loš zato što Zavod za statistiku nema mnogo kontrole nad anketarima u srpskim oblastima. Prilično je verovatno da su moguće sve tri hipoteze. Imajući to u vidu čini se da je veličina povećanja stope siromaštva neverovatno visoka, zato što ni konvencionalno prihvaćeni nivoi migracije Srba van Kosova niti njihovo rangirano blagostanje na Kosovu ne podržava ove podatke. Osim toga, ne čini se da se status radne snage i plata u pretežno srpskim oblastima mnogo razlikuje (videti donji tekst).

Slika b3.1: Nezaposlenost i učestvovanje radne snage po etničkoj pripadnosti.

Tabela b3.1: Stope siromaštva, status radne snage i zarade među srpskim stanovništvom.

	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>
Samo srpsko stanovništvo		
Stope siromaštva nezaposlenih	43.8	84.9
Stope siromaštva zaposlenih	30.0	77.0
Stopa nezaposlenosti siromašnih	40.8	30.3
Stopa nezaposlenosti nesiromašnih	27.4	20.6
Zarade (po 2002 cenama)		
Albanske	215.2	215.6
Srpske	241.8	181.2
Ostalo	181.6	182.0

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD podataka. Napomena: Samoizjavljena nezaposlenost

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD podataka. Napomena: Izjavljena etnička pripadnost i nezaposlenost.

3.5 **Čini se da su oblasti sa preovlađujućim velikim etničkim grupama Srba i domaćinstvima koja vode lica koja se identifikuju kao Srbi imale težak period, iako je kvalitet podataka problematičan.** Za stvaranje reprezentativnog uzorka domaćinstava, kosovsko istraživanje IBD sprovelo je ankete u albanskim i srpskim oblastima. Klasifikacija oblasti sa dominirajućim srpskim ili albanskim stanovništvom zasnovana je na Popisu iz 1981. i relativno je proizvoljna. Pored toga samo oko 300 domaćinstava iz oblasti sa dominantnim srpskim stanovništvom je anketirano svake godine. Prema tome, rezultati prema etničkoj pripadnosti su neprecizniji. Imajući to u vidu, rezultati ukazuju da je siromaštvo brojano po glavi stanovnika za srpske oblasti i domaćinstva koja vode Srbi oštro poraslo između 2003. i 2005. godine (videti Sliku 3.1 i Okvir 3.1).

Tabela 3.1: Apsolutne i ekstremne stope siromaštva prema etničkoj pripadnosti nosioca domaćinstva

	<u>Apsolutno</u>		<u>Ekstremno</u>	
	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>
Ukupno	43.5	45.1	13.3	16.6
Albanci	43.6	42.5	13.4	14.7
Srbi	34.7	81.8	8.6	43.5
Ostali	54.3	51.8	18.5	22.7

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

B. KARAKTERISTIKE TRŽIŠTA RADA SIROMAŠNIH

3.6 **Veća je verovatnoća da su nezaposleni siromašni, a njihovi uslovi su se vremenom pogoršali.** Stopa nezaposlenosti siromašnih je oko 55 procenata u 2005/06 (Tabela 3.2), a 17 procenata onih koji su siromašni i nezaposleni su glave domaćinstava. Među stanovništvom oko 16 procenata glava domaćinstava su nezaposleni pojedinci i ovaj udeo je ostao stabilan tokom vremena. Prema tome, učestanost siromaštva među glavama domaćinstava bila je skoro 50 procenata i ovo se nije povećalo tokom vremena.

Tabela 3.2: Siromaštvo i nezaposlenost

	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>
Stopa siromaštva nezaposlenih	50.6	49.6
Stopa siromaštva zaposlenih	31.9	34.7
Stopa nezaposlenosti siromašnih	59.7	54.5
Stopa nezaposlenosti nesiromašnih	41.8	41.3

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD podataka. *Napomene:* Samo radno aktivna lica starosti 15-64 godina.

3.7 **Druga grupa sa visokom učestanošću siromaštva su najamni radnici.** Oko 70 procenata siromašnih su ili zaposleni (sa platom ili samozaposleni) ili neaktivni. Među zaposlenima najamni radnici (verovatno nadničari kojima se plaćaju dnevnice za određene zadatke) imaju najveću učestanost siromaštva (Tabela B.11 i Tabela B.12). Ova grupa, zajedno sa domaćinstvima, čija je glava samozaposlena, kao i u rudarskom sektoru, čini značajan udeo siromašnih koji rade (Tabela B.51).

3.8 **Samozaposlena poljoprivredna domaćinstva suočavaju se sa prosečnim stopama siromaštva, ali su i treći najveći doprinositelj siromaštvu.** Oko 40 procenata domaćinstava, čije su glave samozaposleni poljoprivredni radnici je siromašno, što čini da je učestanost siromaštva u ovoj grupi neznato ispod proseka za zemlju. Međutim, ova grupa je prilično velika, obzirom da čini preko 10 procenata svih siromašnih (Tabela B.51).

C. POSTIGNUTO OBRAZOVANJE I UČESTANOST SIROMAŠTVA

3.9 **Učestanost siromaštva rapidno opada sa višim obrazovanjem nosioca domaćinstva.** Oko 43 procenata nosilaca domaćinstava ima završenu srednju školu ili više. Učestanost je najveća među onima koji žive u domaćinstvima čiji nosioci nisu završili osnovnu školu (Tabela

B.10). Najviše siromašnih, međutim, ima ili osnovno ili srednje obrazovanje (Tabela B.52). Učestanost siromaštva oštro opada za domaćinstva koja vode univerzitetски obrazovani pojedinci na oko 20 procenata.

3.10 **Kao što je i očekivano, obrazovaniji imaju nižu učestanost siromaštva, zato što imaju bolje izgledе za zaposlenje i bolje plaćen posao.** Preko 70 procenata ljudi sa stručnim i višim obrazovanjem su plaćeni zaposleni. Poređenja radi, samo 27.7 procenata pojedinaca sa srednjim obrazovanjem ima ovakve poslove, dok je 41.1 procenata izjavilo da su nezaposleni. Takođe je veći udeo pojedinaca sa srednjim obrazovanjem, koji su izjavili da rade “za dnevnicu” ili “drugi” radnici (Tabela 3.3). Takođe postoji razlika u plaćanju. Između 2002. i 2005. godine stvarne plate plaćenih zaposlenih ostale su na istom nivou, dok su za one “sa dnevnicama” i za “druge” radnike, opale (Tabela 1.4).

Tabela 3.3: Zaposlenje i obrazovanje, 2005/06. Da li je veća verovatnoća da će dobro obrazovani ljudi biti zaposleni?

	Nezavršeno osnovno	Osnovno	Srednje	Stručno	Tercijarno
Poslodavac	0.3	0.1	1.4	1.1	3.6
Plaćeni službenik	3	6.2	27.7	70.6	69
Farmer	3.6	7	5.6	2.4	1.1
Najamni radnik	1.8	3.9	4.3	1.6	1.3
Nezaposleni	16.9	32.1	41.1	15.1	16.6
Nadzornik	55.2	43.8	10.3	2.6	1
Ostali	19.2	6.8	9.7	6.6	7.3
Ukupno	100	100	100	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisani podaci za osobe od 15-64 godina starosti. Đaci nisu uključeni u obračun.

D. UČESTANOST SIROMAŠTVA U PROSTORU

3.11 **Učestanost siromaštva široko varira u prostoru.** Pored etničke pripadnosti, podaci su stratifikovani u 7 regiona i u urbanim i ruralnim sredinama. Koristimo 7 regiona definisanih u istraživanjima da bi se dobila učestanost siromaštva u prostoru. U 2003. učestanost siromaštva bila je najveća u Kosovskoj Mitrovici, posle čega sledi Uroševac, Đakovica i Prizren (Tabela 3.4). Učestanost siromaštva u sva četiri regiona bila je veća od nacionalnog proseka. Do 2005. godine samo je u Kosovskoj Mitrovici (sa brojnim srpskim stanovništvom) i Uroševcu, učestanost siromaštva veća od nacionalnog proseka. Kosovska Mitrovica ima veći deo ruralnog stanovništva (preko 70 procenata) i veliki udeo nealbanskih etničkih grupa, kao što su Srbi (preko 10 procenata) (Tabela B.53 i Tabela B.54). Priština, koja ima jednu od najnižih učestanosti siromaštva, iskusila je povećanje u siromaštvu

Tabela 3.4: Stope siromaštva i doprinosi po regionima na Kosovu, 2002-2006

	Stope siromaštva stanovništva		Raspodela siromašnih	
	2003-04	2005-06	2003-04	2005-06
Đakovica	48.9	45.5	11.5	12.8
Gnjilane	32.5	23.5	7.9	5.6
K.	59	69.7	22.7	22.6
Mitrovica				
Peć	37.8	40.1	9.6	10.2
Prizren	48.3	40.5	15.3	15.8
Priština	34.3	40.6	22.5	19.8
Uroševac	49.8	54.4	10.5	13.3
Ukupno	43.7	45	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

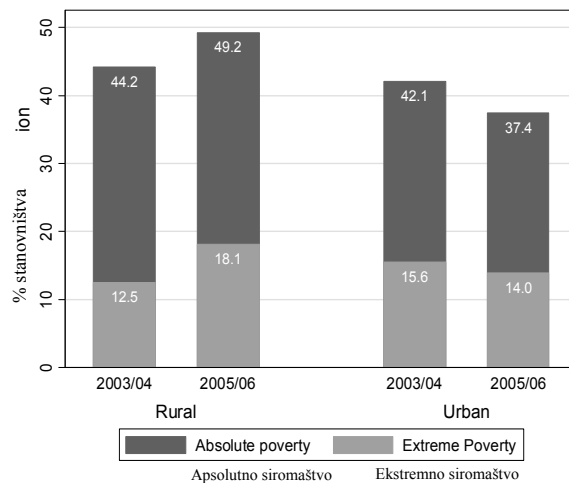
tokom vremena. Ovo ukazuje da je ili veliki udeo siromašnih iz drugih urbanih ili ruralnih oblasti prešao u ovaj region ili to da nemigrantskostonovništvo nije pokazalo napredak tokom vremena.

3.12 Pitanja u okviru IBD tražila su od ispitanika da prijave članove domaćinstva koji su rođeni van njihovih opština stanovanja (utvrđivanje migracija). Nije pitano kada su prešli u svoje trenutno prebivalište, ili iz koje su opštine prešli. Tako, dok dostupne informacije ne daju jasnu razliku između ovih procesa, oni daju jednu verovatniju. U Tabeli B.47 prikazan je procenjeni udeo stanovništva koje živi u svakoj opštini, udeo stanovništva koji su izjavili da su rođeni van opština u kojima trenutno žive i raspodelu siromašnih sa članovima rođenim van opštine. Kosovska Mitrovica, Prizren, Peć i Priština imaju najveće udele stanovništva rođenog van opštine u kojoj trenutno žive. Drugim rečima, ove četiri opštine su primile 3 od svaka 4 “unutrašnja migranta”. Ali kada pogledamo status siromaštva “migrantskog” stanovništva i gde oni žive, nalazimo da jedna trećina živi u Kosovskoj Mitrovici, oko jedne četvrtine živi u Prizrenu i dodatnih 16 procenata živi u Uroševcu. Samo 7 procenata siromašnih “migranata” živi u Prištini.

3.13 **Nedostatak sveobuhvatnog procesa za smanjenje siromaštva čini razilaženje između ruralnih i urbanih oblasti.** U 2003. ruralne i urbane stope siromaštva bile su približno iste: 44 i 42 procenata. Do 2005. urbano siromaštvo je opalo za 5 procenata, dok je ruralno siromaštvo poraslo za sličnu veličinu (Slika 3.2). Kao rezultat, više od dve trećine svih siromašnih živi u ruralnim oblastima i ovaj udeo je opao samo neznato tokom vremena.

3.14 Pojedinci bez proizvodnih poljoprivrednih sredstava imaju najveću procenjenu učestanost siromaštva među ruralnim stanovništvom. U 2002. i ponovo u 2005. godini, domaćinstvima u ruralnim oblastima je postavljeno pitanje da li poseduju neku zemlju. U periodu između ove dve godine, nisu bile dostupne takve informacije, tako da je nemoguće pratiti promene u učestanosti siromaštva između 2002. i 2005. godine zbog toga što korišćenje podataka za ove dve godine nije uporedivo. Umesto toga, izveštavamo o učestanosti siromaštva za 2005. godinu. Oko 10 procenata domaćinstava u ruralnim oblastima izjavilo je da je bez zemlje i otkrili smo da je skoro 7 od svakih 10 domaćinstava u ovoj grupi klasifikovano kao siromašno u 2005. godini (Tabela B.13). Pored toga, oni koji su izjavili da nemaju stočni fond ili poljoprivrednu opremu, kao što su traktori, plugovi ili prikolice, takođe pokazuju veću prosečnu učestanost siromaštva (Tabela B.14 i Tabela B.15).

Slika 3.2: Trendovi ruralnog i urbanog siromaštva

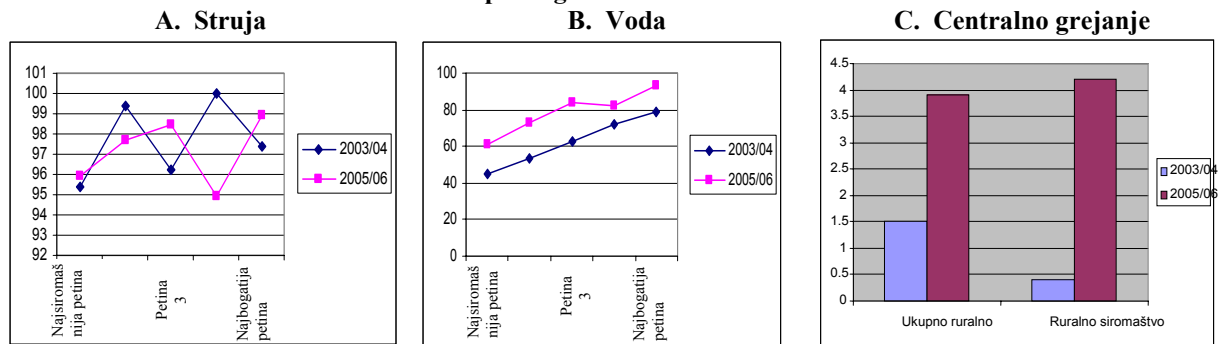

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD podataka.

3.15 **Prema neprihodnoj dimenziji siromaštva, ruralno stanovništvo ima lošije rezultate u pristupu tekućoj vodi u kući i centralnom grejanju.** Čini se da je pristup tekućoj vodi u kući unapređen u ruralnim oblastima, ali je još uvek neuporedivo lošiji nego u urbanim oblastima. Na Slici 3.3, dijagram B, vidi se da je pristup čistoj vodi u ruralnim oblastima porastao za svaki uzorak petine stanovništva između 2003. i 2005. Dok ovo predstavlja pozitivan razvoj, nejednakost u pristupu između najbogatijeg i nasiromašnijeg uzorka petine stanovništva, je velika. Samo 60 procenata stanovništva najsiromašnijeg uzorka petine stanovništva ima tekuću

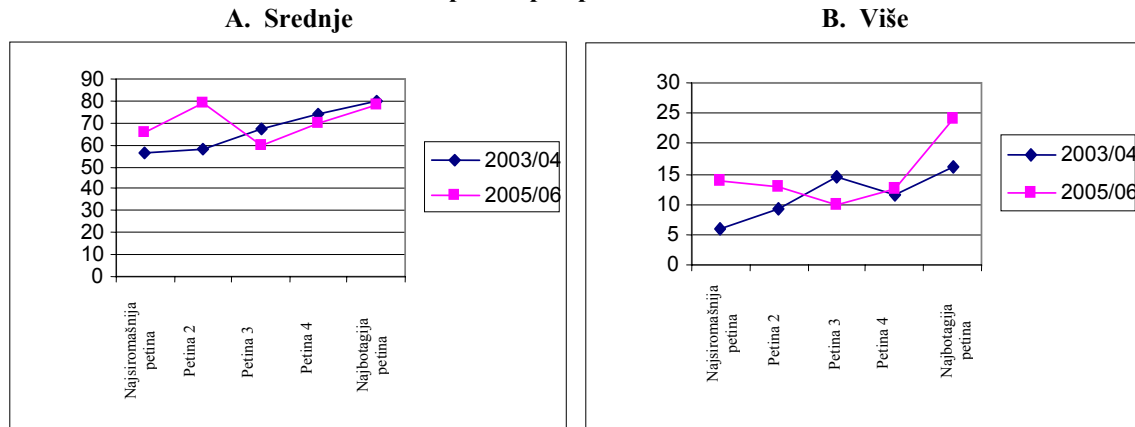
vodu u kući, u poređenju sa 80 procenata najbogatijeg uzorka petine stanovništva. Prema tome, ove stope su još uvek niže nego one u urbanim oblastima. Što se tiče centralnog grejanja, manje od 10 procenata ruralnog stanovništva je izjavilo da živi u objektima sa centralnim grejanjem, dok u urbanim oblastima postoji skoro univerzalni pristup. Razlika u upisu u srednje škole u ruralnim i urbanim oblastima bio je oko 20 procenata u 2003/04, dok je u 2005/6 pala na oko 10 procenata. U visokom obrazovanju ova razlika je bila oko 15% u 2003/04, odnosno 10% u 2005/06.

Slika 3.3: Pristup uslugama u ruralnim oblastima

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Slika 3.4: Ukupne stope upisa u ruralnim oblastima

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

E. ZAŠTO SU LJUDI SIROMAŠNI I KOD KOGA POSTOJI VELIKI RIZIK OD SIROMAŠTVA?

3.16 U prethodnoj raspravi razmatrani su trendovi siromaštva i profili siromašnih između 2003. i 2005. godine. Postoje dva razloga da se analiza proširi i van postojećeg razmatranja trendova i profila. Prvo, po definiciji profil siromaštva je jednostavna korelacija između karakteristika koje se mogu posmatrati i statusa siromaštva. Ove korelacije nam ne govore o nezavisnom efektu posmatranih karakteristika, koji je u korelaciji sa statusom siromaštva. Na primer, visoka korelacija između siromaštva i osnovnog obrazovanja, često nam ne govori koliko je od ove korelacije posledica činjenice da kod onih koji imaju samo osnovno obrazovanje postoji i veća verovatnoća da su nezaposleni, ili čak i ako su zaposleni, da će verovatno dobijati niže plate. Prema tome, postoji potreba za razumevanjem veze između karakteristika koje se mogu posmatrati i statusa siromaštva, kada je uticaj svih ostalih promenljivih isključen.

3.17 Drugi razlog za proširenje analize je što nam dokumentacija o trendovima i profilima siromaštva govori o tome šta se dešavalo u prošlosti, ali ne i šta će se verovatno desiti u budućnosti. Naravno, raniji šabloni daju korisne informacije o tome šta treba očekivati u budućnosti. Pored toga politiku za smanjivanje siromaštva više interesuje šta će se desiti u budućnosti. Na primer, šta se dešava sa rezultatima siromaštva među stanovništvom, ukoliko se određene promenljive (recimo plodnost, pohađanje obrazovanje, itd.) promene od sadašnjih šablona? Ovakav promišljen eksperiment je sve zanimljiviji, posebno ukoliko na njega može da se utiče kreiranjem politike. Ova dva proširenja jačaju sadržaj politike analize profila.

3.18 U ovom delu proširujemo prethodnu analizu u ovom pravcu. Prvo procenjujemo potrošački model u cilju razumevanja veličine potrošačkog manjka za domaćinstva sa specifičnim karakteristikama. Ova prva etapa naglašava promenljive koje objašnjavaju posmatrane razlike u potrošnji. Multivarijantna priroda modela znači da možemo izvesti zaključak o manjku koji opisuje specifičnu promenljivu koja nas zanima. U drugom koraku procenjujemo verovatnoću kojom bi domaćinstvo sa ovakvim uočenim karakteristikama palo u siromaštvo, uzimajući u razmatranje njihovu predviđenu potrošnju i varijante njihove potrošnje (to jest, iz neobjašnjenog dela potrošnje). Treći korak je odabir nekih promenljivih interesa politike promena njihove vrednosti i predviđanje moguće veličine promena u učestanosti siromaštva (za kompletnu raspravu o metodama videti El-laiti, Lokšin i Banerji, 2003.). Rezultati multivarijantnog profila siromaštva su u skladu sa prethodnim rezultatima. U Tabeli B.49 prikazani su rezultati modela potrošnje posebno za svaku godinu.

3.19 Prvo, izgleda da su ključne demografske promenljive struktura domaćinstva i sudbina članova domaćinstva na tržištu rada. Domaćinstva sa većim brojem zavisnih imaju oko 10 procenata manju potrošnju i ova razlika je bila konstantna tokom perioda, dok su domaćinstva sa više nezaposlenih članova imala 4 do 8 procenata manju potrošnju. Sa druge strane ne izgleda da domaćinstva koja vode žene imaju merljivo manju potrošnju od domaćinstava koja vode muškarci, kada se uzme u obzir kontrola drugih posmatranih karakteristika. Konačno, čini se da su domaćinstva koja vode Srbi, prijavila manju potrošnju u prethodnim godinama, što ukazuje da je možda došlo do pogoršanja njihove situacije (Okvir 3.1).

3.20 Drugo, izmerena veza između obrazovanja i potrošnje je u skladu sa rezultatima iz profila siromaštva. Da bi smo posmatrali uticaj obrazovanja na potrošnju, koristimo najviše obrazovanje u domaćinstvu, a ne ono koje ima glava domaćinstva, zato što smo uočili da ono bolje objašnjava uslove u domaćinstvu. Model koristi srednje obrazovanje kao grupu za upoređivanje. Rezultati pokazuju da sva domaćinstva u kojima je najviše postignuto obrazovanje osnovno ili niže, imaju najmanje 12 procenata manju potrošnju, dok ona u kojima je najviše postignuto obrazovanje stručno ili više, imaju najmanje 12 procenata veću potrošnju.

3.21 Treće, profil siromaštva ukazuje da nadničari imaju jednu od najvećih učestanosti siromaštva. Rezultati u Tabeli B.49 potvrđuju da domaćinstva kojima je glavni izvor prihoda "dnevnicarstvo" imaju oko 33 procenata manju potrošnju od domaćinstava kojima je glavni izvor prihoda poslat novac. Pored toga, uočili smo da oni kojima je glavni izvor prihoda socijalna pomoć imaju jedan od najvećih manjka potrošnje, u poređenju sa onima koji se oslanjaju na doznake.

3.22 Konačno, kada uzmemo u obzir kontrolu karakteristika za lokaciju, ljudski kapital i demografske karakteristike domaćinstva, nalazimo da urbana domaćinstva nemaju merljivo veću potrošnju od ruralnih domaćinstva. Međutim, rezultati potvrđuju da je u urbanim domaćinstvima bila bolja situacija tokom vremena, kao što smo zapazili kod evolucije siromaštva. U 2003. godini urbana domaćinstva su imala oko 11 procenata manju potrošnju od ruralnih domaćinstava, što je

nestalo do 2005. godine. Regionalno gledano, Kosovska Mitrovica, Đakovica i Uroševac imaju 18 do 20 procenata manju potrošnju od Prištine, a Gnjilane ima 20 procenata veću.

3.23 U drugoj etapi naše proširene analize, koristimo predviđenu potrošnju iz gornjeg modela potrošnje, zajedno sa neobjašnjenim delom potrošnje (u smislu greške), radi dobijanja verovatnoće pada u siromaštvo, za svako domaćinstvo. Zatim, možemo da damo prosek ovih verovatnoća siromaštva određene grupe (recimo oni koji su završili osnovnu školu, seoska domaćinstva itd.). U stvari ovo postaje prosečan rizik od pada u siromaštvo za određenu grupu. Zatim, možemo da koristimo isti model da bi videli kako promena političke promenljive menja rizik od pada u siromaštvo. U Tabeli 3.5 dati su rezimirani rezultati korišćenjem podataka iz 2005. godine.

3.24 Prva kolona Tabele 3.5 prikazuje nekoliko eksperimenata u politici. Kada se radi o demografskim promenljivima, jedno od pitanja koje se postavlja je šta bi se desilo sa rizikom od siromaštva kada bi domaćinstva koja vode žene imala iste mogućnosti kao i domaćinstva koja vode muškarci. Druga kolona pokušava da predvidi promenu u riziku od siromaštva ukoliko je broj zavisnih u domaćinstvu redukovan, za ona domaćinstva gde je ta stopa veća od prosečne. Obzirom da postoji univerzalno osnovno obrazovanje, zanimljivija pitanja obrazovne politike fokusiraju se na promene u riziku od siromaštva ukoliko srednje obrazovanje postane univerzalno ili dostupno najsiromašnijoj petini stanovništva. Poslednji paket pitanja posmatra kako se rizik od siromaštva može promeniti kada bi ruralno stanovništvo dobilo iste mogućnosti kao urbano ili kada bi svi regioni dobili mogućnosti koje postoje u Prištini. Rasprava o posebnim politikama koje bi bile neophodne za realizaciju ovih misaonih eksperimenata je van opsega ovog izveštaja. Dovoljno je razmišljati o tome koji je verovatan uticaj na rizik od siromaštva ukoliko bi se ovi ciljevi ispunili.

3.25 Druga kolona Tabele 3.5 prikazuje učestanost siromaštva za grupe na koje je usmerena promena politike, izračunatu iz profila siromaštva. O ovome se može razmišljati kao o empirijskoj verovatnoći siromaštva za grupu. Kolona 3 predstavlja predviđenu verovatnoću korišćenjem potrošačkog modela, i kao što rezultat pokazuje postoji bliska sličnost između ove dve kolone. Kolona 4 pokazuje šta bi se desilo sa predviđenom verovatnoćom siromaštva ukoliko budu postignute promene politike iz kolone 1, koristeći se apsolutnom granicom siromaštva. Poslednje tri kolone prikazuju isto to za ekstremno siromaštvo.

3.26 **Politike koje unapređuju mogućnosti u zaostajućim regionima, unapređuju pristup srednjem obrazovanju i otvaraju radna mesta, imaju najveći uticaj na smanjenje rizika od siromaštva.** Rizik od siromaštva bi opao za oko 15 procenata ukoliko bi se u tri regiona, Đakovica, Kosovska Mitrovica i Uroševac, gde ukupno živi 40 procenata stanovništva, izbrisala razlika u odnosu na Prištinu. Ovo bi bilo isto kao i smanjenje nacionalne stope siromaštva u 2005. godini sa 45 na 36 procenata (to jest, $45 - 0.4 * 15$). Ukoliko bi svi pojedinci sa osnovnim obrazovanjem završili i srednju školu, rizik od siromaštva za ovu grupu bio bi smanjen za 10 procenata. Smanjenje bi bilo čak i veće ukoliko bi ista grupa ostvarila visoko obrazovanje. Međutim, ne predviđa se nikakvo značajno smanjenje u riziku od siromaštva, ukoliko najsiromašnja petina stanovništva završi srednju školu. Ovo ne znači da srednje obrazovanje nije važno ili relevantno za ovu grupu. To jednostavno znači da bi pod posebnim uslovima, druge intervencije mogle imati više uticaja. Smanjenje od 10 procenata u broju nezaposlenih u svakom domaćinstvu, smanjilo bi rizik od siromaštva za 6 procentnih poena.

Tabela 3.5: Uticaj promena karakteristika domaćinstava na siromaštvo (u procentima)

	<i>Stopa apsolutnog siromaštva</i>	<i>Predviđena verovatnoća za apsolutno siromaštvo</i>	<i>Promena u predviđenoj verovatnoći za apsolutno siromaštvo</i>	<i>Stopa ekstremnog siromaštva</i>	<i>Predviđena verovatnoća za ekstremno siromaštvo</i>	<i>Promena u stopi ekstremnog siromaštva</i>
Demografske karakteristike						
Domaćinstva koja vode žene do domaćinstva koja vode muškarci	49	44.6	-0.9	18.4	20.6	-0.6
Stopa zavisnosti veća od srednje do srednje	49.1	47.4	-4.3	18.9	47.4	-3
Stopa zavisnosti veća od srednje, smanjena za 25 %	49.1	47.4	-7	18.9	21.2	-4.8
Obrazovanje (maksimalno obrazovanje u domaćinstvu)						
Promena od osnovnog na srednje	64.2	62.2	-10.1	28.5	33.2	-8.4
Promena na srednje za najsiromašniju petinu	100	67.9	-2.6	83.5	39.1	-3.3
Promena od osnovnog na visoko	64.2	62.2	-27.4	28.5	33.2	-19.9
Karakteristike tržišta rada						
Manje od 1 nezaposlenog u domaćinstvu	47.7	48.3	-1.3	18.7	21.5	-0.9
Manje od 10% nezaposlenosti	47.7	48.3	-5.9	18.7	21.5	-3.9
Prostorna dimenzija (urbano i Priština su osnova)						
Ruralno	49.2	47.9	-1.5	18.1	21.4	-1
Đakovica	45.3	46.7	-13.2	13.5	19	-7.4
Gnjilane	23.5	24.1	14.1	5.4	8.1	7.3
Kosovska Mitrovica	69.7	65.3	-16.4	33.5	35.3	-13.7
Peć	40.1	37	-3	18.7	13.6	-1.6
Prizren	40.5	42.9	-2.2	10.2	16.3	-1.3
Uroševac	54.4	53.8	-14.7	21.6	25.5	-9.8

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Primetite da je promena u stopi ekstremnog siromaštva za domaćinstva sa najvišim postignutim obrazovanjem “Bez obrazovanja, ne može da čita/piše”, veća od posmatrane stope siromaštva, zato jer je promena = predviđeni rizik od siromaštva – simulirani rizik od siromaštva, i predviđeni, u ovom slučaju, je veći od posmatranog.

3.27 Da zaključimo, ovo poglavlje je pokazalo da siromaštvo ima tendenciju da se koncentriše u domaćinstvima koja su velika, sa starijim članovima, imaju više zavisnih, više nezaposlenih i koja su locirana u ruralnim oblastima, odnosno ako se posmatra prema regionima, regionalno u Kosovskoj Mitrovici i Uroševcu. Poglavlje je takođe posmatralo činioce rizika od siromaštva ili faktore koji povećavaju verovatnoću od pada u siromaštvo. Ono nalazi da su uspeh članova domaćinstva na tržištu rada, demografska struktura (stopa zavisnosti), obrazovanje i region stanovanja najvažniji faktori. Eksperimenti politike posebno ukazuju da politike koje dovode do otvaranja radnih mesta unapređuju mogućnosti u pokrivenim regionima i povećanje postignutog obrazovanja stanovništva i imaju najveće efekte na smanjenje rizika od siromaštva.

POGLAVLJE 4. JAVNI TRANSFERI, DOZNAKE I SIROMAŠTVO

Programi socijalne zaštite na Kosovu ne obuhvataju mnogo ljudi, ali program socijalne pomoći, posebno program za borbu protiv siromaštva, dobro je usmeren. Međutim, skromna veličina programa i isti iznos pomoći po domaćinstvu koji je davan sve ovo vreme, imaju za posledicu to da je uticaj programa na siromaštvo skroman. Kada se radi o privatnim transferima rezultate prilično razlikuju. Prvo, upoređujući sa pokrivenošću programa socijalne zaštite, značajno više domaćinstava ima migrante i dobija doznake. Drugo, uticaj migracije i doznaka na dobrobit bio je veliki. U ruralnim oblastima procenjena razlika u rezultatima siromaštva između domaćinstava sa migratima i onima bez njih je skoro 20 procenata. Međutim, migracije mogu takođe da doprinesu uočenoj nejednakosti u ruralnim oblastima.

4.1 Rasprava je dalje ukazala da je oko 45 procenata stanovništva na Kosovu živelo u siromaštvu između 2003. i 2005. godine, pri čemu je nekih 15 procenata bilo ekstremno siromašno. Značajan udeo je i dalje osetljiv na najmanje ekonomske padove. Osim toga, u toku vremena dok je isti deo i dalje siromašan, nejednakost se proširila. U ovom kontekstu, priuštivi sistem socijalne zaštite koji ima široki opseg i koji je dobro usmeren može da postane suštinski instrument koji će pomoći siromašnom i ugroženom stanovništvu, da se zaštiti od ozbiljnih oskudica.

A. STRUKTURA I TRENDOVI TRANSFERA SOCIJALNE ZAŠTITE

4.2 Postojeći sistem socijalne zaštite se sastoji od trostubnog sistema osnovnih penzija, specijalnih šema za ratne invalide i njihove najbliže rođake, prevremenih penzija za rudare da bi se ubrzalo restrukturiranje sektora, izdvajanja za hendikepirane, socijalna pomoć, programa za pomoć u zapošljavanju i direktnih i indirektnih subvencija za usko definisane ugrožene grupe (Svetska banka, 2006a).

4.3 **Osnovna penzija** je paušalni mesečni iznos koji se isplaćuje svim stanovnicima Kosova i izbeglicama sa Kosova koje žive van Kosova, starosti 65 i više godina, bez obzira na prethodne doprinose. Iznos je određen tako da odgovara granici ekstremnog siromaštva (potrošačka korpa) i prilagođava se godišnje da bi se uvažile promene cena. Penzije nisu usmerene ka siromašnim porodicama. **Socijalna pomoć** je novčani iznos koji je usko usmeren na manju grupu siromašnih i ekstremno siromašnih domaćinstava. Ona je uvedena 2002. godine i revidirana decembra 2003. Oni koji imaju pravo na tu pomoć dele se u dve kategorije: (1) porodice bez sredstava u kojima niko nije sposoban za rad ili se ne očekuje da će biti sposoban za rad (samohrane majke, deca); i (2) porodice sa barem jednim detetom mlađim od 5 godina ili porodice koje vode brigu o siročetu mlađem od 15 godina. U okviru druge kategorije, dodatni članovi domaćinstva koji su sposobni za rad, nemaju pravo na pomoć, pošto se od njih zahteva da se registruju kao nezaposleni. Osim toga, porodice koje imaju pravo na pomoć ne mogu da poseduju zemlju pomoću koje stvaraju pihod, a koja je veća od 0.5 hektara. Takođe, ukoliko porodice koje imaju pravo na pomoć imaju spoljne izvore gotovog novca koji su veći od iznosa socijalne pomoći, tada oni ne primaju nikakvu pomoć, ali ukoliko je spoljni izvor manji od iznosa socijalne pomoći, oni dobijaju razliku do tog iznosa (Svetska banka, 2006).

4.4 Podaci iz IBD, korišćeni u ovom izveštaju ne razlikuju različite tipove penzija ili programa socijalne pomoći. Međutim, važno je primetiti da je preko 75 procenata sredstava sistema socijalne zaštite otpada na osnovne penzije (tri stuba) i socijalnu pomoć. Mada je bilo očekivano da se program prevremenih penzija za sektor rudarstva značajno proširi u poređenju sa nivoom iz 2003. godine, on još uvek predstavlja mali deo celokupnog sistema socijalne zaštite. Prema tome, mora se imati na umu da je većina ovde predstavljenih zaključaka verovatno primenljiva na dva najveća programa. Na osnovu administrativnih podataka i podataka dobijenih iz anketa, u Tabeli 4.1 je dat prikaz evolucije broja korisnika pomoći i ukupnog iznosa penzija i programa socijalne zaštite. Oba izvora podataka pokazuju iste rezultate.

Tabela 4.1: Penzija i programi socijalne zaštite, zvanični i procenjeni broj korisnika iz IBD i ukupna isplaćena vrednost

1. Broj primalaca:	2002	2003	2004	2005	2006	2007
A: Penzije¹						
Zvanični podaci		116,387	143,045	158,600	169,000	171,400
Procene IBD		68,307	115,871	111,200	127,742	
B: Socijalna pomoć²						
Zvanični podaci	52,329	50,724	46,441			
Procene IBD	28,917	36,088	45,420	43,356		
2. Dobiti: ukupno isplaćeno³						
A: Penzije						
Zvanični podaci		49,495	61,572	84,711	86,268	89,450
Procene IBD		67,799	68,277	70,052	72,788	
B: Socijalna pomoć						
Zvanični podaci	32,293	32,217	32,480			
Procena IBD	19,615	26,323	34,880	33,048		

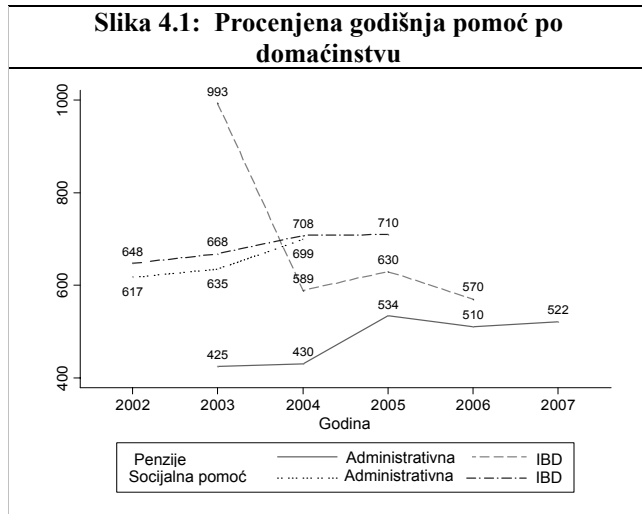
Izvor: Podaci MRSP iz PEIR (2006) i iz izračunavanja osoblja Svetske banke iz IBD 2002/2006. *Napomene:* ¹ Broj pojedinaca. ² Broj domaćinstava. ³ U hiljadama evra. *Napomene:* Zvanični podaci (MRSS) za 2002-2004. su stvarni podaci i predviđanja za period od 2005-2007. godine. Isplata procenjena u IBD je data prema stvarnim cenama u evrima 2002. godine. Penzije u IBD se odnose na starosne penzije, invalidnine i penzije za invalide rata.

4.5 **Prvo, sistem socijalne zaštite se brzo širio, ali moguće je da dolazi do usporavanja tog širenja.** Oba izvora podataka pokazuju oštar rast u broju primalaca između 2003. i 2006. godine, posle čega dolazi do usporavanja. Administrativni podaci pokazuju da je broj primalaca penzija povećan za 6 procenata godišnje u periodu od 2004. do 2006. godine, dok IBD procene pokazuju godišnji rast od 3 procenta u toku istog perioda. Nasuprot ovome procenjeno je da je broj primalaca socijalne pomoći opao sa oko 52,000 na oko 46,000, kada se koriste administrativni podaci. IBD takođe procenjuje da je bilo oko 46,000 primalaca socijalne pomoći u prethodnim godinama, što može da bude rezultat ranije ekspanzije.

4.6 **Drugo, iznosi pomoći koju primaju domaćinstva ostali su isti u tokom vremena.** Na Slici 4.1 prikazani su trendovi u procenjenim iznosima pomoći po domaćinstvu. Da ponovimo, osim možda kada se radi o proceni penzija za 2003. godinu, administrativni podaci i podaci dobijeni iz ankete pokazuju slične nivoe i trendove pomoći. Generalno, čini se da je iznos od penzija po domaćinstvu niži od iznosa socijalne pomoći po domaćinstvu. Osim toga, ni jedan od programa ne pokazuje rast iznosa po domaćinstvu u periodu od 2003. do 2006. godine.

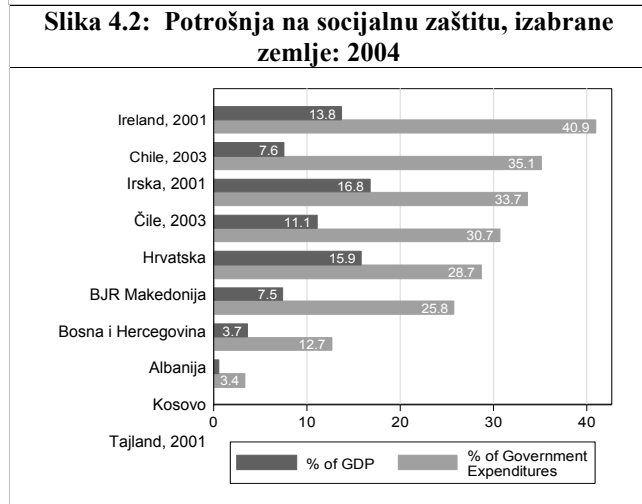

4.7 **Konačno, troškovi za socijalnu zaštitu na Kosovu su niži od sličnih javnih programa u regionu.** Na Slici 4.2 prikazan je udeo programa socijalne zaštite u procentima BDP i ukupne troškove vlada u nekim zemljama jugoistočne Evrope i visok rast u zemljama sa srednjim prihodom iz drugih regiona. Bilo da se posmatra procenat BDP, ili udeo troškova vlada, programi socijalne zaštite na Kosovu su najniži u regionu. Ovo je posledica ekonomskih i fiskalnih ograničenja. Osnova prihoda je ograničena niskim rastom, dok su mogućnosti pozajmljivanja ograničene.

Izvor: Podaci MRSS: Svetska banka 2006a. IBD: izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

4.8 Evolucija troškova za socijalnu zaštitu mora da se posmatra u kontekstu skorije istorije Kosova. Početna ekspanzija bila je motivisana veličinom stanovništva koje je postalo ugroženo zbog sukoba i ekonomskih problema. Kada se radi o penzijama, postoje specijalni programi za ratne invalide, hendikepirane (bez sumnje, delom kao posledica sukoba) i prevremno penzionisane u rudarskom sektoru. Postoje dokazi da je spisak primalaca invalidskih penzija naglo povećan od 2004. godine (Svetska banka, 2006a). Međutim, trenutno i u skoroj budućnosti, kada poteba za socijalnom zaštitom može da bude velika kao posledica siromaštva, ekspanzija će biti ograničena ograničenim budžetom. Ovo znači da će postojeći programi socijalne zaštite morati da budu dobro usmereni i efikasni, sa ciljem većeg uticaja na siromaštvo.

Izvor: Svetska banka, 2006a. IBD: izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. % troškova vlade baza podataka javne potrošnje. Cifre za Bosnu i Hercegovinu i Hrvatsku su zasnovane na zvaničnim procenama BDP do 21/3/2007.

B. UTICAJ PROGRAMA SOCIJALNE ZAŠTITE NA SIROMAŠTVO

4.9 **Ključna karakteristika programa socijalne zaštite je mali broj ljudi koji su njima obuhvaćeni.** U gornjem delu Tabele 4.2 rezimiran je procenjeni deo stanovništva koji dobija penzije i socijalnu pomoć. Socijalna pomoć obuhvata oko 13 procenta stanovništva i to se vremenom nije promenilo. Osim toga, obuhvaćeni su podjednaki delovi urbanog i ruralnog stanovništva. Program pokriva samo 33 procenata najsiromašnije petine stanovništva i dodatnih 16 procenta druge po redu najsiromašnije petine. Šablon pokrivenosti u ovim petinama znači da je samo oko 23 procenata siromašnih i oko 34 procenata ekstremno siromašnog stanovništva obuhvaćeno programom socijalne pomoći. Različite vrste penzija prima oko 6 procenta stanovništva. Raspodela pokrivenosti penzijama u urbanim/ruralnim sredinama i u petinama je

takođe slična, kao što bi i trebalo da bude, obzirom da postoje višestruki kriterijumi za sticanje prava na penziju.

Tabela 4.2: Socijalna pomoć i penzije: Pokrivenost i učestanost prema urbanoj/ruralnoj sredini i prema petinama, u procenatima pojedinaca

	<i>Socijalna pomoć</i>		<i>Penzije</i>	
	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>
Pokrivenost (% stanovništva)	11.2	13.2	5.8	6.4
Urbano	9.7	11.1	5.7	6.3
Ruralno	11.9	14.4	5.8	6.4
Najsiromašnija petina	28.9	32.6	4.5	7.1
Petina 2	13.2	16.2	7.1	6
Petina 3	9.2	9.6	5.8	6.5
Petina 4	3.3	3.8	6.7	6
Najbogatija petina	1.3	3.9	5.1	6.4
Učestanost korisnika (raspodela primaoca)	100	100	100	100
Urbano	30.4	29.3	34.4	34.5
Ruralno	69.6	70.7	65.6	65.5
Najsiromašnija petina	51.7	49.2	15.7	22.2
Petina 2	23.6	24.5	23.9	18.9
Petina 3	16.5	14.5	19.5	20.3
Petina 4	5.9	5.8	23	18.8
Najbogatija petina	2.3	6	18	19.9

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Penzije obuhvataju sve vrste penzija (osnovne, invalidske, ratni invalidi itd.).

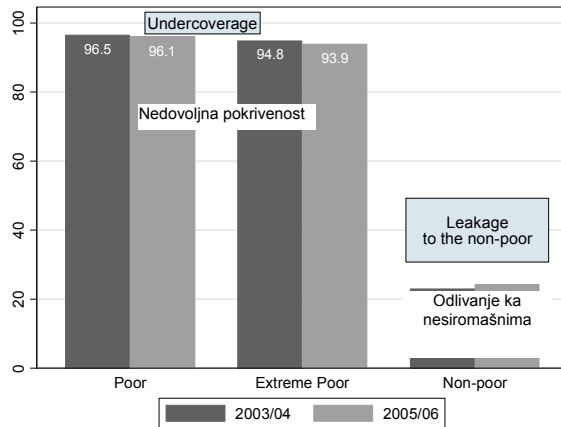
4.10 Veoma dobro usmeravanje programa socijalne pomoći. U donjem delu Tabele 4.2 prikazana je raspodela primalaca, to jest, lokaciju stanovništva koje prima pomoć u prostoru (urbano/ruralno) i rangiranje materijalnog stanja (potrošačke petine). Najpre treba imati na umu da ne postoji pristrasnosti prema urbanom ili ruralnom stanovništvu. Udeli primalaca u ruralnim i urbanim oblastima su u skladu sa udelima ruralnog i urbanog stanovništva. Obzirom da preko dve trećine siromašnih živi u ruralnim oblastima, to je takođe u skladu sa raspodelom siromašnih. Osipanje sredstava bilo je samo neznatno lošije u ruralnim oblastima – u 2003/04 oko 23% primalaca socijalne pomoći nije bilo siromašno, u poređenju sa 11% u urbanim oblastima – ali je trenutno isto kao i u urbanim oblastima i iznosi oko 22 procenta (Slika D.1). Drugo, skoro 70 procenata primalaca je siromašno, dok je najviše oko 6 procenata u najbogatijoj petini. Treće, imajući u vidu da je veliki deo stanovništva ugrožen, rezultati u tabeli ukazuju da je najviše 90 procenata primalaca ili siromašno ili ugroženo, što sugeriše na odličnu usmerenost. Pored toga, zbog toga što je rangiranje materijalnog položaja izvršeno na osnovu potrošnje koja ne uzima u obzir ukupnan iznos socijalne pomoći za potrošnju, efikasno usmeravanje je verovatno čak i bolje nego što je to ovde prikazano.

4.11 Skromni iznosi pomoći i mala obuhvaćenost programom socijalne zaštite sugerišu da su programi socijalne zaštite imali mali uticaj na materijalno stanje. Kada ne bi bilo socijalne pomoći siromaštvo bi bilo veće za oko 2 procentna poena. Ono bi bilo bi čak i veće kada ne bi bilo penzija - za oko 4 procentna poena (Tabela 4.3). Pod pretpostavkom da ne postoji preklapanje između primalaca penzija i socijalne pomoći, simulacije sugerišu da je siromaštvo smanjeno za oko 6 procentnih poena (ili 14 procenata). Slično, kada ne bi bilo socijalne pomoći

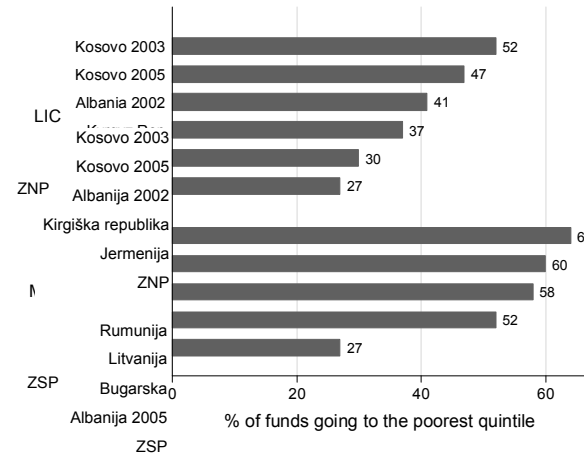
ili penzija, ekstremno siromaštvo bi bilo veće za oko 4 i 5 procentnih poena (oko 40 procenata). Ako se uporede ova dva programa, veći uticaj na smanjenje siromaštva imale su penzije.

Slika 4.3: Uspešnost usmeravanja programa socijalne pomoći na Kosovu

A. Nedovoljna pokrivenost i gubitak socijalne pomoći

B. Procenat sredstava koja idu najsiromašnijoj petini u zemljama sa niskim prihodom (ZNP) i zemljama sa srednjim prihodom (ZSP)

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD i Svetske banke. 2005. Nedovoljna pokrivenost predstavlja procenat pojedinaca koji su siromašni (ili ekstremno siromašni), ali nisu obuhvaćeni šemom. Osipanje je procenat pojedinačnih primalaca koji nisu siromašni.

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD i Svetske banke. 2005. % sredstava koja idu najsiromašnijoj petini

Simulacija stopa siromaštva sa i bez programa socijalne zaštite pretpostavlja da programi nisu imali uticaja na odluke obuhvaćenih domaćinstava, posebno u smislu obezbeđivanja radnih mesta. Uzimanje u obzir ovih promena ponašanja bi iskomplikovalo analizu, a to je van opsega ovog izveštaja. To bi verovatno vodilo čak i manjem uticaju programa, nego što je to ovde predstavljeno. Međutim, brza simulacija je korisna da bi se procenila potencijalna veličina uticaja, čak i ako one mogu da odražavaju najveći mogući uticaj (gornja granica).

Tabela 4.3: Adekvatnost i simulacija transfera socijalne pomoći i penzija

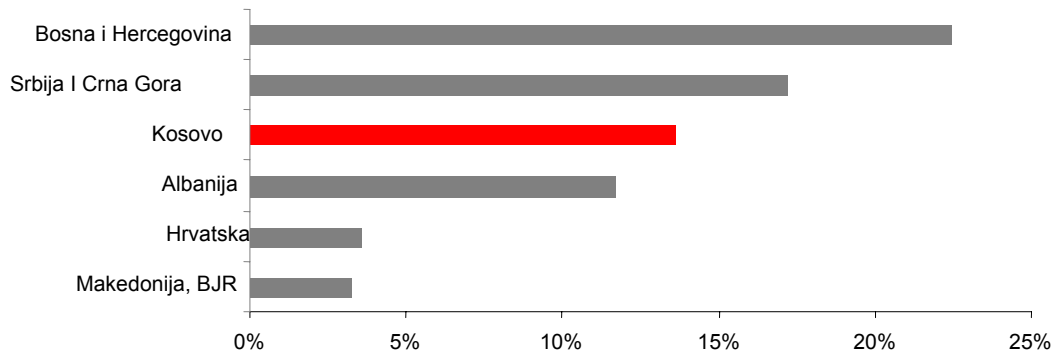
	<i>Socijalna pomoć</i>		<i>Penzije</i>	
	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>	<u>2003/04</u>	<u>2005/06</u>
<i>Adekvatnost</i>				
Prosečni mesečni transferi za dom (2002 euro)	60.8	63.5	64.4	63
<i>Stope siromaštva pre i posle transfera, u % pojedinaca</i>				
Trenutno/nakon transfera stanje				
Stopa apsolutnog siromaštva	43.5	45.1	43.5	45.1
Stopa ekstremnog siromaštva	13.6	16.7	13.6	16.7
Simulacije pre-transfera				
Stopa apsolutnog siromaštva	44.9	46.5	47.6	49.6
Stopa ekstremnog siromaštva	17.2	20	18.6	21.7

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke koristeći IBD podatke. *Napomene:* potrošnja pre transfera je izračunata na osnovu pretpostavke od 100% marginalne sklonosti za korišćenje transfera za potrošnju. Izračunato prema stvarnim cenama u evrima u 2002. godini. Ponderisano prema stanovništvu.

C. VELIČINA I RASPODELA DOZNAKA

4.12 Formalni programi socijalne zaštite su komplementarni i često umanjeni zbog privatnih transfera. Obzirom da ovo može da ima mnogo oblika – transferi u naturi i neformalni transferi za zajedničko osiguranje u domaćinstvima, usluge socijalnog rada koje pružaju NVO, mreže podrške zasnovane na srodstvu i tako dalje – doznake predstavljaju najveći i najrašireniji vid transfera. Kosovo je treće po visini prijema doznaka na zapadnom Balkanu pri čemu je rangiranje izvršeno merenjem učešća doznaka u BDP (Slika 4.4). To je jedanaesti rezultat u svetu po visini doznaka (Slika D.2). Zato što skoro sve ove doznake odlaze u domaćinstva očekivali bi smo da on ima značajan uticaj na materijalni položaj domaćinstava. Mada IBD ne prikuplja redovno detaljne informacije o migracijama i doznakama, ono je omogućilo dobijanje podataka o obimu spoljnih migracija i vrednosti doznaka po domaćinstvu na Kosovu u 2005. godini. Ovaj deo izveštaja se zasniva na ovim podacima da bi se procenila visina doznaka i njihov uticaj na siromaštvo.

Slika 4.4: Udeo doznaka u BDP na zapadnom Balkanu

Izvor: Globalni ekonomski izgledi 2006: Ekonomske implikacije doznaka i migracije, Svetska banka.

4.13 **Skoro četvrtina stanovnika Kosova je migrirala preko granice.** Broj međunarodnih migranata je procenjen na oko 400,000 lica i u skladu je sa nezavisnim procenama broja migranata sa Kosova u zemljama OECD-a. Koristeći popis i podatke istraživanja prikupljene iz svih zemalja OECD-a, Docquier i Marfouk (2006) su procenili migrantsko stanovništvo iz Srbije, Crne Gore i Kosova na oko 2 miliona. Pretpostavljajući da su stope migracija iste, raspodela ovog ukupnog broja prema udelu u ukupnom stanovništvu u Srbiji, Crnoj gori i Kosovu, sugerise da je 400,000 migranata sa Kosova². Većina migranata dolazi iz ruralnih oblasti. Na primer, dok se 1 od 3 (30 procenata) svih domaćinstava sa međunarodnim migrantima nalazi u urbanim oblastima, preostalih 70 procenata nalazi se u ruralnim oblastima. Regionalno gledano, skoro 1 od 5 domaćinstava sa međunarodnim migrantima nalazi se u Kosovskoj Mitrovici, Prizrenu i Đakovici (Tabela 4.4).

² Stanovništvo Srbije, Crne Gore i Kosova broji 8 miliona, 0.7 miliona i 2 miliona, odnosno ukupno 10.7 miliona. Ovo znači da je udeo Kosova oko 19 procenata ukupnog stanovništva ($= (2/10.7) * 100$). Tako da je udeo migranata $0.19 * 2 \text{ miliona} = 380,000$.

Tabela 4.4: Migracije i doznake: 2005

	Ukupno stanovništvo	Domaćinstva sa migrantima	Domaćinstva koja dobijaju doznake
Stopa siromaštva	37.2	30.4	29.8
% stanovništva	100	25.9	21.4
Urbano/ruralna raspodela			
Urbano	36.2	28.7	27.6
Ruralno	63.8	71.3	72.4
Regionalna distribucija			
Đakovica	11.5	17.1	15.5
Gnjilane	12	10.2	12.4
Kosovska Mitrovica	15.1	20.6	20.4
Peć	11.2	13.2	11.3
Prizren	15.7	18.1	20.1
Priština	23.3	13.2	12.2
Uroševac	11.2	7.6	8.1
Ukupno	100	100	100

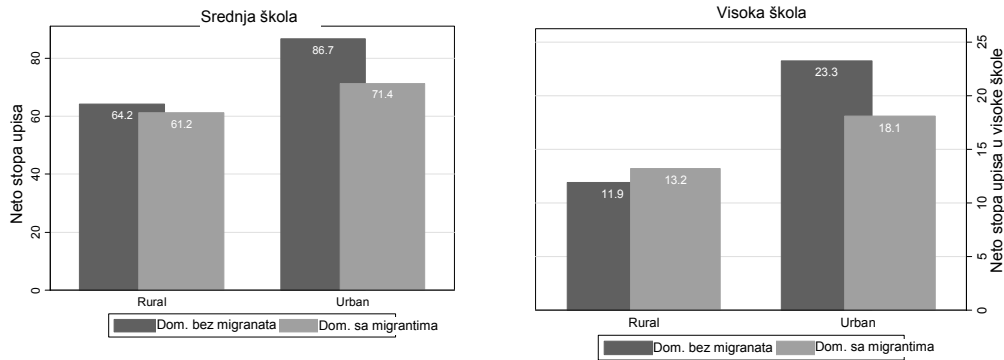
Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz ponderisanih podataka o stanovništvu IBD za 2005. godinu. *Nampoemne:* ¹ U cenama iz 2002. u evrima po ekvivalentu odraslog.

4.14 Udeo stanovništva koji prima doznake je značajno veći od udela onih koji primaju socijalnu pomoć. Kao što je prikazano u Tabeli 4.2, oko 13 procenata stanovništva bilo je obuhvaćeno programom socijalne zaštite. Za razliku od toga, procenjuje se da je 20 procenata dobijalo doznake (Tabela 4.4). Prostorna raspodela primalaca podražava obrazac koji je uočen kod migranata: preko 70 procenata primalaca živi u ruralnim oblastima, pri čemu su Kosovska Mitrovica i Prizren prijavili da imaju najveće udele stanovništva koje dobija doznake.

D. UTICAJ MIGRACIJA NA SIROMAŠTVO

4.15 Čini se da domaćinstva sa migrantima ili ona koja primaju doznake nemaju zahteve za boljim obrazovanjem. Sudeći prema upoređenim stopama upisa, ne postoje dokazi da se doznake koriste za investiranje u obrazovanje. Postoji velika uočena razlika u stopama upisa između opšte populacije i podpopulacije sa migrantima ili onih koji dobijaju doznake u urbanim oblastima, ali ne i u ruralnim oblastima. Ukupan broj upisanih je za oko 10 procenata niži kod podpopulacije sa migrantima ili kod onih koji dobijaju doznake u urbanim oblastima (Slika D.1). Razdvojene stope upisa za mušku i žensku decu takođe potvrđuju niske stope kod podpopulacije sa migrantima ili kod onih koji dobijaju doznake u urbanim oblastima (Slika 4.5). Međutim, kada se upoređuje opšta populacija sa podpopulacijom urbanog stanovništva sa migrantima, grube razlike mogu da vode ka pogrešnom zaključku da postojanje migranata smanjuje stope upisa. Pažljivijim upoređivanjem urbane podpopulacije sa migrantima sa urbanom podpopulacijom bez migranata, pri čemu i jedni i drugi imaju iste ili skoro iste uočene karakteristike, vidi se da nema razlike u stopama upisa (Tabela 4.5).

Slika 4.5: Stope upisa za domaćinstva sa migrantima ili bez migranata, 2005

Izvor: Procene osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

4.16 **Domaćinstva sa migrantima imaju veću potrošnju.** Srednja vrednost doznaka je 2000 evra godišnje, dok je srednji zbir veći, 2600 evra. Prosečna vrednost poslatog novca u ruralnim oblastima je oko 2800 evra, u poređenju sa oko 1500 evra za urbane oblasti (Tabela 4.6, deo A). Ove vrednosti su oko 3 puta veće od prosečnih vrednosti iz programa socijalne zaštite koje primaju domaćinstva i prikazane su na Slici 4.1. Osim toga izjave o korišćenju doznaka pokazuju da se one u velikoj meri koriste za potrošnju. Podaci iz istraživanja pokazuju da podpopulacija sa migrantima ili oni koji dobijaju doznake prijavljuju 9 procenata veću potrošnju po ekvivalentu odraslog mesečno, ali ne i veću potrošnju na hranu (Tabela 4.4).

Tabela 4.5: Poklapanje rezultata trendova, rezultati za stope upisa u srednje škole

	<i>Rezultat: Ukupna stopa upisa u srednje škole</i>	<i>Razlika</i>	<i>T-stat</i>
Urbano	Nepoklapanje	-0.09	-3.19
	Prosečan rezultat postupka kod tretiranih (ATT)	-0.04	-0.93
Ruralno	Nepoklapanje	-0.03	-1.07
	Prosečan rezultat postupka kod tretiranih (ATT)	-0.01	-0.12

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD za 2005. Korišćeni metod poklapanja trendova je jednostruki najbliži član.

4.17 Upoređivanje srednje razlike u potrošnji između podpopulacije sa migrantima i opšte populacije ne mora da predstavlja tačnu indikaciju da je postojanje migranta ono što je dovelo do razlike. Veoma je moguće da bi domaćinstva sa migrantima imala u svakom slučaju veću potrošnju, možda zato što postoji nešto kod ovih domaćinstava što ih čini uspešnim, a što podaci iz istraživanja nisu obuhvatili. Jedan od načina da se procene prave razlike u potrošnji je da se uporedi podpopulacija sa migrantima sa podpopulacijom koja nema migrante, ali ima iste uočene karakteristike. Procena se odvija u dve faze. U prvoj fazi procenjuje se verovatnoća postojanja migranta u inostranstvu na osnovu uočenih karakteristika domaćinstva, uključujući obrazovanje, lokaciju, demografsku strukturu itd, a u cilju dobijanja tendencije ka migracijama (tj, tendencije rezultata). U drugoj fazi, domaćinstva sa migrantima u inostranstvu su upoređivana sa drugim domaćinstvima koja nemaju migrante u inostranstvu, ali kod kojih postoji ista verovatnoća da imaju migrante u inostranstvu (ili su upoređivana sa vrlo sličnim domaćinstvima ukoliko nije postojao odgovarajući par).

4.18 Kada je upoređivanje urađeno za sva domaćinstva koja imaju migrante u inostranstvu, izračunata je srednja razlika u potrošnji ili bilo koji drugi rezultat koji je od interesa. Strategija procenjivanja može da bude napravljena odvojeno za ruralne i urbane oblasti, kao što je u ovom slučaju urađeno za Kosovo. Na Slici D.4 prikazan je kvalitet upoređivanja za Kosovo i za urbanu i ruralnu podpopulaciju. Rezultati pokazuju da za domaćinstva sa migrantima kod kojih je predviđena veoma velika sklonost ka migracijama, odnosno onih domaćinstva kod kojih je sklonost ka migracijama 50 procenata ili veća, ne postoji dobar par iz podpopulacije bez migranata. Za domaćinstva kod kojih je predviđena mala sklonost ka migracijama i čiji članovi zaista migriraju, postoje veoma dobri parovi.

Tabela 4.6: Doznake iz inostranstva u 2005. godini po domaćinstvu, u gotovom novcu i u naturi za poslednjih 12 meseci

A. Srednja vrednost doznaka i njihovo korišćenje		B. Srednja vrednost doznaka po petinama u urbanim i ruralnim oblastima	
	<i>Doznake</i>		
Prosek	2603.2		
Srednja vrednost	2000		
Urbano	2179.4		
Ruralno	2805.7		
Siromašni	1487.1		
Ekstremno siromašni	1341.6		
Korišćenje doznaka	Sve ili najvći deo	Manji deo	
Potrošnja	82.5	10.6	
Trajna roba	1.7	0.9	
Rekonstrukcija kuća	5.4	3.1	
Štednja	2.5	13.6	
Ostalo	3.3	7.3	

Izvor: Izračunavanja osoblja SB iz podataka IBD.

4.19 **Upoređeni rezultati potvrđuju statistički značajnu razliku u potrošnji, između domaćinstava sa migrantima i onima bez njih.** Rezultati sugerišu da je razlika u potrošnji između domaćinstava sa migrantima i onih bez migranata kod urbanog stanovništva oko 1.2 evra po ekvivalentu odraslog mesečno, što za domaćinstvo sa prosečnom veličinom znači povećanu mesečnu potrošnju za dodatnih 8 evra ili povećanje potrošnje koje predstavlja 25 procenata od granice ekstremnog siromaštva. Razlike u ruralnim oblastima su neznatno veće (Tabela D.4).

4.20 Umesto uparivanja mogu se posmatrati razlike u potrošnji korišćenjem regresione analize, pri čemu se ipak uzima u obzir verovatnoća postojanja migranata. Proces se još uvek odvija u dve faze: prvo se procenjuje verovatnoća postojanja migranta u inostranstvu, a zatim se predviđena verovatnoća uključuje u regresiju potrošnje za sve posmatrane karakteristike. Rezultati ovog postupka (IV-procena) takođe potvrđuju da domaćinstva sa migrantima u inostranstvu troše više (Tabela D.3). Elastičnost potrošnje sa postojanjem migranta je 0.17, što znači da će za domaćinstva kod kojih postoji za 10 procenata veća predviđena verovatnoća da imaju migranta u inostranstvu biti procenjeno da imaju za oko 2 procenta veću potrošnju. Sve ovo ukazuje da bi trebalo da očekujemo potencijalno niže stope siromaštva, što i jeste slučaj.

4.21 **Stopa siromaštva podpopulacije sa migrantima ili sa licima koja dobijaju doznake je za 7 procentnih poena niža od stope siromaštva opšte populacije** (Tabela 4.4). Učestanost je za 13 procentnih poena niža u ruralnim oblastima, dok je u urbanim za 6 procentnih poena veća u domaćinstvima sa migrantima (Tabela D.2). Velika razlika u ruralnim oblastima u odnosu na urbane oblasti mogla bi da bude rezultat toga što siromašni u ruralnim oblastima dobijaju veće doznake od siromašnih u urbanim oblastima. Prosečna vrednost doznaka koje primaju ruralna domaćinstva je mnogo veća od vrednosti koju primaju urbana domaćinstva. Doznake koje se upućuju domaćinstvima u ruralnim oblastima su mnogo veće od doznaka koje se upućuju domaćinstvima u urbanim oblastima u svakoj petini, osim kod najsiromašnijih (Tabela 4.6, deo B). Upoređivanje stopa siromaštva kod uparenih uzoraka pokazuje da su stope siromaštva za 20 procentnih poena niže kod ruralnih domaćinstava sa migrantima i da se statistički ne razlikuju od urbanih domaćinstava sa migrantima (Tabela D.5).

4.22 **Konačno, doznake delimično objašnjavaju rastuću nejednakost među stanovništvom.** Generalno, vrednost primljenih doznaka od strane siromašnih domaćinstava je niža. U Tabeli 4.6 (deo B) pokazno je da u ruralnim oblastima najbogatija domaćinstva dobijaju značajno veće doznake od grupe najsiromašnijih. U urbanim oblastima su manje razlike, posebno između najniže četiri petine. Ovaj šablon može da objasni uočeno oštro povećanje u nejednakosti u ruralnim oblastima u poređenju sa urbanim oblastima. Ovo takođe može da ukazuje da bi siromaštvo moglo značajnije da bude redukovano ukoliko bi siromašni dobijali veće doznake.

4.23 Da zaključimo, u ovom poglavlju je naglašena slaba obuhvaćenost programom socijalne zaštite, ali i efiksano usmeravanje programa socijalne pomoći ka siromašnima. Ono pokazuje da skromna veličina programa znači da je njihov sveukupni uticaj na siromaštvo takođe bio skroman. Nasuprot tome, u poglavlju je pokazano da su međunarodne migracije i doznake od migranata imale veći domet i mnogo veći uticaj na materijalno stanje, mereno potrošnjom ili pokazateljima siromaštva.

POGLAVLJE 5. JAČANJE TEMELJA ZA PRAĆENJE SIROMAŠTVA I KREIRANJE POLITIKE NA OSNOVU DOKAZA

IBD je postavilo temelje za praćenje siromaštva na Kosovu. Međutim, ovako kako je planirano ono ima tri slabosti. Prvo, njegov nivo reprezentativnosti je nesiguran zato što u novije vreme nije održan pouzdan popis stanovništva koji bi bio iskorišćen kao referenca. Drugo, ono je neadekvatno za obezbeđivanje osnova za procenu i nadgledanje svih dimenzija materijalnog položaja i treće, nedostaje mu adekvatno kontrolno nadgledanje. U cilju povećanja kvaliteta i pouzdanosti istraživanja preporučeno je da se odmah izvrši popis, što je od ključne važnosti za bolje upravljanje ažuriranjem starog okvira, održavanje tradicije specijalizovanih modula, povećavanje veličine uzorka i investiranje u nadgledanje.

5.1 U ovom izveštaju je posmatrana evolucija siromaštva na Kosovu u prvoj polovini ove decenije. On je dokumentovani dokaz da je rast u ovom periodu bio nizak. Nakon kratke rasprave o preovladavajućem makroekonomskom okruženju u izveštaju je ispitivana evolucija materijalnog položaja stanovnika Kosova. Pri ovome se došlo do tri glavna zaključka. Prvo, dok neprihodna dimenzija materijalnog položaja generalno ima poželjne pokazatelje, merenje materijalnog položaja po osnovu prihoda (ili potrošnje) pokazuje stagnaciju. Posebno je prikazano da je rast potrošnje bio minimalan, a pozitivan rast je zabeležen uglavnom kod urbanog i najbogatije petine ruralnog stanovništva. Drugo, pored opšte rasprostranjenog i upornog siromaštva, veliki udeo stanovništva je ugrožen. Treće, šablon dobitaka i gubitaka vodi ka povećanju nejednakosti, ali i pored toga, sveukupna nejednakost na Kosovu se još uvek smatra niskom.

5.2 U izveštaju je takođe dokumentovan profil siromašnih pri čemu je utvrđeno da se najsiromašniji najčešće sreću u najvećim domaćinstvima, onima sa više starijih i zavisnih lica, domaćinstvima sa više nezaposlenih članova i u domaćinstvima koja žive u ruralnim oblastima. Konačno, u izveštaju su posmatrana dva mehanizma za zaštitu porodica od ekonomske uskraćenosti – programi socijalne zaštite i privatni transferi u vidu doznaka iz inostranstva. U izveštaju je utvrđeno da skromna veličina programa socijalne zaštite znači da ti programi imaju skroman uticaj na siromaštvo, dok su visina i domet doznaka iz inostranstva imali mnogo veći i pozitivniji uticaj na materijalni položaj stanovništva, posebno u seoskim oblastima.

5.3 Kada se radi o politici, izveštaj na osnovu dijagnoza u vezi šablona siromaštva i profila siromašnih dokazuje da će politika koja se fokusira na održivi visok i inkluzivni rast podizanja seoske produktivnosti i unapređenja znanja stanovništva, imati najveći i najtrajniji uticaj.

5.4 U centru ovih dokaza i zaključaka se naravno nalaze podaci IBD. IBD pruža solidnu osnovu za praćenje siromaštva na Kosovu. Ono ima elemente održivog istraživanja: to je ključno istraživanje ZSK, u potpunosti ga finansira vlada, ima posebno obezbeđeno osoblje (iako samo nekoliko njih) koje ima podršku tehničkog osoblja razvojnih partnera i uspešno se sprovodi svake godine od svog početka. Ukratko, IBD ima potencijal da bude temelj za praćenje i procenu politike. Ovakve procene mogu da budu važne za kreiranje politike zasnovane na osnovu dokaza. Međutim postoje oblaci koji se nadvijaju nad zaključcima ovih istraživanja i rezultatima svih mikro istraživanja na Kosovu. Konkretno, postoje tri slabosti.

5.5 Prvo, postoji fundamentalna nesigurnost u vezi sa reprezentativnošću uzoraka. Zbog toga što nije bilo pouzdanog popisa skoro četvrt veka – poslednji kompletan popis urađen je 1981. godine – ne postoji poznata referenca za stanovništvo na osnovu koje bi uzorak mogao da bude proveren. U prethodnih pet godina osoblje ZSK je ažuriralo 400 od originalnih 3400 popisnih oblasti iz popisa održanog 1981. godine, tako da se svake godine dobijaju nove informacije. Međutim nesigurnost i dalje postoji.

5.6 Drugo, ovako kako je dizajnirano IDB je neadekvatno za pružanje osnova za procenu i praćenje svih dimenzija pokazatelja siromaštva. Tokom istraživanja prikupljaju se detaljne informacije o potrošnji pri čemu su pitanja o neprihodnoj dimenziji siromaštva veoma retka i nedovoljna. Teško je pratiti čitav niz pokazatelja obrazovanja, zdravstva, usluga i stanovanja. Pored poteškoća u praćenju dostupnosti usluga i posebnih programa, postoje poteškoće procenjivanja koristi od posebnih programa zbog toga što ne postoje informacije o korisnicima i onima koji ne koriste te usluge. Osoblju ZSK treba odati priznanje zbog toga što su napravili module za konkretne teme u svakom krugu istraživanja. Jedan konkretan primer takvog modula je migracioni modul u istraživanju iz 2005. godine koji je korišćen za potrebe Poglavlja 4 ovog izveštaja. Međutim za module često nije bilo dovoljno sredstava tako da njihov sadržaj ponekad ne pruža dovoljno informacija i oni su retko povezani sa velikim pitanjima u vezi politike na Kosovu. Pored toga, dok je s jedne strane dobro što su uzorci stratifikovani po regionima, urbanim i etničkim oblastima, što u principu omogućava dobijanje statističkih podataka iz ovih slojeva, s druge strane, 2400 uzorkovanih domaćinstava svake godine može da bude nedovoljno. Za neke nivoe stratifikacije podataka poduzorci mogu da budu suviše mali da bi dali rezultate koji mogu precizno da budu praćeni.

5.7 Konačno, greške povezane sa nepostojanjem dovoljne količine uzoraka nisu zanemarljive. Glavne greške ove vrste mogu da se jave pri sprovođenju ankete, kao i pri administraciji podataka. Postoje dva ograničenja zbog kojih dolazi do ovakvih grešaka. Prvo, nadgledanje terenskog rada je dovedeno u pitanje zbog neadekvatnog nadgledanja. Da bi se shvatio obim problema treba reći da postoje smo tri ključna člana u službi za IBD i jedan supervizor u kancelariji u Prištini. Postoji četrdesetak ispitivača koji rade na IBD i drugim istraživanjima. Nedostatak osoblja, konstantno osipanje, neadekvatno finansiranje nadgledanja i bez sumnje nedostatak kontrole nad terenskim radom u srpskim oblastima zbog postojećih društvenih tenzija, utiču na kvalitet prikupljenih informacija. Drugo, nedostatak iskustva za upravljanje velikim i kompleksnim istraživanjem takođe dovodi u pitanje kvalitet. Sprovođenje kompleksnih istraživanja od početka pa do analize je relativno nova aktivnost ZSK kojom je on počeo da se bavi pre samo 5 godina. Prema tome treba očekivati da će u toku perioda učenja biti propusta u kvalitetu.

5.8 Kao lek za ove probleme, predloženo je šest preporuka.

- **Naravno, najvažnija i najkorisnija stvar bila bi sprovođenje popisa.** Dostupnost popisnih podataka uspostavila bi verodostojan okvir za buduća istraživanja i sa malo napora omogućila bi promenu bilo kakve predrasude koja možda postoji u postojećim istraživanjima. Ali trenutno, nije jasno kada će popis biti sproveden. U međuvremenu, postoji potreba da se nastavi sa poboljšanjem kvaliteta postojećih istraživanja. Dok se pripreme i određivanje konačnog datuma sprovođenja popisa nastavljaju, moglo bi da bude korisno uraditi sledeće:
- Napraviti master uzorak iz manjeg spiska popisnih oblasti, kao što je urađeno u Bosni i Hercegovini (vidi Tom II). Trenutno je ažuriranje master uzorka zakazano za početak 2007. godine. Korišćenjem satelitskih snimaka urađeno je oko 5000

novih popisnih oblasti od kojih će oko 1000 biti navedeno (broj domaćinstava biće procenjen posle obavljene posete).

- **Poboljšati upravljanje ažuriranjem postojećeg okvira.** Trenutno ne postoji jasna dokumentacija o tome kako je svake godine ažuriran spisak 400 izabranih popisnih oblasti ili kako su korišćene informacije i u kojoj fazi procesa. Osnivanje službe koja ima odgovarajuće osoblje za uzorkovanje/metodologiju može značajno da pomogne u ovim naporima.
- **Nastaviti tradiciju uvođenja posebnih modula, pri čemu bi oni morali da budu povezani sa procesom kreiranja politike.** Da bi se izgradilo vlasništvo i održala relevantnost, važno je da je proces izbora tema i sadržaja modula bude konsultativan. Pri tome bi određena ministarstva trebalo da budu uključena kao partneri.
- **Povećati veličinu uzorka.** Postojeći uzorak je suviše mali za praćenje pokazatelja materijalnog položaja i sprovođenje analiza o uticaju politike na niže nivoe razloženosti pokazatelja, kao što su statistički podaci za ruralne i urbane oblasti za svaki region. Nova veličina uzorka treba da uzme u obzir (a) troškovna ograničenja, (b) željenu grešku uzorkovanja i interval pouzdanosti i (c) ograničenja ljudskih resursa (anketa većeg obima zahteva odličan nadzor i koordinaciju u cilju smanjivanja greške usled nedovoljnog uzorkovanja). Generalno, prema pravilu palca, smanjivanje greške uzorkovanja je obrnuto proporcionalno kvadratu veličine uzorka. Na primer, da bi se smanjila greška uzorkovanja za 2 puta, potrebno je povećati veličinu uzorka za 4 puta. Iskustvo iz drugih anketa u regionu preporučuje udvostručavanje postojeće veličine uzorka na oko 4, 320-4, 800, ali je ipak potrebno opsežno razmatranje ovog pitanja.
- **Investirati u kontrolu.** Ovo će smanjiti greške zbog neobuhvaćenosti uzorkovanjem, unaprediti kvalitet istraživanja i ojačati kredibilitet rezultata istraživanja. Ovo će takode ojačati znanje nadzornog osoblja koje je potrebno za sprovođenje.
- **Zadržati postojeća pitanja o troškovima da bi se očuvala uporedivost tokom godina.** Kao što je prikazano u Tomu II ovog izveštaja, promene u izgledu upitnika ograničavaju uporedivost tokom vremena. Pridržavanje najnovijeg upitnika, zajedno sa slučajnim testiranjem različitih modula ili pitanja, pomoglo bi obezbeđivanju doslednih vremenskih trendova.

DODATAK A. TABELE I PODACI

Tabela A.1: Razlika u pretpostavkama i prilagodavanjima Svetske banke i MMF-a

	<u>Pretpostavka MMF-a</u>	<u>Pretpostavke SB</u>
<u>Demografija</u>		
Rast stanovništva	1.7%	0%
Veličina domaćinstva		Nema prilagodavanja
Veličina stanovništva		2 mil
Odnos urbano/ruralno	Nema prilagodavanja	65% seosko
<u>Ekonomski agregati</u>	Nabavka automobile, struja, hrana	Nema

Tabela A.2: Zbirne statistike glavnih skupina prema ciklusu ispitivanja

	Ciklus ispitivanja							
	I		II		III		IV	
	Srednje	sd	Srednje	Sd	Srednje	Sd	Srednje	Sd
Veličina domaćinstva	6.77	3.53	6.46	3.27	6.09	2.84	6.09	3.08
Veličina domaćinstva prilagođena ekvivalentu odraslog	6.49	2.41	6.26	2.31	6.00	2.03	5.97	2.16
Prosečna mesečna potrošnja domaćinstva (evra)								
Ukupna potrošnja domaćinstva	370.66	282.39	331.04	210.62	362.22	256.08	314.85	221.10
Ukupni troškovi domaćinstva	317.31	254.80	279.83	194.45	320.01	245.36	277.85	207.58
Potrošnja lično proizvedne ili dobijene hrane	53.35	86.32	51.21	75.94	42.21	68.73	37.00	70.10
Prosečni mesečni troškovi domaćinstva (evra)								
Ukupni troškovi domaćinstva	317.31	254.80	279.83	194.45	320.01	245.36	277.85	207.58
Troškovi na hranu (uključujući alkohol i duvan)	192.75	116.92	167.34	87.56	171.36	102.58	151.59	90.27
Neprehrambeni troškovi	124.57	176.61	112.49	131.72	148.65	172.00	126.26	138.50

Tabela A.3: Prosečna mesečna potrošnja domaćinstva na hranu, u evrima

	Ciklus ispitivanja							
	I		II		III		IV	
	Srednje	Sd	Srednje	Sd	Srednje	sd	Srednje	sd
Troškovi na hranu (uključujući alkohol i duvan)	192.75	116.92	167.34	87.56	171.36	102.58	151.59	90.27
Hleb i žitarice	36.47	25.88	35.02	25.42	32.65	22.62	27.02	20.84
Meso	34.27	34.73	26.67	20.16	27.51	23.28	24.83	20.27
Riba	1.45	5.66	1.45	3.02	2.13	7.82	1.65	3.26
Mleko, sir i jaja	23.42	24.72	17.33	17.81	18.31	17.57	15.89	15.47
Ulje i masti	10.33	8.37	8.41	6.58	8.31	5.41	7.62	5.80
Voće	9.38	12.04	8.95	8.85	11.04	12.54	9.10	8.97
Povrće	20.36	21.09	20.12	17.95	17.52	17.88	15.87	14.64
Slatko (šećer, džem, med, čokolada i poslastice)	11.51	9.91	10.52	8.36	11.48	9.76	9.85	8.28
Ostali prehrambeni proizvodi	9.00	8.07	9.34	10.30	9.56	9.60	7.64	6.35
Kafa, čaj i kakao	7.84	5.64	7.12	3.99	6.49	4.00	5.78	3.12
Bezalkoholna pića	9.13	12.91	9.05	9.28	10.06	10.38	8.40	8.24
Alkoholna pića	1.86	5.98	1.39	5.02	1.36	4.09	1.24	4.20
Duvan	17.73	21.24	11.96	14.88	14.95	17.33	16.69	21.69

Tabela A.4: Prosečni mesečni troškovi domaćinstva koji se ne odnose na hranu (Evri)

	Ciklus ispitivanja							
	I		II		III		IV	
	Srednje	Sd	Srednje	Sd	Srednje	Sd	Srednje	sd
Troškovi koje se ne odnose na hranu	124.57	176.61	112.49	131.72	148.65	172.00	126.26	138.50
Odeća i obuća	25.52	52.58	21.72	38.13	30.09	45.54	23.40	48.34
Stanovanje i povezane usluge	43.80	91.62	38.83	53.88	45.86	63.47	41.22	59.41
Zdravstvo	7.05	17.83	7.72	22.43	10.10	28.22	8.20	17.04
Transport i komunikacije	29.96	51.29	23.69	35.87	30.90	47.19	28.08	31.33
Rekreacija i kultura	4.39	17.88	3.22	22.85	5.65	32.16	3.13	14.24
Obrazovanje	3.00	16.56	7.87	35.58	9.50	29.81	7.57	28.71
Restorani i hoteli	2.57	13.73	3.72	29.85	4.24	14.45	3.64	17.45
Ostale robe i usluge	8.29	23.65	5.71	8.30	12.32	24.45	11.03	23.77

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisano sa originalnim težinskim faktorima.

Tabela A.5: Udeo prehrambenih i neprehrambenih troškova u ukupnim troškovima

	Ciklus ispitivanja			
	I	II	III	IV
Prehrambeni troškovi (uključ. alkohol i duvan)	60.75	59.80	53.55	54.56
Odeća i obuća	8.04	7.76	9.40	8.42
Smeštaj i povezane usluge	13.80	13.88	14.33	14.84
Zdravstvo	2.22	2.76	3.16	2.95
Transport i komunikacije	9.44	8.47	9.66	10.11
Rekreacija i kultura	1.38	1.15	1.77	1.13
Obrazovanje	0.95	2.81	2.97	2.72
Restorani i hoteli	0.81	1.33	1.32	1.31
Ostale robe i usluge	2.61	2.04	3.85	3.97

Tabela A.6: Udeo troškova za različite kategorije hrane u ukupnim troškovima za hranu

	Ciklus ispitivanja			
	I	II	III	IV
Hleb i žitarice	18.92	20.93	19.05	17.82
Meso	17.78	15.94	16.05	16.38
Riba	0.75	0.87	1.24	1.09
Mleko, sir i jaja	12.15	10.36	10.69	10.48
Ulje i masti	5.36	5.03	4.85	5.03
Voće	4.87	5.35	6.44	6.00
Povrće	10.56	12.02	10.22	10.47
Slatko (šećer, džem, med, čokolada i poslastice)	5.97	6.29	6.70	6.50
Ostali prehrambeni proizvodi	4.67	5.58	5.58	5.04
Kafa, čaj i kakao	4.07	4.25	3.79	3.81
Bezalkoholna pića	4.74	5.41	5.87	5.54
Alkoholna pića	0.96	0.83	0.79	0.82
Duvan	9.20	7.15	8.72	11.01

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisano sa originalnim težinskim faktorima.

Tabela A.7: Siromaštvo po glavi stanovnika prema lokaciji

Ciklus ispitivanja	<u>2002-03</u>	<u>2003-04</u>	<u>2004-05</u>	<u>2005-06</u>
<i>Originalni težinski faktori</i>				
Ukupno	37.7	43.7	34.8	45
Ruralno	34.4	44.2	37.2	49.2
Urbano	46.6	42.1	30.3	37.4
<i>Težinski faktori posle stratifikacije</i>				
Ukupno	38.7	43.5	34.8	45.1
Ruralno	34.4	44.2	37.2	49.2
Urbano	46.6	42.1	30.3	37.4

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela A.8: Kosovo: Procene MMF-a BDP po trenutnim cenama, 2004–10. (u milionima evra osim ako nije drugačije navedeno), podležu daljoj reviziji

	2004	2005	Prel. 2006	2007	Projekcije		2010
					2008	2009	
Potrošnja	2,699	2,735	2,840	2,821	2,811	2,748	2,714
Domaćinstva	1,921	1,998	2,107	2,185	2,229	2,259	2,291
Javna potrošnja	779	737	733	636	582	489	423
Vlada	376	337	347	359	401	386	383
Plate	184	195	204	204	204	200	196
Robe i usluge	192	143	143	155	197	186	187
Donatorski sektor 1/	403	400	386	276	180	103	40
Plate	333	340	330	232	150	85	33
Iseljenici	261	255	248	176	115	65	25
Lokalni zaposleni	72	85	83	55	35	19	7
Robe i usluge	70	60	56	45	30	18	7
Investicije	626	618	681	788	844	909	945
Donatorski sektor 1/	158	91	78	99	94	74	28
Vlada	169	151	99	142	204	259	270
Privatne investicije	300	376	504	547	546	576	646
Stanovanje	203	221	241	242	240	229	219
Ostalo	97	155	262	306	306	347	427
Neto izvoz roba i usluga	-1,112	-1,177	-1,283	-1,288	1,235	-1,175	1,092
Izvoz	212	196	233	255	314	365	411
Izvoz roba	79	66	90	113	162	201	230
Izvoz usluga	132	130	143	141	152	165	181
Uvoz	1,324	1,373	1,516	1,543	1,549	1,540	1,503
Donatorski uvoz	216	140	122	120	100	73	29
Ostale robe i usluge	216	140	122	120	100	73	29
Uvoz povezan sa humanitarnom pomoći	0	0	0	0	0	0	0
Ostali uvoz	1,108	1,233	1,394	1,423	1,449	1,467	1,474
<i>Od kojeg: privatni sektor potrošačkih dobara</i>	709	785	886	860	819	780	743
Privatna investiciona dobra	167	241	329	368	403	427	442
BDP	2,214	2,177	2,237	2,320	2,419	2,482	2,567
Radničke doznake (neto)	215	262	300	342	346	350	351
Prihod iz inostranstva (neto)	23	30	40	31	4	9	11
GNDI	2,451	2,469	2,577	2,693	2,770	2,841	2,929

Memorandum stavke:

Ukupna strana pomoć <i>Od čega: direktan</i>	565	491	465	376	275	177	68
doprinos za GNDI	204	198	181	128	93	64	36
Nepovratni prihod privatnog sektora	2,044	2,050	2,049	2,121	2,242	2,300	2,380
Potrošnja privatnog sektora u procentima nepovratnog prihoda	94	97	103	103	99	98	96
GNDI po glavi stanovnika (u eurima)	1,247	1,235	1,268	1,303	1,318	1,329	1,347

Procene i projekcije osoblja fonda iz septembra 2007. godine. 1/ Donatorski sektor uključuje UNMIK, KFOR i ostalu donatorsku potrošnju pod kišobranom tako zvanog "javnog investicionog programa" i potrošnja finansirana namenskim donatorskim grantovima (DDG). Ova prezentacija ne obuhvata plate osoblja KFOR-a, kao i potrošnju roba uvezenih direktno od strane KFOR-a.

Izvor: MMF, 2007.

Tabela A.9: Učestanost siromaštva, raskorak i ozbiljnost, korigovano za potrebe ankete

		Procene	Standardna greška	95% Interval pouzdanosti	
Učestanost siromaštva (p0)					
	2003/04	43.5%	2.0%	39.5%	47.4%
	2005/06	45.1%	1.7%	41.6%	48.5%
Rakorak siromaštva (p1)					
	2003/04	11.9%	0.7%	10.6%	13.2%
	2005/06	13.3%	0.7%	12.0%	14.6%
Ozbiljnost siromaštva (p2)					
	2003/04	4.6%	0.3%	4.0%	5.2%
	2005/06	5.7%	0.4%	5.0%	6.5%

Izvor: Procene osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

DODATAK B. PROFIL SIROMAŠTVA

Tabela B.1: Siromaštvo brojano po glavi po lokaciji i etničkim oblastima

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	38.7	43.5	34.8	45.1
Ruralno	34.4	44.2	37.2	49.2
Urbano	46.6	42.1	30.3	37.4
Đakovica	41.1	48.9	34.8	45.3
Gnjilane	35.9	32.5	20.7	23.5
Kos. Mitrovica	50.2	59	51.2	69.7
Peć	43.8	37.8	31.8	40.1
Prizren	41.5	48.3	41.6	40.5
Priština	26.3	34.3	29	40.6
Uroševac	55.5	49.8	38.2	54.4
Albanske oblasti	38.7	43.7	34.8	43
Srpske oblasti	34.1	39.4	33.3	80.5

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela B.2: Doprinos siromaštvu po lokaciji

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ruralno	57.8	66.1	69.5	70.9
Urbano	42.2	33.9	30.5	29.1
Ukupno	100	100	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela B.3: Doprinos siromaštvu po regionima

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Đakovica	9.9	11.5	11	12.8
Gnjilane	7.8	7.9	7.8	5.6
Kosovska Mitrovica	20.1	22.7	20.8	22.6
Peć	11.5	9.6	10.2	10.2
Prizren	14.8	15.3	18.6	15.8
Priština	23.1	22.5	21.8	19.8
Uroševac	12.7	10.5	9.8	13.3
Ukupno	100	100	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela B.4: Doprinos siromaštvu po etničkim oblastima

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Albanska	94.4	96.4	95.9	90.2
Srpska	5.6	3.6	4.1	9.8

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela B.5: Siromaštvo brojano po glavi po kategoriji veličine domaćinstva

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
1 do 3	31.6	30.7	29.3	40.4
4 do 6	35.4	36.5	32	41.4
7 do 9	41.7	49.5	36	48.5
10 do 12	45.2	51.2	42.6	48.3
13 i više	36.2	45.5	34.7	48

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD

Tabela B.6: Siromaštvo brojano po etničkoj pripadnosti glave domaćinstva

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Albanci	38.4	43.6	32.1	42.5
Srbi	30	34.7	34.3	81.8
Ostali	58.7	54.3	67	51.8

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD

Tabela B.7: Siromaštvo brojano po polu glave domaćinstva

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Muškarci	37.8	43.3	34.2	44.8
Žene	54.2	46.8	44.9	49

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD

Tabela B.8: Udeo starijih u domaćinstvu i siromaštvo

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Bez starijih	36.4	42.5	35	45.8
1-25%	44.2	46.5	35.1	42.5
26-50%	35.8	41.9	28.1	46.8
51%	59.5	44	42.3	62.3

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela B.9: Stopa zavisnosti i siromaštvo brojano po glavi

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Samo izdržavana lica	51.9	40.5	27.3	65
Stopa zavisnosti ≤1	36.4	44.1	33.9	43.1
Stopa zavisnosti >1	46.4	41.4	37.6	51.5

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela B.10: Obrazovanje glave domaćinstva i siromaštvo brojano po glavi

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Bez škole, ne zna da čita/piše	43.2	55.5	45.2	52.2
Bez škole, ali zna da čita/piše	49.9	55.1	42.1	56.5
Nezavršena osnovna škola	43.3	48.2	45.2	60.8
Osnovna škola	43.6	49.1	41	51.4
Srednja škola	34.9	39.8	33.2	40.5
Stručna škola	27.4	30	15.3	31.5
Fakultet ili više	25.9	25.5	12.7	19.5

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela B.11: Glavna aktivnost glave domaćinstva i siromaštvo brojano po glavi

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Poslodavac	37.3	37.2	19.2	18.4
Zaposlen sa platom	29.7	38.6	25.5	35.8
Farmer	39.1	40.9	35.9	42.6
Nadničar	48.2	50	48.5	60.8
Ostali samozaposleni	36	35.4	18.1	29.6
Penzionisani/hendikepirani	42.8	44.8	35.4	47.5
Nezaposleni	45	51.4	48.9	58.6
Domaćini	55.6	22.7	53.3	53.6
Ostali	20.2	56.8	43.1	58.6

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela B.12: Sektor u kojem je zaposlen nosilac domaćinstva i siromaštvo brojano po glavi

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Samozaposlen, poljoprivreda	39.1	40.9	35.9	42.6
Samozaposlen rudarstvo/građevinarstvo	45.7	45.7	49.2	51.9
Samozaposlen, trgovina	55.1	43.7	25.2	37.5
Samozaposlen, ostalo	35.2	42.1	20.5	41.3
Zarađuje platu, profesionalac	21.8	30.1	15.2	27.5
Zarađuje platu, industrija	37.6	45.1	34.9	42.3
Zarađuje platu, ostali	31.4	41.8	30.1	36.6
Nezaposleni	45	51.4	48.9	58.6
Neaktivni	42.8	44.8	37.4	48.5

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD

Tabela B.13: Zakup zemlje i siromaštvo u ruralnim oblastima

	2002/03	2005/06
Bez zemlje	43.1	64
Poseduju zemlju	33.5	47.8

Tabela B.14: Vlasništvo nad stočnim fondom i siromaštvo u ruralnim oblastima

	2002/03	2005/06
Bez stočnog fonda	38.2	55.6
Barem 1	27.9	49.4
Više od 1	37.3	43.9

Tabela B.15: Vlasništvo nad mehanizacijom (traktor ili prikolica) i siromaštvo u ruralnim oblastima

	2002/03	2005/06
Bez opreme	35.5	55.8
Barem 1 značajnija mašina	32.6	37

Napomena: Ponderisano prema individualnim nivoima težinskih faktora. Samo u toku polovine ispitnog ciklusa III bilo je posmatrano vlasništvo nad zemljom, pa je prema tome to ovde isključeno. Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela B.16: Zaposlenost i obrazovanje, 2002/03. Da li je verovatnije da su dobro obrazovani ljudi zaposleni?

	Nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	Srednja škola	Stručna škola	Tercijarno obrazovanje
Poslodavac	0	0.5	1.6	3.5	3.4
Zaposleni sa platom	2.4	8	29.5	65.6	74.5
Samoizdržavajući poljoprivrednik	3.8	6.3	5.2	1.2	0.2
Nadničar	1.4	5.5	6.3	1.9	1.5
Nezaposlen	10.5	28	40.4	13.2	13.8
Nosilac domaćinstva	59.3	43.8	8.9	3.9	0.8
Ostalo	22.6	8	8.1	10.7	5.8
Ukupno	100	100	100	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisani podaci za lica starosti 15-64 godina. Ostalo obuhvata ostale samozaposlene, neplaćene porodične radnike i penzionisane i hendikepirane. Đaci nisu obuhvaćeni.

Table B.17: Nezaposlenost i obrazovanje, 2002/03. Da li je veća verovatnoća da su nezaposleni slabije obrazovani?

	Zaposleni	Nezaposleni
Nezavršena osnovna škola	2.5	3.9
Osnovna škola	26.9	39.4
Srednja škola	53	53.2
Stručna obuka	7.8	1.6
Tercijarno obrazovanje	9.9	1.9
Ukupno	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisani podaci za lica starosti 15-64 godina. Domaćice, neplaćeni porodični radnici i đaci nisu obuhvaćeni.

Tabela B.18: Zaposlenost i obrazovanje, 2003/04. Da li je verovatnije da su dobro obrazovani ljudi zaposleni?

	Nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	Srednja škola	Stručna škola	Tercijarno obrazovanje
Poslodavac	0.4	0.5	1.4	1.8	0.9
Zaposleni sa platom	2.6	6.5	28.8	68.2	72.3
Samoizdržavajući poljoprivrednik	5.4	6.9	5.5	3.4	0
Nadničar	0.6	3.2	5.4	0.8	1.1
Nezaposlen	19.4	35.7	43.5	15.7	18.1
Nosilac domaćinstva	51.8	41.7	6.5	3.2	0.8
Ostalo	19.8	5.5	8.9	6.9	6.8
Ukupno	100	100	100	100	100

Izvor: IBD 2003/04. Ponderisani podaci za lica starosti 15-64 godina

Table B.19: Nezaposlenost i obrazovanje, 2003/04. Da li je veća verovatnoća da su nezaposleni slabije obrazovani?

	Zaposleni	Nezaposleni
Nezavršena osnovna škola	3	5.4
Osnovna škola	23.9	42.2
Srednja škola	55.4	48.8
Stručna obuka	8.1	1.5
Tercijarno obrazovanje	9.6	2.1
Ukupno	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisani podaci za lica starosti 15-64 godina. Domaćice, neplaćeni porodični radnici i đaci nisu obuhvaćeni.

Tabela B.20: Zaposlenost i obrazovanje, 2004/05. Da li je verovatnije da su dobro obrazovani ljudi zaposleni?

	Nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	Srednja škola	Stručna škola	Tercijarno obrazovanje
Poslodavac	1	0.2	1.6	0.9	1.2
Zaposleni sa platom	2.5	5.3	29.1	67.2	75.6
Samoizdržavajući poljoprivrednik	4.3	7.5	6.9	1.5	1.7
Nadničar	1.6	5.6	5.1	1.1	1.4
Nezaposlen	17.8	33	39.9	17.1	13.5
Nosilac domaćinstva	57.1	42.2	7.7	2.8	0.5
Ostalo	15.7	6.2	9.8	9.3	6
Ukupno	100	100	100	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisani podaci za lica starosti 15-64 godina.

Table B. 21: Nezaposlenost i obrazovanje, 2004/05. Da li je veća verovatnoća da su nezaposleni slabije obrazovani?

	Zaposleni	Nezaposleni
Nezavršena osnovna škola	3.7	6.6
Osnovna škola	23.9	41.6
Srednja škola	52.9	47.7
Stručna obuka	8.4	2.1
Tercijarno obrazovanje	11.2	2
Ukupno	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisani podaci za lica starosti 15-64 godina. Domaćice, neplaćeni porodični radnici i đaci nisu obuhvaćeni.

Tabela B.22: Zaposlenost i obrazovanje, 2005/06. Da li je verovatnije da su dobro obrazovani ljudi zaposleni?

	Nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	Srednja škola	Stručna škola	Tercijarno obrazovanje
Poslodavac	0.3	0.1	1.4	1.1	3.6
Zaposleni sa platom	3	6.2	27.7	70.6	69
Samoizdržavajući poljoprivrednik	3.6	7	5.6	2.4	1.1
Nadničar	1.8	3.9	4.3	1.6	1.3
Nezaposlen	16.9	32.1	41.1	15.1	16.6
Nosilac domaćinstva	55.2	43.8	10.3	2.6	1
Ostalo	19.2	6.8	9.7	6.6	7.3
Ukupno	100	100	100	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisani podaci za lica starosti 15-64 godina.

Table B. 23: Nezaposlenost i obrazovanje, 2005/06. Da li je veća verovatnoća da su nezaposleni slabije obrazovani?

	Zaposleni	Nezaposleni
Nezavršena osnovna škola	3.3	5.4
Osnovna škola	23.8	39.3
Srednja škola	56.4	52
Stručna obuka	7.1	1.4
Tercijarno obrazovanje	9.4	1.9
Ukupno	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisani podaci za lica starosti 15-64 godina. Domaćice, neplaćeni porodični radnici i đaci nisu obuhvaćeni.

Tabela B.24: Siromaštvo i nezaposlenost

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Stopa siromaštva nezaposlenih	40.8	50.6	40.8	49.5
Stopa siromaštva zaposlenih	32.2	31.9	25.9	34.7
% siromašnih nezaposlenih	52.7	63	59	58.6
% nesiromašnih nezaposlenih	43.5	43.8	42.1	43.3

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Upitnik ne sadrži informacije o neaktivnosti pa zbog toga stope nezaposlenosti ne mogu da budu izračunate.

Tabela B.25: Bruto stope upisa za osnovne škole

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	100.9	92.4	90.6	93
Siromašnih	100.3	92.8	85.6	92.5
Muških	101.1	92.5	90.4	93.1
Ženskih	100.6	92.4	91	92.9
Najsiromašnija petina	98.3	92.3	82.7	91.3
Petina 2	100.8	92.7	90.8	95.2
Petina 3	101.5	93.5	93.7	91.5
Petina 4	103.4	93.7	94.4	94.8
Najbogatija petina	100.6	89.6	93.2	92.1

Tabela B.26: Neto stope upisa za osnovne škole

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	92.2	87.7	85	87.7
Siromašnih	90.1	87.2	78.8	85.9
Muških	92.8	88.9	85.6	88.4
Ženskih	91.6	86.6	84.4	87
Najsiromašnija petina	86.4	84.6	75.4	83.3
Petina 2	92.7	89.5	84.8	89.5
Petina 3	91.7	87.4	85.3	84.5
Petina 4	94.1	89	88.9	90.1
Najbogatija petina	96.7	87.6	92.5	91.5

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Bruto stope upisa = Ukupno upisanih učenika/dece u starosnoj grupi. Neto stope upisa = Ukupno upisanih đaka starosti 6-14/dece u toj starosnoj grupi. U upitniku iz 2002/03, postavljeno je pitanje o upisu dece starije od sedam godina. U kasnijim istraživanjima ovo je promenjeno na decu od 6 godina starosti. Korišćene starosne grupe su: osnovna škola 7-14 u 2002/03, osnovna škola 6-15 sa početkom 2003/04; srednja škola 16-18; visoka škola 20-24.

Tabela B.27: Neto stopa upisa za srednje škole

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	73.1	70.9	66.4	74
Siromašnih	68.3	65.1	58.3	72
Muških	75.6	72.6	69.6	81.2
Ženskih	70	69.2	62.9	66.4
Najsiromašnija petina	65.3	62.8	54.6	67.3
Petina 2	71.4	64.7	65.2	78.1
Petina 3	81.5	74.5	65.1	71.3
Petina 4	69.3	77.1	73	72.4
Najbogatija petina	76.5	80.9	80.5	81

Tabela B.28: Neto stopa upisa za visoko obrazovanje

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	16.7	15.3	14.6	17.7
Siromašnih	12.2	9.3	9.3	13.8
Muških	20.4	14.6	17.3	19.9
Ženskih	13	15.9	12.2	15.2
Najsiromašnija petina	8.9	7.6	8.8	12.9
Petina 2	15.2	9.6	10.8	12.6
Petina 3	18.5	15.1	14.7	15
Petina 4	20.6	17	12.7	18.3
Najbogatija petina	18.2	26.5	24.3	27.4

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ovo su samo približne neto stope upisa pošto pretpostavljamo da su oni koji su izjavili da su studenti starosti između 16-19 godina. Ovo su samo približne neto stope upisa pošto pretpostavljamo da su oni koji su izjavili da su studenti starosti između 20-24 godine i da pohađaju fakultet. Presek prema tipu škole (stručne nasuprot srednjim školama) nije rađen u istraživanju. Korišćene starosne grupe su: osnovna škola 7-14 u 2002/03, osnovna škola 6-15 sa početkom u 2003/04; srednja škola 16-18; visoka škola 20-24.

Tabela B.29: Pristup električnoj energiji: Procenat ljudi koji žive u smeštaju sa električnom energijom

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	99.2	98.2	98.3	97.9
Siromašnih	98.9	97.8	97.2	97.5
Muških	99.2	99.1	99.5	99.4
Ženskih	99.1	97.7	97.7	97.1
Najsiromašnija petina	99.1	95.9	95.8	96.8
Petina 2	98.8	99.6	99	98.1
Petina 3	99.4	97.4	98.4	98.5
Petina 4	99.8	99.8	99.1	96.6
Najbogatija petina	98.7	98.2	99.4	99.4

Tabela B.30: Centralno grejanje: Procenat ljudi koji žive u smeštaju sa centralnim grejanjem?

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	0.6	6.6	4.5	5.6
Siromašnih	0.4	2.7	1.9	4.7
Muških	0.6	16.1	8.8	8.7
Ženskih	0.6	1.5	2.2	3.9
Najsiromašnija petina	0.4	2.8	2.4	7.1
Petina 2	0.3	2.3	1.1	2.9
Petina 3	0.6	6.1	3.5	2.1
Petina 4	0.7	8	6.1	6.3
Najbogatija petina	1	13.7	9.2	9.5

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Pitanja o smeštaju nisu ista za 2002/03 i u kasnijim istraživanjima. Broj kategorija se smanjio sa više od 20 na 9.

Tabela B.31: Pristup sigurnom smeštaju: Procenat ljudi koji žive u objektima sa zidovima od cigle, blokova ili cementa?

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	90.7	95.8	94	95.1
Siromašnih	87.8	95	94.4	94.9
Muških	92.6	95.6	96.9	96.5
Ženskih	89.7	95.9	92.4	94.3
Najsiromašnija petina	84.5	92.7	93.5	93.2
Petina 2	91.1	96.9	96.5	96.2
Petina 3	90.9	96.2	94.9	96.3
Petina 4	91.8	97.9	90.4	93
Najbogatija petina	95.2	95.1	94.5	96.6

Table B.32: Pristup vodi: procenat ljudi koji žive u objektima sa tekućom vodom?

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	63.9	73.6	80.3	83.9
Siromašnih	64.7	63.6	68.3	75.5
Muških	93.7	95.2	96.2	95.2
Ženskih	47.8	62	71.8	77.8
Najsiromašnija petina	63.7	61.5	64.6	69.7
Petina 2	63.3	64.7	75.5	77.7
Petina 3	58	72.9	82.7	87.5
Petina 4	66.5	82	86.6	88.2
Najbogatija petina	67.7	86.9	92.1	96.3

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Pitanja o smeštaju nisu ista za 2002/03 i u kasnijim istaživanjima. Broj kategorija se smanjio sa više od 20 na 9.

Tabela B.33: Stope ruralnog siromaštva brojano po glavi i doprinosi siromaštvu

	Stopa siromaštva brojana po glavi				Doprinosi siromaštvu			
	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Đakovica	43.5	53.7	41.3	46.8	11.5	12.7	11.4	10.7
Gnjilane	36.5	35	21.2	27.2	8.9	7.9	8.8	6
K.Mitrovica	55.2	62	49.7	73.3	23.5	24.8	18.4	24.9
Peć	37.1	34.4	34.9	47.5	11.8	9.5	11	11.4
Prizren	33.5	44.3	45	40.9	13.6	14.8	18.5	15.1
Priština	17.3	36.4	34.6	45.4	17.4	22.1	22.7	19
Uroševac	54.5	44.8	38.1	59.7	13.2	8.2	9.1	12.8

Tabela B.34: Ruralna etnička raspodela: siromaštvo brojano po glavi i doprinosi

	Brojano po glavi				Doprinosi			
	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Albanci	34.3	44.2	37.5	46.7	92.6	95	95.3	88.7
Srbi	32	44.6	32.6	83.8	7.4	5	4.7	11.3

Tabela B.35: Nivoi obrazovanja u ruralnim oblastima, postignuto obrazovanje

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ne zna da čita/piše	6.4	6.4	6.3	5.3
Bez obrazovanja ali zna da čita i piše	2.7	3.2	3.9	2.6
Pohađa osnovnu školu	20.4	23.1	22.7	23.8
Nezavršena osnovna škola	4.6	3.2	4.5	5.3
Osnovna škola	36.9	36.6	35.8	34.4
Srednja škola	25.4	24.5	23.1	25.4
Stručna škola	1.6	1.8	2.1	1.4
Visoka škola	2	1.4	1.6	1.7

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ponderisani podaci se odnose na pojedince starosti od 10 godina i više.

Tabela B.36: Dostupnost električne energije na selu: Procenat ljudi koji žive u objektima sa električnom energijom?

Selo	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	99.1	97.7	97.7	97.1
Siromašni	98.8	97.5	96.4	97.1
Najsiromašnija petina	98.9	95.3	93.9	95.9
Petina 2	98.7	99.4	99.1	98.2
Petina 3	99.4	96.3	97.9	97.9
Petina 4	99.9	100	98.6	94.9
Najbogatija petina	98.6	97.3	99.1	98.9

Table B.37: Dostupnost sigurnog smeštaja u selu: Procenat ljudi koji žive u objektima sa zidovima od cigala, blokova ili cementa?

Ruralno	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	89.7	95.9	92.4	94.3
Siromašni	86.5	95.4	93.4	94.1
Najsiromašnija petina	83.4	94.4	92.2	93
Petina 2	89.8	96.2	95.8	95
Petina 3	89.5	95.8	92.9	95.7
Petina 4	90.4	98.9	87.2	92.6
Najbogatija petina	94.4	93.8	93.5	95.2

Tabela B.38: Centralno grejanje na selu: Procenat ljudi koji žive u objektima sa centralnim grejanjem?

Selo	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	0.6	1.5	2.2	3.9
Siromašni	0.3	0.4	1.7	4.2
Najsiromašnija petina	0.1	1	2.8	6.9
Petina 2	0.6	0.2	0.2	2.1
Petina 3	0.5	1.4	2.5	1.4
Petina 4	0.6	0.4	2.1	4.3
Najbogatija petina	1.2	4.8	3.5	5.2

Tabela B.39: Dostupnost vode na selu: Procenat ljudi koji žive u objektima sa tekućom vodom u kući?

Selo	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	47.8	62	71.8	77.8
Siromašni	43.1	49.4	58.1	69.4
Najsiromašnija petina	44.5	43.9	53.3	61
Petina 2	37.9	54.1	67.1	73.6
Petina 3	38.8	61.7	74	83
Petina 4	58.9	73.5	80.1	82.6
Najbogatija petina	54.5	78.4	87.6	93.5

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Pitanja o smeštaju nisu ista za 2002/03 i u kasnijim istraživanjima. Broj kategorija se smanjio sa više od 20 na 9.

Tabela B.40: Nezaposlenost na selu: procenat pojedinaca koji su izjavili da su nezaposleni

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno na selu	25.3	31.4	28	29
Siromašnih na selu	27.6	35.3	32.2	31.5
Najsiromašnija petina	28.9	38.6	34.5	35.2
Petina 2	26.5	33.2	29.1	30.4
Petina 3	25.2	27.3	30.5	28.4
Petina 4	25.4	30.6	24.4	26
Najbogatija petina	21.9	27.3	20.9	23.9

Tabela B.41: Bruto stope upisa na selu za osnovnu školu

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	99.7	92.5	90.4	93.1
Siromašnih	97.3	92.9	84.2	92.4
Muških	99.6	92.9	89.2	92.9
Ženskih	99.7	92.1	91.7	93.3
Najsiromašnija petina	94.8	91.8	80.9	92.1
Petina 2	97.5	93.3	89.5	94.6
Petina 3	101.7	92.6	93.8	89.6
Petina 4	102.6	93.3	95.4	95.1
Najbogatija petina	101.4	91.3	95.3	94.6

Izvor: IBD 2002-05 Izmereni podaci za pojedince starosti od 15-64 godine. Nema informacija o neaktivnosti, pa prema tome stopa nezaposlenosti ne može da se izračuna. Bruto stopa upis = ukupno upisanih studenata /dece u starosnoj grupi. U upitniku za 2002/03, postavljena su pitanja o upisu dece starosti preko 7 godina. U kasnijim istraživanjima ovo je promenjeno na decu starosti od 6 godina. Korišćene su starosne grupe: osnovna škola 7-14 u 2002/03, osnovna škola 6-15 sa početkom od 2003/04; srednja škola 16-18; visoka škola 20-24.

Tabela B.42: Neto stope upisa na selu za osnovnu školu

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	92.7	88.3	85.4	88.3
Siromašnih	89.8	88.2	78.3	86.4
Muških	93.6	90.1	85.8	88.7
Ženskih	91.7	86.3	84.9	87.8
Najsiromašnija petina	85.7	83.9	74.2	84.3
Petina 2	92.1	91.3	84.7	89.8
Petina 3	91.6	87	85	82.5
Petina 4	97.7	90.8	92.6	93.5
Najbogatija petina	96.2	87.4	93.5	92.8

Tabela B.43: Ruralne neto stope upisa za srednju školu

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	69.9	65.3	61.5	70.6
Siromašnih	63.2	58.1	53.4	70.2
Muških	75.4	68	66.9	80.5
Ženskih	63.7	62.6	55.4	60.5
Najsiromašnija petina	59.5	54.9	47.3	65.4
Petina 2	66.6	59.1	62.8	78.6
Petina 3	77.4	67.7	57.2	60.5
Petina 4	66.3	72.7	72.4	69.4
Najbogatija petina	76.8	80	75.4	78.4

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Neto stopa upisa = Ukupno upisanih učenika starosti 6-14 u toj starosnoj grupi. U upitniku za 2002/03, postavljena su pitanja o upisu dece starosti preko 7 godina. U kasnijim istraživanjima ovo je promenjeno na decu starosti od 6 godina. Korišćene su starosne grupe: osnovna škola 7-14 u 2002/03, osnovna škola 6-15 sa početkom od 2003/04; srednja škola 16-18; visoka škola 20-24. Presek prema tipu škole (stručne nasuprot srednjih škola) je rađen u istraživanju.

Tabela B.44: Neto stope upisa na selu za visoko obrazovanje

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	14.2	11.3	10.8	14.5
Siromašnih	8.1	8	7.8	14
Muških	19.4	10.9	14.6	16
Ženskih	9	11.7	7.5	12.7
Najsiromašnija petina	7	4.9	6.6	14.1
Petina 2	9.1	10.1	8.7	12.9
Petina 3	16	14.4	9.6	10
Petina 4	17.3	11.5	7.5	12.3
Najbogatija petina	16.9	16.1	23.3	24.2

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ovo su samo približne neto stope upisa pošto smo pretpostavili da oni koji su izjavili da su studenti starosti imaju između 20-24 godine i pohađaju fakultet.

Tabela B.45: Ugrožena grupa iznad granice siromaštva i mesečna potrošnja ispod 53.7 evra po cenama iz 2002. godine, u procentima pojedinaca

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	18	19.4	18.7	17.5
Urbano	35.5	30.2	36.8	34.3
Ruralno	64.5	69.8	63.2	65.7
Đakovica	11.3	11.5	14.6	14.8
Gnjilane	9.2	10.5	6.9	11.2
Kosovska Mitrovica	15	14.9	10.2	12.1
Peć	4.7	9.8	11.3	9
Prizren	14.5	15.1	19.8	22
Priština	36.5	27.6	29.7	19.7
Uroševac	8.9	10.6	7.5	11.1
Etničke albanske oblasti	93.7	98.1	95.1	97
Etničke srpske oblasti	6.3	1.9	4.9	3
Nezaposleno, % stanovništva	25.4	28.4	28.2	28.1
Ne zna da čita/piše	7.1	6.8	4.8	5.6
Bez obrazovanja ali zna da čita/piše	2.4	2.9	2.9	1.4
Pohađa osnovnu školu	15.2	15.3	15.1	16
Nezavršena osnovna škola	3.2	3.7	4.7	4.7
Osnovna škola	37.1	36.2	39.1	35.7
Srednja škola	30.8	30.9	29.3	32.3
Stručna škola	1.7	2.4	1.9	2.1
Visoka škola	2.6	1.9	2.2	2.2
Ukupno	100	100	100	100
Stopa upisa u srednje obrazovanje	79.9	74.6	67.1	78.6
Stopa upisa muškaraca u srednje škole	84.9	75.4	73.1	89.1
Stopa upisa žena u srednje škole	72.1	73.6	60.1	69.2
Stopa upisa u visoke škole	16.2	16.3	16.8	14.3
Stopa upisa muškaraca u visoke škole	17.8	17.1	16.5	17.7
Stopa upisa žena u visoke škole	14.6	15.6	16.9	10.7

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Gornja granica ugroženosti je procenjena kao 25% veća od granice apsolutnog siromaštva. Etničke oblasti su definisane u planu istraživanja. Stopa nezaposlenosti ne može da se izračuna zbog nedostatka podataka o neaktivnosti, pa prema tome podaci predstavljaju samo procenat stanovništva koje je izjavilo da je nezaposleno. Ovo su samo približne neto stope upisa pošto smo pretpostavili da su oni koji su izjavili da su učenici starosti između 16-18 godina i da pohađaju srednju školu, a da oni starosti između 20-24 godine pohađaju fakultet.

Tabela B.46: Ugrožene grupe nabrojane ispod granice siromaštva i mesečne potrošnje iznad 32.3 evra po cenama iz 2002

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Ukupno	17.5	21.4	18.4	21.5
Distribucija prema tipu naselja				
Urbano	44.8	28.4	26.6	27.9
Ruralno	55.2	71.6	73.4	72.1
Ukupno	100	100	100	100
Distribucija prema regionu				
Đakovica	11.6	15	11.2	14
Gnjilane	9.8	7.3	9.4	7.4
Kosovska Mitrovica	17.1	24.1	16.9	17.4
Peć	8.6	6.8	9.7	9.3
Prizren	15.4	14.3	20.9	20.2
Priština	28.2	23.6	22.2	19.1
Uroševac	9.2	8.8	9.7	12.5
Ukupno	100	100	100	100
Distribucija prema etničkoj oblasti				
Etničke albanske oblasti	95.8	96	93.8	93.5
Etničke srpske oblasti	4.2	4	6.2	6.5
Ukupno	100	100	100	100
Stopa nezaposlenosti	26.5	35.2	30.2	28.6
Ne zna da čita/piše	6	6.5	7.2	5.2
Distribucija prema obrazovanju				
Bez obrazovanja alizna da čita/piše	3.4	4	5.4	2.7
Pohađa osnovnu školu	15	17	15.8	18.3
Nezavršena osnovna škola	4.4	3	4.9	5.9
Osnovna škola	36.6	39	38.2	38.1
Srednja škola	29.6	27.1	25.7	26.8
Stručna škola	2.7	2	1.8	1.8
Visoka škola	2.2	1.3	1	1.3
Ukupno	100	100	100	100
Stope upisa				
Stopa upisa u srednje škole	72.7	64.6	58.6	77.9
Stopa upisa muškaraca u srednje škole	77.4	62.1	57.8	91.9
Stopa upisa žena u srednje škole	68.2	66.8	60.2	65
Stopa upisa u visoke škole	16.2	10.5	8.7	16
Stopa upisa muškaraca u visoke škole	20.3	12.6	12.1	17.6
Stopa upisa žena u visoke škole	12.1	8.7	5.8	14.5

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Donja granica za ranjivost je procenjena kao 25% niža od granice apsolutnog siromaštva. Etničke oblasti su definisane u

dizajnu istraživanja. Stopa nezaposlenosti ne može biti izračunata zbog nedostatka podataka o neaktivnosti, pa prema tome brojke su samo procenat stanovništva koje je izjavilo da je nezaposleno. Približne neto stope upisa, samo pod pretpostavkom da su oni koji su izjavili da su studenti starosti između 16-18 i da pohađaju srednju školu i oni starosti 20-24 i pohađaju fakultet.

Tabela B.47: Unutrašnji migranti i njihovo odredište (u procentima od svih pojedinaca)

	<i>Procenjeni udeo stanovništva</i>	<i>Udeo stanovništva rođen van opštine</i>	<i>Raspodela siromašnih sa članovima rođenim van opštine</i>
Đakovica	12.7	1.4	1.5
Dečani	1.8	0.4	0
Đakovica	5.3	0.6	1.2
Orahovac	5.5	0.4	0.3
Gnjilane	10.7	11.5	3.9
Gnjilane	4.9	6.2	2.4
Kos. Kamenica	2.6	1.1	0.3
Vitina	3.3	4.2	1.3
Kos. Mitrovica	14.6	22.3	33.4
Kos. Mitrovica	3.6	8.5	10.7
Leposavić	0.1	0	0
Srbica	4.7	5.7	9.4
Vučitrn	5.9	8	13
Zubin Potok	0.3	0	0
Zvečan	0.1	0.1	0.3
Peć	11.5	17.8	13
Istok	2.6	1.5	1.3
Klina	3	7.7	2.1
Peć	5.9	8.6	9.6
Prizren	17.5	18.9	25.4
Dragaš	0.9	0.3	0.6
Prizren	11.3	16.5	21.5
Suva reka	2.3	1.2	1.7
Mališevo	2.9	0.9	1.6
Priština	21.9	17	7.2
Glogovac	2.8	0	0
Kosovo polje	1.6	0.5	0.2
Lipljan	3.6	2	0.8
Novo Brdo	0.3	0	0
Obilić	1.2	0.3	0
Podujevo	5.3	0.1	0
Priština	7.1	14.1	6.2
Uroševac	11	11	15.6
Kaćanik	2.2	0.3	0.1
Štimlje	2	0	0
Štrpce	1.1	4.2	9
Uroševac	5.6	6.5	6.4
Ukupno	100	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Unutrašnji migranti su definisani kao oni koji nisu rođeni u opštini u kojoj trenutno žive. Bez informacija o vremenu migracije.

Tabela B.48: Indeksi nejednakosti za 2002-2006

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Procentna stopa p90/p10	3.84	3.33	3.76	3.96
p75/p25	2	1.89	1.97	1.97
Opšta entropija, GE(-1)	0.17	0.14	0.17	0.18
GE(0)	0.15	0.12	0.15	0.15
GE(1)	0.16	0.13	0.16	0.16
GE(2)	0.19	0.16	0.21	0.2
Gini koeficijent	0.3	0.27	0.3	0.3
Atkinson A(0,5)	0.07	0.06	0.07	0.07
A(1)	0.16	0.13	0.16	0.16
A(2)	0.26	0.22	0.25	0.27

Tabela B.49: Korelacije potrošnje po godinama

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Demografske i karakteristike glave domaćinstva				
Starost nosioca domaćinstva	0.001 [0.001]	0.001 [0.001]	0.003** [0.001]	0.001 [0.001]
Žena kao nosilac domaćinstva	-0.01 [0.056]	-0.029 [0.063]	0.037 [0.056]	-0.013 [0.039]
Srbi	0.085 [0.062]	0.062 [0.074]	-0.108 [0.063]	-0.560*** [0.053]
Ostali	-0.115 [0.071]	-0.127 [0.071]	-0.213** [0.068]	-0.191** [0.062]
Stopa zavisnosti	-0.123*** [0.023]	-0.091*** [0.017]	-0.098*** [0.018]	-0.104*** [0.020]
Broj učenika u domaćinstvu	-0.036* [0.018]	-0.052*** [0.014]	-0.062*** [0.018]	-0.050** [0.017]
Broj nezaposlenih u domaćinstvu	-0.037* [0.017]	-0.063*** [0.011]	-0.088*** [0.011]	-0.082*** [0.012]
Najviše obrazovanje postignuto u domaćinstvu (izostavljeno srednje)				
Bez	-0.408*** [0.122]	-0.328* [0.147]	-0.449*** [0.089]	-0.434** [0.165]
Osnovno	-0.142** [0.051]	-0.129*** [0.031]	-0.130*** [0.036]	-0.142*** [0.034]
Stručno	0.172*** [0.044]	0.114** [0.038]	0.172*** [0.043]	0.107** [0.041]
Više	0.158* [0.066]	0.331*** [0.037]	0.258*** [0.037]	0.249*** [0.037]
Glavni izvor prihoda za domaćinstvo (ostali su izostavljeni)				
Javni sektor	0.125**	0.123***	0.076	-0.159***

	[0.043]	[0.037]	[0.042]	[0.045]
Poljoprivreda	0.046	0.141**	-0.022	-0.105
	[0.066]	[0.053]	[0.054]	[0.058]
Privatni sektor	0.132**	0.251***	0.082	-0.092
	[0.048]	[0.036]	[0.048]	[0.047]
Rad za nadnicu	0.011	0.108*	-0.06	-0.326***
	[0.057]	[0.050]	[0.057]	[0.052]
Samozaposlenost/MSP	0.096	0.259***	0.307***	-0.028
	[0.086]	[0.063]	[0.051]	[0.055]
Penzije	0.003	0.119*	-0.092	-0.364***
	[0.069]	[0.060]	[0.055]	[0.070]
Socijalna pomoć	(dropped)	(dropped)	-0.426***	-0.633***
			[0.072]	[0.051]
Karakteristike smeštaja				
Cigla/ cementni zid	0.104*	0.180**	-0.082	0.024
	[0.051]	[0.057]	[0.051]	[0.062]
Centralno grejanje	0.232	0.152**	0.263***	0.121*
	[0.129]	[0.058]	[0.070]	[0.049]
Pristup tekućoj vodi u kući	0.042	0.153***	0.176***	0.163***
	[0.052]	[0.033]	[0.031]	[0.040]
Kupovina 5 najčešćih trajnih stvari (rasveta, tekstil) u poslednjih godinu dana (po dnevniku)	0.046***	0.030**	0.024*	0.017
	[0.010]	[0.011]	[0.010]	[0.012]
Regionalne oblasti (Priština je izostavljena)				
Model urbane oblasti	-0.176***	-0.108**	-0.103**	0.02
	[0.047]	[0.033]	[0.031]	[0.033]
Đakovica	-0.09	-0.181**	-0.203**	-0.176**
	[0.070]	[0.055]	[0.061]	[0.066]
Gnjilane	0.046	0.071	0.164***	0.230***
	[0.078]	[0.058]	[0.049]	[0.051]
Kosovska Mitrovica	-0.202**	-0.120*	-0.261***	-0.226***
	[0.066]	[0.056]	[0.049]	[0.053]
Peć	-0.074	-0.014	-0.102*	-0.043
	[0.114]	[0.075]	[0.045]	[0.064]
Prizren	-0.042	-0.143*	-0.121*	-0.028
	[0.077]	[0.055]	[0.051]	[0.056]
Uroševac	-0.264***	-0.127*	-0.142*	-0.203***
	[0.071]	[0.054]	[0.070]	[0.054]
Konstantno	3.831***	3.614***	4.029***	4.072***
	[0.088]	[0.092]	[0.106]	[0.114]
R-na kvadrat	0.186	0.251	0.321	0.377
N	2340	2337	2328	2306

* p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001. Kategorije glavnih izvora prihoda povećane su sa 7 na 10 da bi se uključili transfere socijalne pomoći sa početkom kalendarske 2005. godine.

Tabela B.50: Upoređenje stopa upisa u regionu i u Evropskoj uniji, 2005

Starost u godinama	Stope upisa prema starosnoj grupi			Neto stope upisa u visoke škole	
	5-14	15-19	20-29		20-24 ²
Kosovo	82.3	66.2	9.9	Kosovo	17.7
Albanija	87	56	13	Albanija	18
EU15	100	82	25	Makedonija ¹	27
EU odabranih 8	98	85	20	Bosna i Hercegovina	24.2
				Srbija i Crna Gora ¹	36.3

Izvori: Stope upisa prema starosnoj grupi: Kosovo – Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Ostale zemlje – Albanija PEIR 2006. Stope upisa u visoke škole: Kosovo - Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD; Albanija - Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka SLMS 2005; Makedonija – Procena siromaštva, 2005; Bosna i Hercegovina – Preispitivanje javnih troškova, 2006; Srbija i Crna Gora – Baza podataka znanje za razvoj, Svetska banka. *Napomene:* /1 Prijavljene bruto stope upisa. /2 U Bosni i Hercegovini je korišćena starosna grupa od 19-23 godine.

Tabela B.51: Doprinos siromaštvu prema aktivnosti nosioca domaćinstva

Aktivnost nosioca domaćinstva	2003/04	2005/06
	%	%
Poslodavac	2.9	0.7
Zaposleni sa platom	26.2	21.9
Samoizdržavajući poljoprivrednik	9.7	9.9
Nadničar	7.2	8.4
Ostali samozaposleni	3.7	4.2
Penzioner ili hendikepiran	27.4	28.2
Nezaposlen	22.6	22
Domaćin	0.1	2.8
Ostalo	0.3	1.8
Ukupno	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. *Napomene:* Nedostajući podaci o zaposlenosti su izostavljeni iz procene. Ponderisano prema težinskim faktorima stanovništva.

Tabela B.52: Doprinos siromaštvu prema obrazovanju, u procentima pojedinaca

Stručna sprema?	2003/04	2005/06
	%	%
Bez škole, ne zna da čita i piše	6.7	5.6
Bez škole, ali zna da čita i piše	3.3	3.2
Pohađa osnovnu školu	23.6	24.7
Nezavršena osnovna škola i ne pohađa je	3.1	5.9
Osnovna škola	37.1	34.1
Srednja škola	23.9	24.3
Stručno obrazovanje	1.3	1.2
Fakultet ili više obrazovanje	1	0.9
Ukupno	100	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. *Napomene:* Nedostajući podaci o obrazovanju su izostavljeni iz procene. Pitanje je postavljeno samo licima starijim od 10 godina.

Tabela B.53: Demografska distribucija prema etničkoj pripadnosti nosioca domaćinstva i prema regionu

Region	Albanac %	Srbin %	Ostali ¹ %	Ukupno %
Đakovica	95.1	0.2	4.6	100
Gnjilane	86.6	12	1.4	100
Mitrovica	88.4	11.5	0.1	100
Peć	92.3	1	6.7	100
Prizren	81.4	1	17.7	100
Priština	93.8	5.2	1	100
Uroševac	90.2	7.9	1.9	100
Ukupno	89.7	5.3	5	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. *Napomene:* U procentima pojedinaca. Korišćeni su težinski faktori stanovništva. /1 Turci, Bošnjaci/Crnogorci, Aškalije, Romi i drugi.

Tabela B.54: Demografska distribucija prema tipu naselja i regionu

Region	Grad %	Selo %	Ukupno %
Đakovica	42.7	57.3	100
Gnjilane	34.1	65.9	100
Mitrovica	25.6	74.4	100
Peć	33.1	66.9	100
Prizren	32.8	67.2	100
Priština	38.8	61.2	100
Uroševac	37.5	62.5	100
Ukupno	35	65	100

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. *Napomene:* U procentima pojedinaca. Korišćeni su težinski faktori stanovništva.

DODATAK C. STRUKTURA SIROMAŠTVA

Tabela C.1: Struktura siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2003/04

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	-3.9	-5.6	2	-0.2
Jaz siromaštva (P1)	-2.5	-2	-0.3	-0.2
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-1.4	-1	-0.4	0

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.2: Struktura siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2004/05

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	-3.9	-5.6	2	-0.2
Jaz siromaštva (P1)	-2.5	-2	-0.3	-0.2
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-1.4	-1	-0.4	0

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.3: Struktura siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2005/06

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	6.4	4.2	2	0.2
Jaz siromaštva (P1)	1.6	1.6	-0.1	0.1
Ozbiljnost siromaš. (P2)	0.8	0.8	0	0

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.4: Struktura siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2004/05

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	-8.7	-10.8	2	0.1
Jaz siromaštva (P1)	-2.7	-4.2	1.6	-0.1
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-1	-1.8	1	-0.2

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.5: Struktura siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2005/06

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	1.6	-0.8	2.5	-0.1
Jaz siromaštva (P1)	1.4	-0.4	1.7	0
Ozbiljnost siromaš. (P2)	1.2	-0.2	1.3	0

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.6: Pregled urbanog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2003/04

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	10.3	10	-0.8	1.1
Jaz siromaštva (P1)	4.1	3.9	0.2	0
Ozbiljnost siromaš. (P2)	2.1	1.8	0.4	0

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD

Tabela C.7: Pregled urbanog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2003/04

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	-4.5	-9.7	1.9	3.4
Jaz siromaštva (P1)	-1	-3.1	2.1	-0.1
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-0.7	-1.4	1	-0.3

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.8: Pregled urbanog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2004/05

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	-16.3	-18.9	4.9	-2.2
Jaz siromaštva (P1)	-4.6	-6.2	2.1	-0.5
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-1.9	-2.9	1.3	-0.3

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.9: Pregled urbanog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2005/06

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	-9.2	-13.8	3.3	1.4
Jaz siromaštva (P1)	-2.2	-4.3	2.4	-0.4
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-0.8	-2	1.5	-0.3

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.10: Pregled urbanog siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2005/06

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	-11.8	-9.5	-2	-0.3
Jaz siromaštva (P1)	-3.6	-3.8	-0.2	0.4
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-1.2	-1.8	0.4	0.1

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.11: Pregled urbanog siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2005/06

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	-4.7	-3.3	-0.1	-1.3
Jaz siromaštva (P1)	-1.2	-1.5	0.2	0.1
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-0.2	-0.7	0.5	0

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.12: Pregled urbanog siromaštva: 2004/05 upoređujući sa 2005/06

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	7.1	6.2	1.6	-0.8
Jaz siromaštva (P1)	2.4	2.1	0.2	0.1
Ozbiljnost siromaš. (P2)	1.1	1	0.1	0

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.13: Pregled ruralnog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2003/04

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	9.8	12.2	-2.3	-0.1
Jaz siromaštva (P1)	0.9	4.3	-3.7	0.3
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-0.2	2.3	-2.1	-0.4

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.14: Pregled ruralnog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2004/05

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	2.8	0.2	2.2	0.4
Jaz siromaštva (P1)	-1.3	0.1	-1.5	0
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-1.1	0.1	-1.1	0

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.15: Pregled ruralnog siromaštva: 2002/03 upoređujući sa 2005/06

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	14.8	14.3	-0.1	0.6
Jaz siromaštva (P1)	3.7	4.8	-1.5	0.4
Ozbiljnost siromaš. (P2)	1.6	2.5	-0.7	-0.2

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.16: Pregled ruralnog siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2004/05

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	-7	-11.5	4.4	0
Jaz siromaštva (P1)	-2.3	-4.5	2.5	-0.3
Ozbiljnost siromaš. (P2)	-0.8	-1.8	1.4	-0.4

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.17: Pregled ruralnog siromaštva: 2003/04 upoređujući sa 2005/06

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	5	1.4	3.7	-0.1
Jaz siromaštva (P1)	2.8	0.5	2.3	0
Ozbiljnost siromaš. (P2)	1.9	0.2	1.6	0

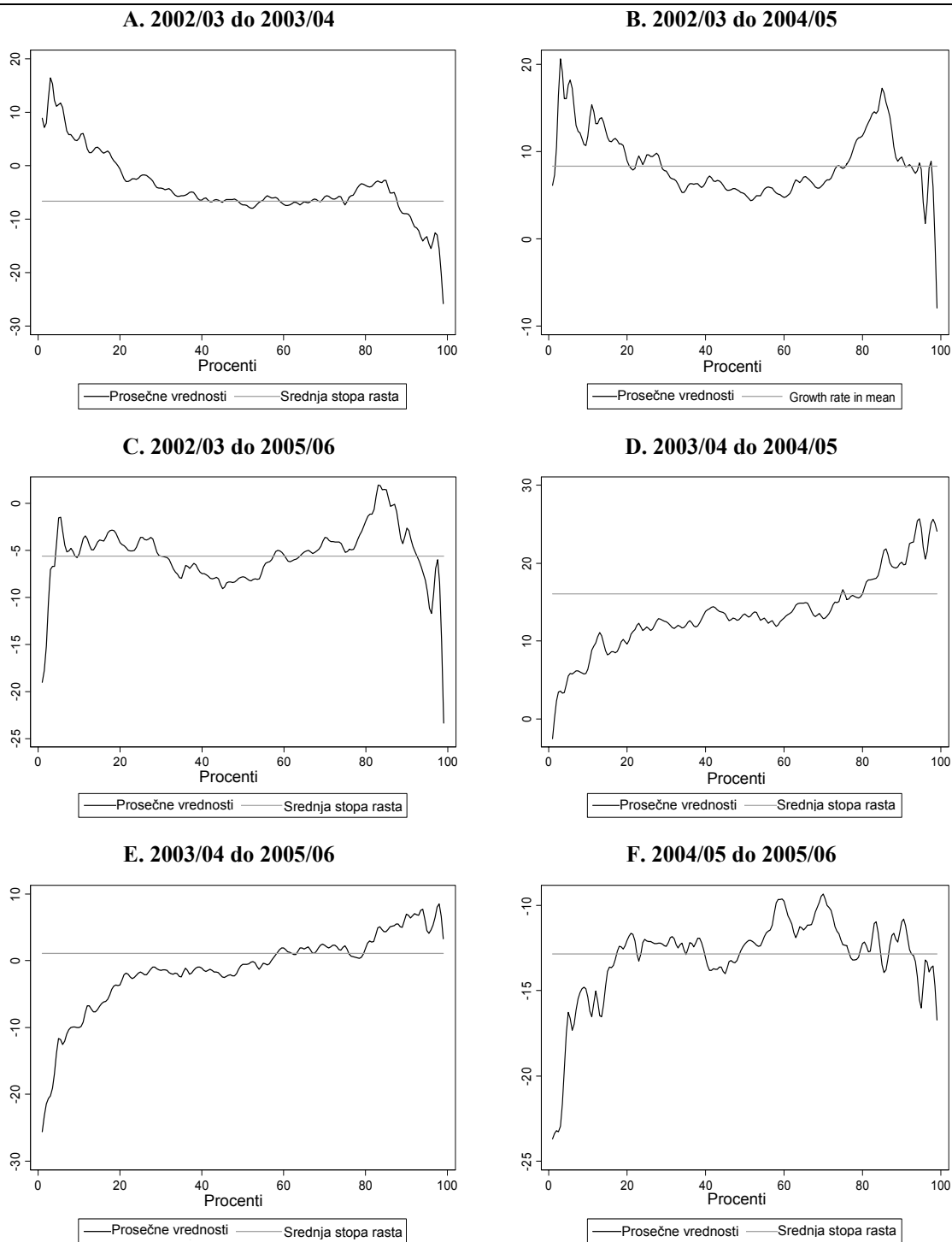
Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela C.18: Pregled ruralnog siromaštva: 2004/05 upoređujući sa 2005/06

	Promena	Rast	Preraspodela	Interakcija
Siromaštvo po glavi (P0)	12	12.7	-2.7	2
Jaz siromaštva (P1)	5	5.3	0	-0.2
Ozbiljnost siromaš. (P2)	2.7	2.4	0.4	-0.2

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

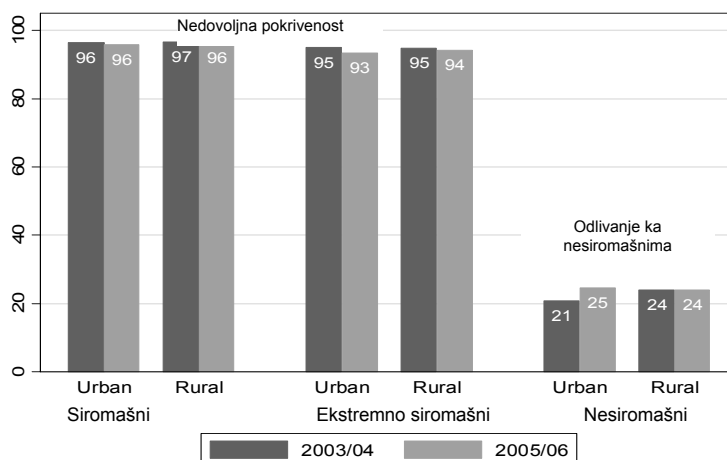
Slika C.1: Krive učestanosti rasta

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

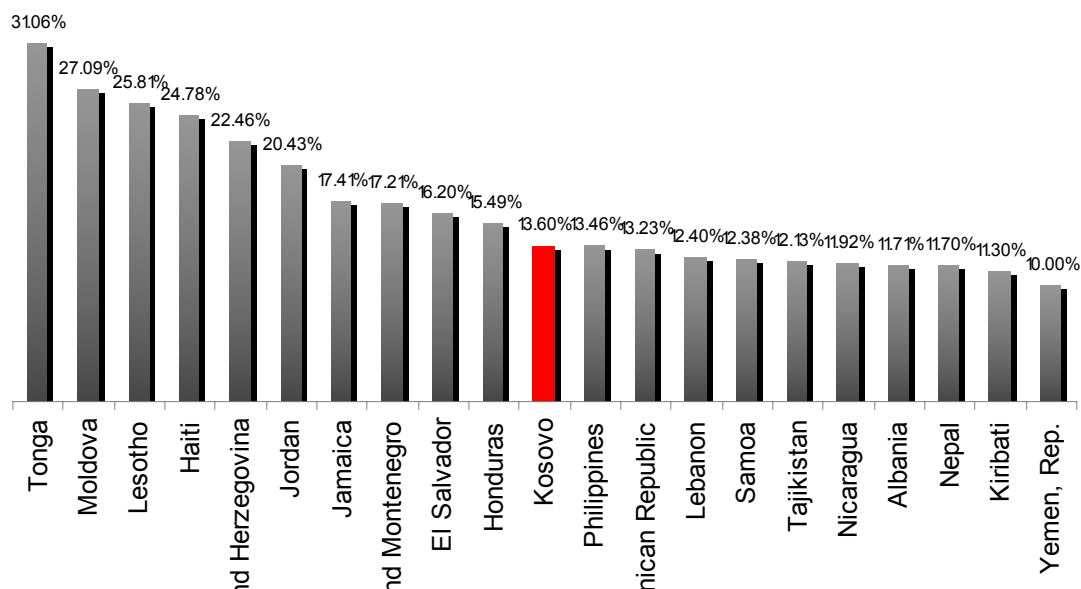
DODATAK D. SOCIJALNI TRANSFERI I DOZNAKE

Slika D.1: Nedovoljna pokrivenost i odlivanje socijalne pomoći u urbanim i ruralnim oblastima

Slika D.2: Prvih 20 zemalja po primljenim doznaka kao udelu uBDP, 2004

Top 20 Remittance-receiving Countries as Share of GDP, 2004

Source Izvor: Globalni ekonomski izgledi 2006: Ekonomske implikacije doznaka i migracija, Svetska banka.

Tabela D.1: Migracije i doznake: zbirne statistike za 2005, u procentima pojedinaca

	Ukupno stanovništvo	Migranti	Doznake
Stopa siromaštva	37.2	30.4	29.8
Srednja potrošnja po AE ¹	58	63.3	63.2
Srednja potrošnja hrane po AE	27.5	28.1	27.9
% stanovništva	100	25.9	21.4
Stopa nezaposlenosti	28.1	32	34.2
Distribucija urbano/ruralno			
Urbano	36.2	28.7	27.6
Ruralno	63.8	71.3	72.4
Ukupno	100	100	100
Regionalna distribucija			
Đakovica	11.5	17.1	15.5
Gnjilane	12	10.2	12.4
Kosovska Mitrovica	15.1	20.6	20.4
Peć	11.2	13.2	11.3
Prizren	15.7	18.1	20.1
Priština	23.3	13.2	12.2
Uroševac	11.2	7.6	8.1
Ukupno	100	100	100
Distribucija prema etničkim oblastima²			
Etničke albanske oblasti	96	99	99.1
Etničke srpske oblasti	4	1	0.9
Ukupno	100	100	100
Obrazovne karakteristike			
Stopa upisa u srednje obrazovanje	69.5	60.8	61.5
Stopa upisa muškaraca u srednje obrazovanje	74	62.4	64.7
Stopa upisa žena u srednje obrazovanje	64.7	58.5	55.9
Stopa upisa u visoko obrazovanje	14.7	14.6	15
Stopa upisa muškaraca u visoko obrazovanje	16	16.1	15.3
Stopa upisa žena u visoko obrazovanje	13.3	13.1	14.7

Zvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz ponderisanih podataka o stanovništvu IBD 2005. Etničke oblasti su definisane u planu istraživanja. Stopa nezaposlenosti ne može da se izračuna zbog nedostatka podataka o neaktivnosti, pa su prema tome podaci samo procenat stanovništva koje je izjavilo da je nezaposleno. Neto stope upisa su samo približne zato što pretpostavljamo da su oni koji su izjavili da su

đaci starosti između 15-17 godina i da pohađaju srednju školu, a da oni starosti 19-23 godina pohađaju fakultet.

Tabela D.2: Urbana i ruralna domaćinstva sa doznakama i migrantima, u procentima i pojedinaца

	<i>Urbano</i>			<i>Ruralno</i>		
	Ukupno stanovnika	Dom. sa migrantima	Dom. koja dobijaju doznake	Ukupno stanovnika	Dom. sa migrantima	Dom. koja dobijaju doznake
Stopa siromaštva	32.4	38	40.6	39.9	27.3	25.7
Srednja potrošnja po AE	64.1	62.7	61.3	54.6	63.6	64
Srednja potrošnja hrane po AE	33.6	33.8	33.4	23.9	25.8	25.8
% stanovništva	100	20.5	16.3	100	29	24.2
Distribucija prema regionima						
Od kojih: Đakovica	15.2	15.5	12.7	9.4	17.8	16.5
Gnjilane	10.9	7.7	9.7	12.6	11.2	13.4
Kosovska Mitrovica	14.7	30.4	31.5	15.4	16.6	16.2
Peć	12.5	16.4	13	10.4	12	10.7
Prizren	11.6	7	9	18.1	22.6	24.3
Priština	23	13.1	12.5	23.5	13.3	12.1
Uroševac	12.1	10	11.6	10.6	6.6	6.8
Ukupno	100	100	100	100	100	100
Distribucija prema etničkim oblastima						
Etničke albanske oblasti	96.3	97.6	97	95.9	99.5	99.9
Etničke srpske oblasti	3.7	2.4	3	4.1	0.5	0.1
Ukupno	100	100	100	100	100	100
Nezaposleni članovi domać, % stan	27	35.3	39.7	28.8	30.6	32
Stope upisa						
Stopa upisa u srednje obrazovanje	88.5	81.5	72.3	63.6	59.5	61.2
Stopa upisa muškaraca u srednje obrazovanje	87.7	84.9	77.8	69.7	63.9	66.8
Stopa upisa žena u srednje obrazovanje	89.5	79.5	68.1	57.3	53.5	51.8
Stopa upisa u visoko obrazovanje	20.7	21.2	22	11.7	13.2	13.5
Stopa upisa muškaraca u visoko obrazovanje	22	19.3	19.7	13.7	15.4	14.4
Stopa upisa žena u visoko obrazovanje	19.7	22.8	24.3	9.7	10.8	12.6

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela D.3: Regresija rezultata za dvoetašnu procenu uticaja postojanja migranta na materijalni položaj domaćinstva

	Pr(Migrant)	Zabeležena potrošnja	Pr(Migrant)	Zabeležena potrošnja
Predviđena verovatnoća migranta u domaćinstvu		0.729**		0.694**
		[0.239]		[0.237]
Domaćinstvo ima člana koji nije rođen u ovoj opštini (d)			-0.027	
			[0.029]	
Model za darovanu zemlju (d)	0.102**		0.100**	
	[0.033]		[0.032]	
Starost nosioca domaćinstva	0.005***	-0.001	0.005***	-0.001
	[0.001]	[0.002]	[0.001]	[0.002]
Žena nosilac domaćinstva (d)	0.258***	-0.13	0.260***	-0.122
	[0.065]	[0.067]	[0.065]	[0.067]
Srbi (d)	-0.219***	-0.284**	-0.220***	-0.291**
	[0.017]	[0.103]	[0.017]	[0.103]
Ostali (d)	-0.132***	-0.216*	-0.134***	-0.221*
	[0.039]	[0.085]	[0.039]	[0.085]
Srednje obrazovanje (d)	-0.059	0.209***	-0.06	0.207***
	[0.036]	[0.039]	[0.036]	[0.039]
Stručno obrazovanje (d)	-0.062	0.326***	-0.061	0.323***
	[0.047]	[0.048]	[0.047]	[0.048]
Visoko obrazovanje (d)	-0.140***	0.479***	-0.139***	0.474***
	[0.039]	[0.066]	[0.039]	[0.066]
Stopa zavisnosti	-0.02	-0.077***	-0.02	-0.078***
	[0.019]	[0.020]	[0.020]	[0.020]
Broj učenika u domaćinstvu	-0.01	-0.028	-0.01	-0.028
	[0.017]	[0.019]	[0.017]	[0.019]
Broj nezaposlenih u domaćinstvu	0.019*	-0.096***	0.019*	-0.095***
	[0.009]	[0.014]	[0.009]	[0.014]
Glavni izvor prihoda: javni sektor (d)	-0.037	0.109***	-0.037	0.108***
	[0.031]	[0.030]	[0.030]	[0.030]
Glavni izvor prihoda: poljoprivreda (d)	-0.140***	0.09	-0.140***	0.085
	[0.024]	[0.056]	[0.023]	[0.056]
Cigla/ cementni zid (d)	0.116**	-0.076	0.117**	-0.072
	[0.042]	[0.061]	[0.042]	[0.061]
Centralno grejanje (d)	0.098	0.155**	0.099	0.157**
	[0.056]	[0.051]	[0.057]	[0.052]
Pristup tekućoj vodi u kući (d)	0.104***	0.193***	0.105***	0.196***
	[0.028]	[0.046]	[0.028]	[0.046]
Kupovina 5 najčešćih trajnih stvari (rasveta, tekstil) u poslednjoj godini	0.019	0.002	0.02	0.003
	[0.011]	[0.011]	[0.011]	[0.011]
Model urbanih oblasti (d)	-0.065*	0.046	-0.063	0.042
	[0.033]	[0.040]	[0.033]	[0.040]
Gnjilane (d)	-0.092	0.427***	-0.082	0.424***
	[0.050]	[0.062]	[0.053]	[0.061]
Kosovska Mitrovica (d)	-0.045	-0.166**	-0.033	-0.167**
	[0.048]	[0.057]	[0.051]	[0.056]
Peć (d)	-0.012	0.145*	-0.002	0.144*

Prizren (d)	[0.053] -0.06	[0.060] 0.140*	[0.055] -0.054	[0.060] 0.138*
Priština (d)	[0.051] -0.209***	[0.055] 0.323***	[0.052] -0.206***	[0.055] 0.315***
Uroševac (d)	[0.036] -0.176***	[0.090] 0.076	[0.036] -0.172***	[0.091] 0.069
Konstanta	[0.029]	[0.070] 3.515***	[0.029]	[0.069] 3.516***
R-na kvadrat		0.318		0.318
N	2312	2312	2312	2312

(d) za diskretnu promenu modela promenjive od 0 do 1

* p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

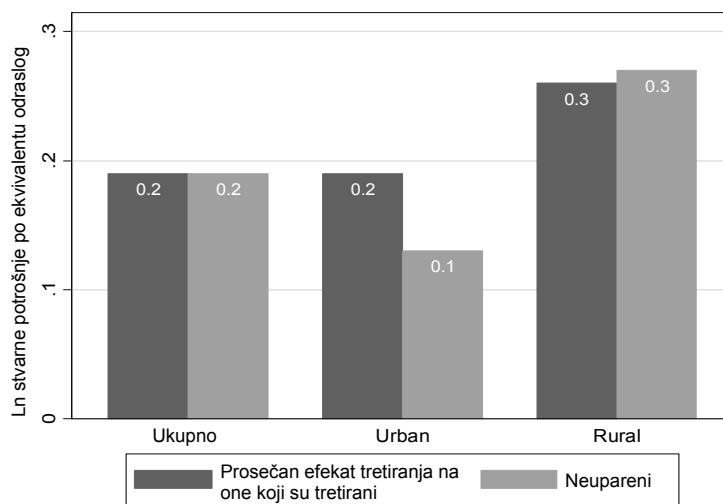
Tabela D.4: Rezultat tendencije uparivanja, Rezultati za potrošnju

<i>Promenljiva Zabeležena potrošnja</i>	<i>Uzorak</i>	<i>Tretiran</i>	<i>Kontrola</i>	<i>Razlika</i>	<i>S.E.</i>	<i>T-stat</i>
Ukupno	Neupareni	4.09	3.91	0.19	0.03	6.74
	Prosečan efekat tretmana za tretirane (ATT)	4.09	3.91	0.19	0.04	4.79
	Prosečan efekat tretmana za netretirane(ATU)	3.91	4.11	0.21		
	Prosečan efekat tretmana (ATE)			0.20		
Urbano	Neupareni	4.09	3.96	0.13	0.04	3.09
	Prosečan efekat tretmana za tretirane (ATT)	4.09	3.90	0.19	0.06	3.44
	Prosečan efekat tretmana za netretirane(ATU)	3.96	4.14	0.18		
	Prosečan efekat tretmana (ATE)			0.18		
Ruralno	Neupareni	4.09	3.82	0.27	0.04	7.44
	Prosečan efekat tretmana za tretirane (ATT)	4.09	3.83	0.26	0.05	4.91
	Prosečan efekat tretmana za netretirane(ATU)	3.82	4.05	0.22		
	Prosečan efekat tretmana (ATE)			0.23		

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD za 2005. Korišćeni metod tendencije rezultata je jedini najbliži član.

Slika D.3: Tendencija rezultata uparivanja za migracije i u (potrošnji)

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD.

Tabela D.5: Stope siromaštva među domaćinstvima sa migrantima i bez migranata, rezultat tendencije uparivanja

<i>Promenljiva</i>	<i>Uzorak</i>	<i>Tretiran</i>	<i>Kontrola</i>	<i>Razlika</i>	<i>S.E.</i>	<i>T-stat</i>
Ruralno						
Siromašni	Neupareni	25.5%	44.6%	-19.1%	0.03	-5.70
	ATT	25.5%	45.5%	-20.0%	0.05	-3.93
	ATU	44.6%	32.9%	-11.7%		
	ATE			-14.1%		
Siromašni	Neupareni	28.3%	34.2%	-5.9%	0.03	-1.80
	ATT	28.3%	36.3%	-8.0%	0.05	-1.66
	ATU	34.2%	24.2%	-10.0%		
	ATE			-9.6%		

Izvor: Izračunavanja osoblja Svetske banke iz podataka IBD. Razlike u stopama siromaštva u poređenju sa ostalim tabelama se javljaju zbog neponderisanih rezultata. Procene su na nivou domaćinstva.

Slika D.4: Tendencija rezultata i učestanost za tretirane (domaćinstva sa migrantima) i netretirane grupe

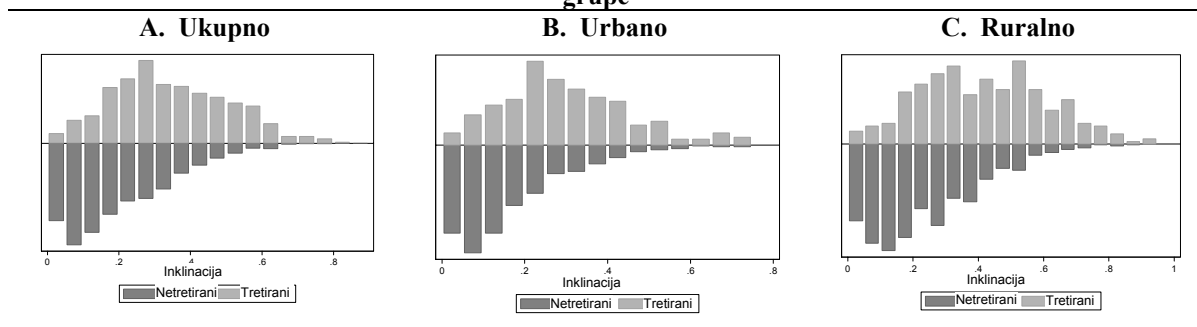

Tabela D.6: Dvostepena IV regresija za uticaj postojanja migranta u domaćinstvu na potrošnju, za urbane i ruralne oblasti

	<i>Ukupno</i>		<i>Urbano</i>		<i>Ruralno</i>	
Zavisna promenjiva	Migrant u dom.	Zabeležena potrošnja	Migrant u dom.	Zabeležena potrošnja	Migrant u dom.	Zabeležena potrošnja
Predviđena verovatnoća migranta u dom.		0.675*		0.244		0.597
		[0.261]		[0.504]		[0.308]
Domaćinstvo ima člana rođenog van Kosova (d)	-0.086		-0.021		-0.156*	
	[0.052]		[0.055]		[0.072]	
<i>Instrumenti</i>						
Domaćinstvo ima člana koji nije rođen na Kosovu	0.003*		0.002		0.007	
* broj godina koliko je ovaj član na Kosovu	[0.002]		[0.001]		[0.004]	
Model za darovanu zemlju(d)	0.087**		0.031		0.098	
	[0.033]		[0.034]		[0.055]	
Ostala kontrola, isto kao u Tabela D.3 , izostavljeno						

LITERATURA

- AMP Kosovo. 2006. Kontekst ruralnog razvoja Kosova. *Poljoprivredni i ruralni razvojni plan za Kosovo*. (uzeto sa web-sajta <http://www.ampkosovo.com/ardp1.html> na 9/12/2006).
- Andersson, Claes. 2002a. Istraživanje budžeta domaćinstava – dizajn uzorka. Izveštaj iz misije za Statističku kancelariju Kosova. Mart 11-15, 2002. Švedska statistika.
- Andersson, Claes. 2002b. Istraživanje budžeta domaćinstava: Izveštaj iz druge misije za Statističku kancelariju Kosova, Maj 20-24, 2002. Švedska statistika.
- Andersson, Claes. 2002c. Istraživanje budžeta domaćinstava: Izveštaj iz druge misije za Statističku kancelariju Kosova. Okt 7-11, 2002. Švedska statistika.
- Bhaumik, S., Ira Gang and Myeong-Su Yun. 2006. "Beleška o siromaštvu na Kosovu." *Žurnal međunarodnog razvoja*. 18: 1177-1187.
- Bhaumik, S., Ira Gang and Myeong-Su Yun. 2005. "Etnički konflikt i ekonomski dispariteti: Srbi i Albanci na Kosovu." William Davidson Institut, Univerzitet u Mičigenu, Radni dokument broj 808
- Docquier, F. and A. Marfouk. 2006. "Međunarodne migracije po postignutom obrazovanju (1990-2000)", u: Ozden, C. et M. Schiøtz (eds), *Međunarodne migracije, poslat novac i odliv mozgova*, Poglavlje 5, Palgrave-Macmillan.
- Deaton, A. and Zaidi, S. 2002. Uputstva za pravljenje skupova potrošnje za analize materijalnog stanja. *IMŽS radni članak 135*.
- Deaton, A. and Dreze, J. 2002. Siromaštvo i nejednakost u Indiji: Ponovno ispitivanje. *Ekonomski i politički nedeljnik* Septembar 7, 2002
- Deaton, A. 2003. Prilagođene indijske procene siromaštva za 1999-2000. *Ekonomski i politički nedeljnik* Januar 25, 2003
- Demery, L. and Groootaert, C. 1993. Ispravke uzorkovane neobjektivnosti u merenjima materijalnog stanja i siromaštva u istraživanju životnog standarda Obale Slonovače. *Ekonomski pregled svetske banke. Tom 77 br 2: 263-292*.
- Elbers, C., Lanjouw, J., Lanjouw, P., 2003. Procene siromaštva i nejednakosti na mikro-nivou. *Ekonometrija*, Tom. 71, br 1 (Januar, 2003), 255-364.
- El-laithy, Heba, Michael Lokshin i Arup Banerji. 2003. "Siromaštvo i ekonomski rast u Egiptu, 1995-2000." Istraživanje politike radni papir, br. 3068. Svetska banka, Washington D.C.

- Evropska inicijativa za stabilnost (ESI). 2006 (Septembar). Presek životne linije: Migracije, porodice i buduće Kosovo, Berlin-Istanbul
- Gibson, John. 2005. Statistički alati i metode procene za merenje siromaštva zasnovano na istraživanju preseka domaćinstva. *Priručnik za statistiku siromaštva: Koncepti, metodi i upotreba politike*, 128-205 (uzeto sa web-sajta <http://unstats.un.org/unsd/methods/poverty/pdf/Chapter-5.pdf> na 9/12/2006)
- Grimm, M. and Gunther, I. 2004. Kako postići pro-siromašan rast u siromašnim ekonomijama: Slučaj Burkine Faso. "Operacionalizacija pro-siromašnog rasta" (uzeto sa web-sajta www.worldbank.org na 9/12/2006).
- Howes, S. and Lanjouw, J. 1997. Poređenje siromaštva i dizajn istraživanja domaćinstva. IMŽS Radni papir broj 129.
- IMF, 2007. Aide – Mèmoire of the IMF Staff Mission to Kosovo, Februar 19-27, 2007. uzeto sa web-sajta http://www.unmikonline.org/press/reports/am_feb_2007.pdf na 30-6/07.
- Lanjouw, P., i Kijima, Y. 2003. Siromaštvo u Indiji u toku 1990-tih: Regionalna perspektiva. Svetska banka *Istraživanje politike radni papir 3141*.
- Lanjouw, J, i Lanjouw, P. 2001. "Kako uporediti jabuke i narandže: Merenje siromaštva zasnovano na različitim definicijama potrošnje" *Pregled prihoda i blagostanja* Serija 47, broj 1, Mart 2001.
- Lohr, S. 1999. *Uzorkovanje – Dizajn i analize*. Prvo izdanje, Arizona državni univerzitet, 0534353614 .
- Ravallion, M. 1994. "Bolji način za postavljanje granica siromaštva, " Outreach #15, Mart 1994.
- Zavod za statistiku Kosova (ZSK). 2005a. Istraživanje poljoprivrede i domaćinstva 2005 Serija-Poljoprivredne i statistike sredine, Priština, Kosovo.
- Zavod za statistiku Kosova (ZSK) 2005b. Statistike tržišta rada 2004. Uzeto sa web-sajta http://www.ks-gov.net/esk/esk/pdf/english/social/labour_mark_stat_04.pdf
- Zavod za statistiku Kosova (ZSK) 2006. Statistika tržišta rada 2005. Uzeto sa web-sajta http://www.ks-gov.net/esk/esk/pdf/english/social/labour_mark_stat_05.pdf
- Stifell, D. i Christiaensen, L. 2006. Praćenje siromaštva kroz vreme u odsustvu uporedivih podataka za potrošnju. *WPS3810*.

Tarozzi, A. 2005. Izračunavanje uporedivih statistika iz neuporedivih istraživanja, sa primenom na siromaštvo u Indiji. (uzeto sa web-sajta <http://www.econ.duke.edu/čtaroz/TarozziComparability.pdf> na 9/12/2006)

Svetska banka. 2005a. Kosovo: Procena siromaštva (u dva toma). Washington D.C. Izveštaj Br 23390-KOS

Svetska banka. 2005b. Siromaštvo u istočnoj Evropi i centralno Aziji. Washington D. C.

Svetska banka. 2006a. Kosovo: Javna potrošnja i institucionalni pregled. Tom 1. Washington D.C.

Svetska banka. 2006b. Kosovo: Javna potrošnja i institucionalni pregled. tom II. Washington D.C.

Svetska banka. 2006c. Migracije i poslat novac: Istočna Evropa i bivši Sovjetski Savez. Uređeno od strane Ali Mansoor and Bryce Quillin. Washington D.C.

Svetska banka. 2006d. Ekonomski izgledi 2006: Ekonomske implikacije doznaka i migracija. Washington D.C.

